

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Özgü Yayınları
Cemal Nar Kitaplığı: 2

Yazarın Adı: **Cemal Nar**
Kitabın Adı: **İnancın Kıvancı**
Editör: **İsmail Kutlu Özalp**
Bilgisayar Uygulama: **Çelebi Şenel**
Kapak Tasarım: **Yunus Karaaslan**

Baskı & Cilt:
Step Ajans Matbaa Ltd. Şti.
Göztepe Mah. Bosna Cad. No.11 Bağcılar-İstanbul
Tel: 0212 446 88 46 Sertifika No: 12266

1. Baskı 2013

© Özgü Yayınları, 2013

Özgü Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Çatalçeşme Sok. Defne Han No: 27/18, Cağaloğlu - İstanbul

Tel: 0212 511 38 26 - 511 75 52

info@arkkitap.com

www.arkkitap.com

İNANCIN KIVANCI

CEMAL NAR

Özgü Yayınları
2013

CEMAL NAR

07. 01. 1955 de Kahramanmaraş/ Hartlap'ta doğdu. 1973 de Diyarbakır İmam Hatip Lisesini, 1977 de Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi ve aynı yılda Andırın Lisesine din dersi öğretmeni olarak atandı. 1980 de geldiği Kahramanmaraş'ta Arapça ve İslamî ilimlerde özel dersler aldı ve uzun yıllar İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretim yanında değişik yerlerde yazı, sohbet, vaaz, seminer ve konferanslarla irşad ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003 yılında emekli oldu. Halen okuma, yazma, irşad ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Cemal Nar yazılı çalışmalarının bir kısmını www.cemalnar.com isimli internet sitesinde, sesli ve görsel yayınlarını ise www.ilimistan.com sitesinde sunmaktadır.

Yayınlanmayı bekleyen birçok eseri olan yazarın, yayınlanmış kitapları şunlardır:

- 1-Anılar ve İbretler
- 2-Bu Sistemden İslama
- 3-İslamlaşma Bilinci
- 4-İslam Sancısı
- 5-Arş Gölgesi
- 6-Tasavvufun Anahtarı
- 7-Alimin Önderliği
- 8-İslam'da Devlet ve Siyaset
- 9-İlim ve Özgürlük
- 10-İlim ve İktidar
- 11- İmanın Kıymeti ve Korunması
- 12- İman ve Etkisi
- 13- Aydınlanma Yolu Tasavvuf
- 14- İnançta Arınma
- 15- İnançta Kirlenme
- 16- Okuma Aşkı
- 17- İslam'a Göre Irkçılık ve PKK Ekseninde Kürt Sorunu
- 18- İnsana Ulaşmak
- 19- Cihad ve Zafer Şartları

İTHAF

*Bütün ömrünü sessiz ama derinden yaşayan, bu yüzden ilim, irfan ve maneviyatı hakkıyla keşfedilip kendisinden yeterince istifade edilemeyen, merhum babamın muallimi, merhum dedemin sohbet mürşidi, benim de ahir ömründe sohbetini dinlemekle bahtiyar olduğum, XX. Asrın kâmil velilerinden **Muhterem Abdullah Yiğitalp Hoca Efendiye** muhabbet ile vesile-i ğufran olmak ümidiyle...*

Cemal Nar

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
GİRİŞ	15
Kıssa ve Tebliğ.....	15
Eğitim ve Öğretimde Kıssa.....	18
İNANCIN KIVANCI	
Hz. Ömer'in Yumruğu	21
Aynı Endişeler	23
“Bırak Bağlasınlar”	24
Ölürken Söylenen Gerçek.....	25
İlmin Ağır Sorumluluğu.....	26
Düşüp Ölen İhtiyar.....	27
Ne Mutlu Müslümana!	28
Toplu Tevhid Zikri.....	31
Zikir İman Bitirir	32
İmanın Verdiği Huzur	33
İmanı Tanıyalım.....	35
İman Artmaz ve Eksilmez.....	37
Alimleri Ziyaretin Faydası.....	38
“Misafir Bana Zarar Veremez”	40
İki Hocamdan İki Hatıra	41
İnce Bir Uyarı.....	42

Sabırsız Müftü.....	45
İki Hikâyemiz Var	47
Bembeyaz Bilinmeyen Adam.....	49
Muhteşem Bir Hadis	51
Kadere İman.....	54
Lüzumsuz Konuşmanın Zararı.....	56
İki Bid'at Mezhep	58
Yahudiye Verilen Harika Cevap.....	60
Hadi Konuş Bakalım	61
Bir Hastanın Vasiyeti	63
“Boynunu Kırardım”	64
Her İşte Bir Hikmet Vardır	67
İhsan Makamı.....	68
Maiz'in Ölümüne Gelişi.....	70
Çamidiyyeli Kadın	73
Çocuğunu Öldüren Zaniye.....	74
Hz. Ömer ve Sirkeli Delikanlı.....	76
Hz Ömer ve İffetli Genç.....	78
Ölen Gençler.....	81
Ebu Bekir'i Ağlatan.....	82
O Herşeyi İştirirken.....	83
İmanın Hakikati.....	85
İman Açısından İnsanlar	88
Bizim Münafıklar.....	90
Münafiğın Alameti Kaçtır?	90
Kovulan Şahit.....	92
Ahlak İmandan Gelir.....	93
“Hasan-ı Basri'ye Söyle”	94

Muhasebe ve Murakabe	95
Yanmak da Var	98
İmanı Korumak.....	101
Günahta Gizli Küfür	102
Yasamada İbadet veya Küfür	106
Kutsal Kitap ve Kanun.....	109
Allah Adildir	113
Şeriatın Kestiği Parmak Acımaz	117
Kime ve Neye İtaat?	119
Tekfir	123
Tekfirden İhtiyat	125
“Kalbini Yarıp Baktın mı?”	126
Babasını Öldüren Mücahit	128
Garip Bir Gece	130
Benzer Bir Demet Hadis	132
İmanın Önemi	134
Bağışa Bakınız.....	135
İslam Yolu.....	136
Korkun Ama Çok Korkmayın.....	137
Hanımdan Korktu da	140
Eli Hançerli Hanım	141
Yahudiler ve Hıristiyanlar Cehennemdedir	143
Sen de Böyle Dedin mi?.....	144
Aman Şirke Çok Dikkat.....	146
Bir de “Küçük Şirk” Vardır.....	150
Beni Çok Korkutan Hikâye	151
İmanın Şubeleri	153
Mü'min Kıymetlidir	158

Ölürken Unutma	161
Dostlar Bize Hatırlatsın	162
Batılın Akılsızlığı	163
Mü'min İntihar Edemez.....	164
İman ve Zafer	167
Ölümü Özlemek	170
Ölümü Unutmamak.....	173
Ölüm ve Denge	176
İşte Ölüyoruz.....	178
Değişik Ölüm Sahneleri	180
Cennetlik Katil.....	182
Sevinçten Dili Dolaşan Adam	184
Tövbenin Şartları	188
Aman Dikkat	190

ÖNSÖZ

Bizi Müslüman yaratan Allah Teâlâ'ya sonsuz hamd-ü senalar, o İslam'ı bize tebliğ eden Sevgili Peygamberimize (s.a.v), hane halkına ve ashabına da sonsuz salat-u selamlar olsun.

Bir olayın sözlü ya da yazılı olarak anlatılmasına eskiler “kıssa” derlerdi ve “hisse almak için” bol bol kıssa anlatırlardı. İnsana bir şeyi öğretmenin, onu terbiye ederek yetiştirmenin, merakını celbederek yönlendirmenin güzel bir yöntemidir kıssa. Bu yüzden insanı yaratan, haliyle onu en iyi bilen Yaraticımız, gönderdiği kitabın nerdeyse üçte birini hikâyelere hasretmiştir. Tek başına bu misal dahi, hayatımızda kıssa ve hikâyenin yeri ve önemini anlatmaya yeter sanırım.

Bu “kıssa”ya sonra “hikâye” dediler. Su gibi akıcı, anlattığı kadar ilgi çekici bu muhteşem kelimeyi nerdeyse iki asır kullandıktan sonra şimdi onu atarak (!) yerine “öykü” demeye başladılar. Oysa öykü, öykünmek'ten gelir. Bu ise Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre “taklit etmek, taklide çalışmak, özenmek, yarışmak, alay etmek, taklit etmek, alaylı gülmek... anlamlarına gelir. Dilimizle oynamak, beynimizle oynamaktır. Bu millette düşman olanlar, beynimizdeki birikimi yok etmek ve kendi birikimlerini aktararak beynimizi yıkamak için dilimizi böyle bozuyorlar maalesef.

Bilindiği gibi yaşanmış veya yaşanması muhtemel tasarlanmış bir olayı, bir durumu; yer, kişi ve zaman belirterek anlatan kısa yazılara hikâye denir. Bir edebi tür olarak hikâye, romandan kısa olur. Dar bir zamanı kapsarlar, kişileri romana göre daha azdır, anlatılanları tek ve sınırlıdır ve olayla ilgili yer ve zaman genellikle belirtilir.

Halk hikâyeleri; konuları bakımından Aşk Hikâyeleri ve Kahramanlık Hikâyeleri olarak ikiye ayrılır. Aşk hikâyelerine örnek olarak Kerem ile Aslı'yı, kahramanlık hikâyelerine ise Köroğlu ile Battal Gazi'yi verebiliriz. Biz çocukluğumuzda sokaklara serilerek sergilenen bu resimli hikâyeleri okumaya bayılırdık. Evlerimizde de radyonun bile olmadığı, belki yeni yeni hayatımıza girdiği o günlerde gittiğimiz misafirliklerde kadın erkek büyüklerimizden hikâye dinlemeye bayılırdık. Onların da şimdilerin tek kişilik tiyatroları gibi olayı yaşayarak anlatmaları muhteşimdi. Bazen bir hikâye bir gecede bitmez, devamını dinlemek için, "arkası yarın" diye seri halinde devam eden radyo tiyatrolarında olduğu gibi, gelecek geceyi ipe çekerdik.

Sonra büyüdük, halk hikâyelerinden edebi tür olarak hikâye ve romanlar okuduk. Ama bu arada ilahiyat tahsilimiz münasebetiyle hep enbiya ve evliya hikâyeleri ve menkıbeleriyle iç içe yaşadık. Bizim ruh dünyamızın oluşmasında o kıssa ve menkıbelerin tesiri çok büyüktür. Derken oradan tabakat ve teracim kitaplarına atladık. Macera devam edip gidiyor.

Ben bunlara aşına iken, birçok dostumdan, fikri eserler yanında kıssa ve menkıbe anlatan ve yorumlayan kitaplar da yazmamı isteyen teklifler aldım. Evet, bu da ihmal edilmemeliydi. Yukarıda dedim ya, yüce Yaratıcımız da böyle yapıyordu. Camide dakikalarca ayet ve hadis kaynaklı fikrî cümleler kurup anlatırken dinleyicilerim gözlerini açıp dikkatle dinlerdi, ama bir kıssa anlattığım zaman, başlarını yere eğdiklerini ve sessiz

sessiz göz yaşı döktüklerini görürdüm. Benim de sesim değişiyor, titriyor, ağlamamak için bazen derin nefes alarak susuyordum. İşte bu kıssanın bereketi idi. İşin hal yansıması, ruhaniyetin hazır olması, in'ikas ve insibağ hallerini anlatmoyalım şimdi uzun uzun. İşte kıssa ve hikâye böyle bir şeydi.

Bu yüzden selef-i salihin "Bostan, Gülistan, Silku's Sulûk, Mahzen-i Esrar, Mesnevî" gibi bir çırpıda onlarca örneği sayılabilecek eğitici, yetiştirici, terbiye edici eserler kaleme almışlardı ve bunlar hep okunagelmışti. Derken büyük alimlerin ve velilerin hal tercümelerini, fikir ve ifadelerini anlatan yüzlerce, binlerce kitap yazıldı ve okundu.

Fakir de dostlarımlın bu ricalarını kırmadım. Zaten ben de düşünüyordum. İlk örneklerini "Kıssadan Hisse" başlığı ile www.cemalnar.com sitemizde yayınlamaya başladım. Bunlar biriktiler. Derken konularına göre tasnif etmeye başladım. Şimdi bu kitap bu serinin ilk kitabı olarak "iman" başlığı altına giren hikâye ve yorumlarını içermektedir. İnşallah faydalı olur.

Bu kıssa ve hikâyelerin yaşanmış gerçek hikâyeler olmasının yanısıra sahih ve doğru bir inancı, düzgün ve ilkeli bir ameli, üstün ve faziletli bir ahlak ve terbiyeyi kazandıracak niteliklerde olmalarına da özen gösterdim. Rabbimden kabul buyurmasını, dolayısıyla insanlığa hayırlı, bana da ahirette azık etmesini dilerim. Yazımından okunmasına kadar her aşamada hizmeti geçenlere çok teşekkür ederim. Allah onlardan razı olsun.

Son sözümlüz her zaman "hamd olsun âlemlerin Rabbi Allah'ımıza".

Cemal Nar
Kahramanmaraş
Mart 2013

GİRİŞ

KISSA VE TEBLİĞ

Önsözde yazdığımız bazı gerçekleri Kur'an-ı Kerîm'i de örnek göstererek Halit Ünal şöyle tespit eder.

“Kıssa” edebiyatımızda “hikâye” anlamında kullanılır. Hikâye ise olmuş veya olması muhtemel olayları belirli bir takım noktaları ön planda tutarak anlatan edebiyat türüdür. Kur'an'daki kıssalar meydana gelmiş olayları anlattığı için “gerçek kıssa”lardır. Bu kıssalar bazı müsteşriklerin iddia ettiği gibi, tarihi hakikatlerle ilgisi olmayan, sırf öğüt vermek maksadıyla söylenmiş hikâyeler değildir. Kur'an'ın anlattığı kıssalar tarihî hakikatler, geçmişlerin haberleridir:

“Böylece sana geçmişlerin haberlerinden bir miktar anlatıyoruz. Gerçekten sana katımızdan bir zikir (ibret verici olayları taşıyan bir kitap) verdik” (Taha 20/99).

“Biz sana onların haberlerini gerçek olarak anlatıyoruz. Onlar Rablerine inanmış gençlerdi. Biz de onların hidayetlerini artırmıştık” (Kehf 18/13).

Kur'an'ın bu ifadeleri, hem okuma-yazma bilmeyen, dolayısıyla eski kitapları okuyup da içindekileri öğrenmesi mümkün olmayan ümmî Peygamberin bir mucizesi, hem de Kur'an'a “eskilerin masalları: Esâtıru'l evvelin” (Kalem 68/15) diyen müşriklere

bir cevaptır. Çünkü Kur'an eskilerin masallarını değil, geçmişlerin gerçek haberlerini, tarihlerini anlatır.

Kur'an'da Kıssalar

Kur'an, insanları doğru yola iletmek için gönderilmiştir. Bunun için de hikmet ve güzel öğüt metodunu kullanmaktadır. Yaşanmış olayları etkili bir üslupla anlatmış, bunu yaparken, benzer olayların insanların başına her zaman gelebileceğini vurgulayarak dersler çıkarılmasını istemiştir.

Kur'an'ın metod olarak kullandığı beyan, öğüt ve hikmet unsurları kıssada bir araya gelmiş bulunmaktadır. Kur'an'ın içine aldığı beş konu (iman, ibadet, muamelat, ukûbat, ahlâk ve kıssalar)'dan kapsam itibariyle en geniş olanı ahlâk ve kıssalardır. Gerçekten de, peygamberlerin gönderiliş gayesi imanlı ve ahlâklı insanlar yetiştirmek olduğu için Kur'ân-ı Kerim'in yarısına yakın bölümü, insanlara ders ve ibret olmak üzere anlatılan geçmiş peygamberlerin ve milletlerin kıssalarıdır.

Kıssanın insan eğitiminde büyük rolü vardır. Geçmiş insanların başından geçen olayları ve sebeplerini anlatmak, bugünün insanına da yol gösterir, ders verir. Çünkü insan, yaratılışı, eğilimleri ve zaaflarıyla aynı insandır. Tarihte yaşamış insanlar ve milletler için sözkonusu olan, bugünün insanı için de sözkonusudur. Mesela; inkârcıların ve zâlimlerin acı sonları Kur'an'da, Firavun ve ordusunun denizde boğulmasına yol açan zulümleri anlatılmak suretiyle gözler önüne serilir. Yine sıkıntılara göğüs yererek, Allah'a olan iman ve tevekkülünü kaybetmeyen kimselerin, sonuçta büyük mertebelere ulaşacakları ve sabırlarının mükâfatını görecekleri Hz. Yûsuf kıssasında en güzel şekilde anlatılır.

Kur'an'da geçen kıssalarda esas gaye; "tarihi bilgi vermek" olmadığı için, yer ve zaman belirtilen teferruata girilmez. Esas gaye; "muhtelif milletlerin tarihlerindeki bir takım özellikleri belirtmek, diğer peygamberlerin hayatında, Hz. Muhammed'in hayatında karşılaştığı hadiselerle benzeyen hadiseleri açıklamak, hak ve hakikatin daima galebe çaldığını, daima üstün geldiğini göstermek; Peygambere ve mü'minlere teselli vermek, her peygamberin karşılaştığı muhalefetin eninde sonunda yıkıldığını ve eridiğini tarihi misallerle tesbit ederek mü'minlerin azmini kuvvetlendirmektir" (Mehmed Sofuoğlu, Tefsire Giriş s.97)

Kur'an'da Hz. Adem, Nuh, Hûd, Salih, İbrahim, İsmail, İshak, Lût, Yakub, Yusuf, Şuayb, Mûsa, Davud, Süleyman, İdris, Lokman, Zü'l-kifl, İlyas, Üzeyr, Eyyub, Yunus, Zekeriyya, Yahya, İsa, Muhammed (s.a.s)'in kıssaları geçmektedir.

Geçmişlerin Haberleri

Kur'an'da 'geçmişlerin haberleri' (Taha, 20/99) ifadesiyle; Zülkarneyn, Ashabu'l-Kehf, Ashâbü'l-Uhdûd, Ashâbü'l-Fîl, Ashabu'r-Ress Ashâbü'l-Eyke, Âd, Semûd, Lût, Nuh kavimleri kastedilir. Ayrıca İsrâ, Hicret, Bedr, Uhud, Benû Nadîr, Ahzâb, Mekke Fethi, Huneyn Gazvesi, İfk Hadisesi, Münafıklara ait kıssalar yer almaktadır.

Kur'an'da "en güzel kıssa" (Ahsenü'l-Kasas) olarak anlatılan Hz. Yûsuf'un kıssasında çok yönlü dersler vardır: Sabır ve sıkıntılara katlanmanın büyük mükafatı, Allah'tan hiçbir zaman ümid kesmemek, nefsin ve şeytanın kötü isteklerine uymayarak Allah'a bağlanmak, bilmeyerek kötülük yapanları affederek onlara güzel ahlâk dersi vermek, üzerine aldığı görevi

en iyi şekilde yerine getirerek güvenilir olduğunu isbat etmek, emanete hıyanet etmemek ve üzerinde hakkı olanların hakkını gözetmek bunlardan sadece bir kısmıdır.

Evet, Kur'an, anlamak ve yaşamak içindir. Kıssa ise okumayı ve anlamayı hem kolay, hem de zevkli kılmaktadır.

Eğitim ve Öğretimde Kıssa

Çocukların ve gençlerin eğitiminde tarihî, dinî ve ahlâkî kıssaların büyük bir önemi vardır. Gerçek veya gerçekleşmesi muhtemel olayları canlı bir dille, edebî bir üslupla tasvir etmek, okuyanlar ve dinleyenler üzerinde büyük bir etki bırakır. Kötülüklerin ve ahlâksızlıkların korkunç neticeleri, en güzel şekilde hikâyeye üslubuyla anlatılır ve insanlar bu yolla kötülüklerden sakındırılır. İyi işler ve güzel ahlâklıkların örnek davranışları da hikâyeye yoluyla etkili bir biçimde aktarılarak gençler bu iyi hareket ve davranışlara teşvik edilir.

İslam'ı insanlara sevdirmek için kıssa ve menkıbelerden büyük ölçüde yararlanılmıştır. Eğitim maksadıyla bu çeşit ahlâkî hikâyelerin anlatılmasında bir sakınca yoksa da, Kur'an ve Sünnet'te bir dayanağı olmayan bir şeyi teşvik etmek veya yasaklamak için, dini bir hüviyet vererek hikâyeye uydurmak yasaktır. Kıssanın insanlar üzerinde bıraktığı tesiri kötüye kullanarak, şahsî çıkarları için hikâyeye uyduran ve nakleden kıssacı (kassâs)lara tarihte rastlanmıştır.

Tasavvuf'un konusu da ahlâkın güzelleştirilmesi (tehzîbu'l-ahlâk) ve nefsin terbiyesi olduğu için konularını işlerken kıssalardan büyük ölçüde yararlanır. Mutasavvıfların anlattığı kıssalar

çoğunlukla örnek şahsiyetlerin ahlâk ve davranışlarını konu alan hilye ve menkıbelerdir.¹

Defalarca yaşadığımı anlatayım sizlere. Bir konuda çok güzel bir yazı okuyorsunuz, ya da siz konuşuyorsunuz, cemaatin belki de çoğunluğu beklenen tepkiyi vermiyor. Ama o konuya uygun bir hikaye anlatıyorsunuz, gözler birden açılıyor, kulaklar dikkat kesiliyor, kimilerinde gönül kapıları da açılıyor, bir ürperme, birkaç damla göz yaşı bütün bir dinleyen kesimini adeta yıkayıp arındırıyor ve alıp götürüyor ulvi alemlere doğru, öz-gürce kanat çırpın kuşlar gibi...

Sohbetlerimizi peygamber, ulema, evliya ve mücahitlerimizin kıssalarıyla diri tumalıyız. Bazen anlatılanlar unutulup gider, ama bir kıssa anafikri ölümsüz kılar. Neden istifade etmeyelim?

Edelim efendim ve iman esaslarını kıssalarla, yani yaşanmış asr-ı saadet hikayeleri ile anlatmaya başlayalım.

1 Bkz. Şamil İslam Ansiklopedisi, "Kıssa" md.

H.z. Ömer'in Yumruğu

Bu olayı bize bizzat Ebû Hureyre (radiyallahu anh) efendimiz anlatıyor:

“Beraberimizde Ebû Bekr ve Ömer de bulunduğu halde bir gurup halinde Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)in etrafında oturuyorduk. Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) (kimseye bir şey demeden) aramızdan kalkıp gitti. Geri dönmekte biraz gecikti; aramıza bir daha dönmeyeceğinden korktuk. (Zira o günlerde etrafta düşmanlar ve hainler cirit atıyordu. Müslümanlar Medine’de sayıca azdı. Mekke’de müşrikler de Medine’li Arapları ve Yahudileri tehdit ediyorlardı. “Onu bize teslim etmezseniz, sizi de düşmana yardım ve yataklıktan cezalandırırız,” diyorlardı.)

Derken ayağa kalktık. İlk korkup telaşa kapılan ben oldum. Hemen Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)i aramaya koyuldum. (Daha önce gittiğini bildiğim için tahmin ettim ve) Ensar’dan Neccârôğullarına ait bir bostana gittim.

Bostanın kapısını bulabilir miyim diye etrafını dolaştım ancak bulamadım. Birden dışarıdaki bir kuyudan çıkan suyun aktığı bir kanalın bostana girdiği yeri gördüm. Hemen sıçrayıp, girdim ve Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)in yanına vardım.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

- “Ebû Hureyre (sen misin)?” dedi.
- “Evet ey Allah’ın Resulü!” deyince, bana:
- “Burada ne işin var?” diye sordu.

- “Aramızda idin, kalkıp gittin. Biraz gecikince sana kötülük yapılmasından korktuk. Telaşa kapıldık, ilk telaşa kapılan da ben oldum. Bu bostana gelip tilki gibi atlayıp içeriye girdim; diğerleri arkamdalar” dedim.

Bana pabuçlarını verip şöyle buyurdu:

- “Bu iki pabucumla git, bu bostanın arkasında kimin, kalbiyle inanarak Allah’tan başka hiçbir ilahın bulunmadığına şehâdet getirdiğini görürsen, ona cenneti müjdele!”

Gittim, ilk karşılaştığım kişi Ömer oldu; bana sordu:

- “Ey Ebû Hureyre, bu iki pabuç nedir?”

- “Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)in pabuçlarıdır. Beni bunlarla gönderip: “Kimi, can ü gönülden inanarak Allah’tan başka hiçbir ilâhın olmadığına şehâdet ederken bulursan, ona cenneti müjdele!” buyurdu.

Bunun üzerine Ömer göğsüme öyle bir vurdu ki, kalçamın üstüne düştüm. Bana şöyle dedi:

- “Haydi ey Ebû Hureyre, geri dön!”

Hemen Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)in yanına döndüm; giderken canımın yanmasından hıçkıra hıçkıra ağlıyordum. Ardından Ömer geldi. Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) sordu:

- “Ey Ebû Hureyre, neyin var?”

- “Ömer’le karşılaştım ve gönderdiğin mesajı ona ilettim; göğsüme öyle bir vurdu ki kalçamın üstüne düştüm” deyince, bana:

- “Haydi geri dön!” emrini verdi. Sonra Ömer’e sordu:

- “Ey Ömer, neden böyle yaptın?”

Ömer cevap verdi:

- “Ey Allah’ın Resulü! Babam, annem sana feda olsun! Ebû Hüreyre’yi, ‘can ü gönülden Allah’tan başka hiçbir ilahın olmadığına şehâdet eden kimse ile karşılaştığı takdirde onu cennetle müjdelemesi için’ pabuçlarınla sen mi gönderdin?”

- “Evet” buyurdu.

- “Yapma, korkarım ki insanlar sadece buna güvenip amelleri terkederler. Bırak onları amel etsinler” dedi. O da şöyle buyurdu:

- “Öyleyse bırak onları!”¹

Hız. Ömer (r.a) Efendimiz yumruğu acele ederek haksız yere vurmuş ama iyi niyetine binaen özür dileyince affedilmiştir umuyoruz hikâyenin gelişinden. Ama biz böyle acele ederek bir Müslümanın canını yakmayalım inşallah.

Hız. Ömer (r.a) insanları tanyordu. Bu ilahî müjdeye aldarak namaz, oruç, zekat ve benzeri ibadetleri yapmada bu bilginin bir tembelliğe sebep olacağını kuvvetle tahmin ediyordu. Medine’de İslam yeni yayılıyordu. Yanlış bir başlangıçtan korkuyor olmasında haklılık olabilirdi. Çünkü Muhacirler Mekke’de 13 yıllık büyük bir iman eğitiminden geçmişti. Fakat şimdi bu topraklarda yeni sayılırdı. Birisi kalkarak Ebu Hüreyre’nin (r.a) İslam’a geliş tarihiyle bu fikirlere karşı çıkarsa, ona da saygı duyarız. Ama insanın fitratında tembellik ve kolaya kaçma vardır. Bir mahzur doğurmadıkça kolay olanı almak ayıp değil, bilakis dinde övülen bir durumdur.

Aynı Endişeler

Aynı endişeleri şu rivayetlerde de görüyoruz: Ebû Musa (radiyallahu anh)dan anlatılır:

1 Müslim (İmân 52, s. 59) Bkz. Rudanî, Cem’ul Fevaid, no: 8.

“Kavmimden birkaç kişi ile birlikte Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)in yanına geldim. Şöyle buyurdu:

- “Kendinizi ve -kavminizden- ardınızda olanları müjdeleyin! Müjdeleyin! Kim can ü gönülden tam bir sadâkat içinde Allah’tan başka hiçbir ilah olmadığına şehâdet ederse, cennete girer.”

Hemen insanlara bu müjdeyi vermek için Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)’in yanından ayrıldık. Giderken Ömer (radiyallahu anh)’a rastladık. (Durumu kendisine bildirince) bizi alıp tekrar Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)e götürdü ve şöyle dedi:

- “Ey Allah’ın Resulü! Bu takdirde insanlar amel etmez, buna bel bağlarlar.”

Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) sustu.¹

Bu konuda bir rivayet daha var. Bezzâr, zayıf bir senedle Ebû Saîd el-Hudrî (radiyallahu anh)dan naklediyor:

“Ömer dedi ki: “Ey Allah Resulü! Görüş bakımından sen hepimizden üstünsün! Ancak insanlar bunu duyarlarsa, buna bel bağlarlar (amel etmezler).”²

“Bırak Bağlasınlar”

Ama bu meseledeki en son rivayet çok ilginçtir. Yine Bezzâr, zayıf bir isnâdla Ömer (radiyallahu anh)dan rivayet etmiştir:

1 Bu hadisi Ahmed (IV, 402) ve Mu’cemu’l-Kebîr’inde Taberânî rivayet etmişlerdir. el-Heysemî, ricâlinin güvenilir ve tariklerinin de çok olduğunu söylemiştir. Isnâdı sahihtir. Rudanî, Cem’ul Fevaid, no: 9.

2 Isnâdında yer alan Muhammed b. ebî Leylâ sebebiyle zayıf bir hadistir (Mecma’ I, 77). Rudanî, Cem’ul Fevaid, no: 10.

Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem), ona halka bunu müjdelemesini emretmişti, Ömer (radiyallahu anh) ise şöyle dedi: “Bu takdirde insanlar buna bel bağlarlar.”

Bunun üzerine Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)'de:
“Bırak bel bağlasınlar” buyurmuştur.¹

Aynı endişe ve korkuları başka duyanlar da var. Mesela Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr'de zayıf bir isnâdla Bilâl (radiyallahu anh)dan rivayet eder: Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) ona şöyle dedi:

- “İnsanlara bunu duyur!”
- “Söylersem, buna bel bağlarlar” deyince şöyle buyurdu:
- “Bel bağlasalar da!”

Teşekkürler Yâ Resulullah!

Ölürken Söylenen Gerçek

Aslında bu endişeler yersiz değildir. Bu kaygıları Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) de çekmemiş değildir. Nerden mi anlıyoruz?

Yolda giderken çok mütevazi olan Peygamber Efendimiz bazen eşek veya devesinin tergisine birisini alırdı. Bir ara çok sevdiği ve “helal ve haramı en iyi bilen kişi” diye övdüğü Muaz b. Cebel'i tergisine alır. Olayın gerisini sözün sahibinden dinleyelim isterseniz:

“Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)in Ufeyr adındaki merkebi üzerinde, ben de tergisinde idim. Şöyle buyurdu:

1 Hadisin râvîlerinden birisi olan Abdullah b. Muhammed b. Akîl sebebiyle isnâdında az bir zaaf söz konusu olabilir. Bu râvî, ezberinin kötülüğü sebebiyle cerhedilmiştir. Buhârî'ye göre onun hadisi ile Ahmed, İshâk b. Râheveyh ve el-Humeydî gibi imamlar ihticâc etmişlerdir (Mecma' îI, 11). Rudanî, Cem'ul Fevaid, no: 11.

- “Ey Muâz! Allah’ın kulları üzerindeki hakkı nedir? Kulların da Allah üzerindeki hak(ları) nedir, bilir misin?”

- “Allah ve Resulü daha iyi bilir!” deyince, şöyle buyurdu:

- “Allah’ın kulları üzerindeki hakkı: O’na ibadet edip O’na hiçbir şeyi ortak koşmamak; kulların Allah üzerindeki hakkı ise, kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayanlara azap etmemektir.”

Bunun üzerine dedim ki:

- “Ey Allah Resulü! Bunu insanlara müjdeleyeyim mi?”

- “Hayır, müjdeleme sonra buna bel bağlarlar!” buyurdu.

Enes (radiyallahu anh) dedi ki:

- “Muâz, ölümüne yakın ilmi gizleyip tebliğ etmeme günahından kurtulmak için bunu insanlara bildirdi.”¹

İşte iman etmek bu kadar önemli ve kıymetli bir iştir. İster-seniz bu harika işi biraz daha yakından tanıyalım.

İlmin Ağır Sorumluluğu

“Kim Allah’tan başka hiçbir ilâh olmadığına, Muhammed’in de O’nun Resulü olduğuna şehâdet ederse, Allah ona ateşi hara-ram kılar.”²

1 Sahih olan bu hadis birkaç tarikten olmak üzere Muâz’dan tahrîc olunmuştur: a. Katâde an Enes an Muâz: Müslim (İmân 48), Buhârî (Libâs 101, Rikâk 37, İstizân 30).

b. Ebû'l-Ahvas an Ebî İshak an Amr b. Meymûn an Muâz: Buhârî (Cihâd 46), Müslim (İmân 49), Ebû Dâvud (no. 2559, sadece eşeğinin ismi bölümü) ve Tirmizî (no. 2643).

c. Ebû Husayn anî'l-Esved b. Hilâl an Muâz: Buhârî (Tevhîd 1) ve Müslim (İmân 50)

d. Abdurrahman b. ebî Leylâ an Muâz: İbn Mâce (no. 4296).

2 Müslim (İmân no. 46); Tirmizî (no. 2638)

Bu hadisi öğrenmemizin de bir hikâyesi var. es-Sunâbihî diyor ki: “Ubâde bin Sâmit’in yanına girdim. Kendisi ölüm halinde idi. Bu halini görünce ağladım. Bunun üzerine:

- “Dur bakalım, niçin ağlıyorsun? Vallahi benden şahitlik istense senin için mutlaka şahitlik ederim. Bana şefaathakki verilse senin için mutlaka şefaatte bulunurum. Gücüm yeterse, sana mutlaka faydalı olurum” dedi.

Sonra devamla şöyle dedi:

“Vallahi Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)den, içinde sizin için hayır bulunan hiçbir hadis işitmemişimdir ki, onu sizlere rivayet etmiş olmayayım. Yalnız tek bir hadis müstesnâ! Onu da sizlere bu gün, son demimi yaşarken söyleyeceğim. Daha sonra Resûlullah’ın yukarda da geçen şu hadisini nakletti: “Kim Allah’tan başka hiçbir ilâh olmadığına, Muhammed’in de O’nun Resulü olduğuna şehâdet ederse, Allah ona ateşin haram kılar.”¹

Düşüp Ölen İhtiyar

Hz. Peygamber bir gün bir mecliste “*Ey iman edenler! Nefsinizi ve aile efradınızı yakıtı insanlarla taşlar olan bir ateşten koruyunuz...*”² âyetini okudular. Bunun üzerine orada bulunan bir ihtiyar kalkarak:

- “Ey Allah’ın Rasûlü! Cehennemin taşları da dünya taşları gibi midir?” diye sordu.

Hz. Peygamber de:

- “*Nefsimi kudret elinde tutana yemin ederim ki, cehennemin bir taşı bu dünyanın bütün dağlarından daha büyüktür*” buyurdular.

1 Tirmizî (no. 2638) Rudanî, a.g.e. no: 3. Bu hadisin tahririnde bu bilgiler verilmiştir.

2 Tahrir 66/6

Bu sözler üzerine o ihtiyar bayılarak yere düştü. Hz. Peygamber mübarek ellerini onun kalbi üzerine koydular ve hâlâ yaşamakta olduğunu anladıklarında:

- *“Ey ihtiyar! “Lâ ilâhe illallah” de!”* buyurdular. O da:

- *“Lâ ilâhe illallah”* dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber onu cennetle müjdelediler.

Orada bulunan sahabiler:

- *“Ey Allah’ın Rasûlü! Aramızda sadece onu mu cennetle müjdeliyorsunuz?”* diye sordular. Hz. Peygamber de onlara:

- *“Evet; çünkü Allah Teâlâ “İşte bu, makamımdan sakınan ve tehdidimden korkanlar içindir” buyurmaktadır”* cevabını verdiler².

Ne Mutlu Müslümana!

İşte aynı konuya dair bir destek daha. Bunu duyunca “ne mutlu Müslümana!” dememek elde mi?

Hikâye bize İbn Şihâb (ez-Zühri)’den geliyor: “Henüz bebek iken Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)in, evlerinde bulunan bir kuyunun suyundan onun yüzüne püskürtmüş olduğunu Mahmûd b. er-Rebî’ bana bildirdi. Söylediğine göre Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile Bedir savaşında bulunan İtbân b. Mâlik el-Ensarî (radiyallahu anh) kendisine şöyle dediğini duymuş:

“Kavmim Sâlimoğullarına namaz kıldırıyordum. Aramızda bir vadi vardı ve yağmur yağdığı zaman, vadiyi geçip mescidlerine gitmekte zorlanıyordum. Bunun üzerine Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)e gidip dedim ki:

1 İbrahim 14/14.

2 İbn Kesir, Tefsir IV/391 (İbn Ebi Hâtim, Abdulaziz b. Ebi Revvâd’dan)

- “Gözlerimden zorum var. Yağmur yağınca vadide sel oluyor, karşı tarafa geçmekte güçlük çekiyorum. İsterim ki, gelip evimin bir yerinde namaz kıldırсан da orasını namazgah edinsem.”

Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

- “Olur, yaparım!”

Güneş tepeye çıktıktan sonra Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) Ebû Bekr ile birlikte bana geldi; izin istedi ve kendisine içeri girmesi için izin verdim.

- “Nerede namaz kıldırmamı istiyorsun?” diye sormadan oturmadı.

Kendilerine namaz kıldırmasını arzuladığım yeri gösterdim. Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) kalkıp tekbir aldı, biz de arkasında saf olduk. İki rekat namaz kıldırıp selam verdi, biz de selam verdik.

Kendisi için pişirilmekte olan et yemeğine O’nu alıkoydum. Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)in evimde olduğunu duyanlar evime üşüştiler. Bu şekilde eve birçok kimse toplandı. Bir adam şöyle dedi:

- “Mâlik nerede, kendisini göremiyorum?”

İçlerinden biri şu cevabı verdi:

- “O münafıktır; ne Allah’ı sever, ne de Resûlü’nü!”

Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

- “Böyle deme! Görmüyor musun o sırf Allah rızasını umarak lâ ilâhe illallah dedi!?”

O şahıs

- “Allah ve Resulü daha iyi bilir. Vallahi, biz onun sadece münafıklara ilgi duyduğunu ve onlara gidip geldiğini görüyoruz

ve biliyoruz!” deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

- “Şüphesiz Allah, sırf kendi rızasını umarak "lâ ilahe illallah - Allah'tan başka hiç bir ilâh yoktur" diyen kimseye ateşi haram kılmıştır.”

Mahmûd der ki: Bu hadisi, Rum ilinde (İstanbul'u kastediyor) Yezîd b. Muâviye'nin kumandası altında Ebû Eyyûb'un da bulunduğu askerlere naklettim. Ebû Eyyûb inkâr ederek şöyle dedi:

- “Vallahi, Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)in böyle söylediğini hiç sanmıyorum!”

Onun bu sözü ağırımaya gitti; Allah'a karşı şöyle and ettim: “Eğer bu harpten sonra sağ salim ülkeme dönüp de İtbân b. Mâlik'i kavminin mescidinde sağ bulursam ona bunu tekrar soracağım!”

Savaştan döndüm; hac veya umre için ihrama büründüm, Medine'ye gittim; Sâlimoğullarına vardım. İtbân b. Mâlik'in gözleri görmez olmuş, cemaate namaz kıldırıyordu. Selam verince, hemen yanına varıp selam verdim; kim olduğumu söyledim ve o hadisi kendisine sordum. Aynı ilk seferinde anlattığı gibi anlattı.”¹

Fakat bu doğrulatmayı Sevgili Peygamberimizi (s.a.v) hicret sonrası günlerinde evinde misafir eden bu Ebû Eyyûb hazretleri duyamadı. Çünkü o çok çok yaşlı olarak katıldığı bu seferde şehit oldu ve “Eyüp Sultan” namıyla ebediyen İstanbul'un misafiri kaldı. Bugün İstanbul'un en kıymetli yerlerinden birisi olan bu semt ve bu cami, bu türbe ve makam, dünyanın en maneviyatlı mekanlarından birisidir.

1 Bu lafız Buhârî'ye (Salât 46, I, 109; Teheccüd 36, II, 55) ait olup senedi şöyledir: Leys an Ukayl anî'z-Zührî an Mahmûd b. er-Rebî' an İtbân b. Mâlik.

Toplu Tevhid Zikri

Hız. Osman'ın şehadet getirenin ateşe girmeyeceğine dair rivayeti şöyledir:

- “Rasûlullah'ın “Ben bir kelime biliyorum. Onu kalbinden gelerek ve gerçek manada söyleyen bir kul ateşe haram olur” dediğini duydum” dedi. Hız. Ömer:

- “O kelimenin ne olduğunu sana haber vereyim mi? O, ihlas kelimesidir. Allah onu, Peygamber'e ve arkadaşlarına söylemesini emretmiştir. O, takva kelimesidir. O kelime ki Peygamber onu amcası Ebu Talib'in ölümü anında sık sık tekrar etmiş; onu söylemesi talebinde bulunmuştur. O, “Allah'tan başka ilah yoktur” sözüdür” dedi.¹

Yine ondan:

- Biz Peygamber'in yanında bulunuyorduk. Rasûlullah:

- “Sizin içinizde yabancı bir kimse var mıdır? (Yani kitab ehlinde kimse var mı?) diye sordu.

- “Hayır, ey Allah'ın Rasûlü!” dedik. Hız. Peygamber kapının kilitlenmesini emir buyurdu ve;

- “Ellerinizi kaldırmız ve lâ ilâhe illallah deyiniz!” dedi.

Biz de ellerimizi bir müddet kaldırdık. Bunu söyledik. Sonra Hız. Peygamber ellerini bırakarak:

- “Hamd Allah'a mahsustur. Yâ Rabb! Sen beni bu kelime ile gönderdin. Bu kelimeyi bana emrettin. Ve bu kelimenin karşılığında cenneti vaad ettin. Sen vaadinden dönmeyen bir zât-ı

1 Mecma, I/15 (İmam Ahmed, Hız. Osman'dan). Muhammed Yusuf Kandehelevi, Hayatu's-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/281.

kibriyâsın!” dedikten sonra bize döndü ve “Sizi müjdeliyorum ki, kesinlikle Allah sizin günahınızı affetmiştir” buyurdu.¹

Zikir İman Bitirir

Evet, gökten inen yağmurun yerde bitki bitirdiği gibi, cehrî veya hafî, ferdi veya toplu yapılan zikirler de kalpte iman bitirir. Biz “Aydınlanma Yolu Tasavvuf” kitabımızda zikrin faydasını ve çeşitlerini uzun uzadıya yazmıştık. Burada zikrin iman ile ilişkisini gösteren şu rivayeti hatırlayalım:

“Abdullah b. Revâha Allah Rasûlü’nün ashâbından birisiyle karşılaştığında:

- “Gel de bir saat Rabb’imize iman tazeleyelim” derdi.

Bir gün bir kişiye bunu söylediğinde, adam öfkelen-di ve Rasûlullah’a gelerek:

- “Ey Allah’ın Rasûlü! Bakmaz mısınız İbn Revâha’ya! Senin getirdiğin imandan insanları uzaklaştırıyor. Bir saatlik imana götürüyor!” dedi. Hz. Peygamber bu kişiye cevap olarak:

- “Allah İbn Revâha’dan razı olsun. O meleklerin kendisiyle iftihar ettiği meclisleri seviyor” dedi.²

Abdullah b. Revâha bir arkadaşına:

- “Gel de bir saat Allah’a iman edelim” dedi. Arkadaşı ona:

- “Biz mü’min değil miyiz?” dediğinde, Abdullah da;

- “Evet, biz mü’miniz. Fakat Allah’ı zikredersek imanımız daha da artar” dedi.³

Abdullah b. Revâha arkadaşlarından birinin elinden tutarak:

1 Heysemi, I/19 (İmam Ahmed, Ya’lâ b. Şeddad’dan). Muhammed Yusuf Kan-dehlevi, Hayatu’s-Sahabe, 3/281.

2 Terğib, III/65 (İmam Ahmed, Enes b. Mâlik’dan).

3 Beyhaki (Ata b. Yesar’dan).

- “Gel bizimle, bir saat zikir meclisinde bulunarak Allah’a olan imanımızı tazeleyelim” diyordu.¹

Abdullah b. Revâha elimden tutarak:

- “Gel, Allah’a bir saat iman edelim. Kesinlikle kalb kaynar çanaktan daha fazla evrilir çevrilir” dedi.²

Abdullah b. Revâha benimle karşılaştığı zaman bana:

- “Ey oğul! Otur, bir saat zikrederim!” derdi. Birlikte oturur, bir saat zikrederdik. Sonra:

- “İşte bu iman meclisidir. İman meselesi gömleğin meselesine benzer. Sen iç gömleği çıkardığında, bakarsın ki giymişsin. Bazan da giydiğinde bakarsın ki çıkarmışsın. Kalb fıkır fıkır kaynayan çanaktan daha süratle alt-üst edilir” derdi.³

İmanın Verdiği Huzur

Hz. Ali şöyle buyurmuştur: “Bir yağmur damlası dahi ancak ölçülebilir ve görevli meleğin eliyle gönderilir. Fakat Nuh zamanında böyle değildi. Çünkü o zaman suya, onu koruyan meleğin izni olmaksızın tuğyan edip taşma yetkisi verilmişti. Bu yüzden de su, koruyucu meleğe rağmen taşmış ve her tarafı kaplamıştır. İşte *“Hakikat şu ki su taşıdığı zaman o süzülen (gemide sizin atalarınızı) biz taşıdık”*⁴ âyet-i kerîmesi bunu ifade etmektedir.

Aynı şekilde hiç bir rüzgar yoktur ki bir ölçüyle ve görevli meleğin eliyle esmiş olmasın. Ancak Ad kavminin helâki esnasında durum bunun aksine oldu. O sırada rüzgara, Allah

1 Le’lekâi (Şureyh b. Ubeyd’dan).

2 Tayalisi (Ebu’d-Derda’dan).

3 Kenzu’l Ummal, 1/101 (İbn Asakir, Ebu Derda’dan). Bu son beş rivayet için bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/284-285.

4 Hâkka 69/11

tarafından görevli melekten izin alınmaksızın korkunç bir fırtına şeklinde esme yetkisi verilmişti. Bunu da “*Âd’a gelince, onlar uğultulu, azgın bir fırtına ile helak edildiler*”¹ âyet-i kerimesi ifade etmektedir.”²

Bunlar, kainatı Allah Teâlâ’nın mü’min bir kulu kabul eden Hz. Ali Efendimizin sözleridir. Kainat da Allah Teâlâ’nın yarattığı mahlukattır ve Allah Teâlâ’nın koyduğu kanunlara, şeriata bağlı çalışır. Hem de tıkr tıkr. Malum, gökyüzünde galaksiler, gezegenler, sistemler var. Yörüngelerinde adeta yüzerler. Sessiz ve sakin, ama çok süratle akıp giderler. Mesela dünyamız güneş etrafında dolanırken aynı anda kendi etrafında da döner durur. Böylece bir yandan gece ve gündüzler, bir yandan mevsimler meydana gelir. Çok hızlı seyir ve dönmelere rağmen, bizim başımız dönmez, içerken kahvemiz dökülmez.

Bunlar nasıl hareket ediyorlar? Biz bir taksiyi yürütmek için motora ve yakıta ihtiyaç duyarız. Bunların motorunu kim yapmış, yakıtını kim dolduruyor depolarına? Ve milim şaşmadan yörüngelerindeki gidişi, birbirine çarpmadan planlayan, programlayan kim?

İşte yağmur! Her damla sayıyla ve bir melek eliyle indiriliyor? Altına girip yürüyesin geliyor. Mesela ben yazın hafif yağmurda yürümesini çok severim. Yağarken arabada yol almakta da zevk alırım. Ama bir de isyan halinde yağması varmış. Mesela Nuh tufanında olduğu gibi, melek bir yana bırakılır ve gök boşanır gibi düşer yere ve tufan olup felaketlerle gelir. “Neden acaba” diye sormaya gerek var mı? “Bu öfke, bu gazap neden?” demek fazla olmaz mı? Ellerimiz ile yaptığımız kötülükler

1 Hâkka 69/6.

2 Kenz I/273 (İbn Cerir’den). Muhammed Yusuf Kandehevi, Hayatu’s-Sahabe, 3/304.

yüzünden. Bunu biliyoruz. Nerden mi? Kainatı kullanma kılavuzu kitabımızdan. Yani Kur'an-ı Kerim'den!

O yağmuru bazen “altında yürümek arzusu oluşturacak kadar latif, yumuşak, sever ve okşar gibi yağdırır. Mesela “gökten yağmur indirerek bununla sizin için (çeşitli) ürünlerden rızık çıkardı.”¹ ayetinde olduğu gibi. Ama bazen de “Ya da bunlar karanlıklar, gök gürültüsü ve şimşeklerle yüklü, gökten şiddetli bir yağmur fırtınasına tutulmuş gibidirler ki, yıldırımların saldıdığı dehşetle; ölüm korkusundan parmaklarıyla kulaklarını tıkırlar. Oysa Allah kafirleri çepeçevre kuşatıcıdır.”²

Kainatta olan her şeyi kılavuz kitabımızda görüyoruz ve hayranlıkla okuyoruz. Bundan sonsuz huzur ve mutluluk duyuyoruz. Ne demek? Dünyamız ve evrenimiz, bizim gibi Allah Teâlâ'nın kuludur. Rastgele değil, bir hikmetli, menfaatli kanunlarla çalışır. Bizim mü'min kardeşimizdir. Bize şefkat ve merhamet eder. Bize dua eder. Bizi çok sever.

İmanın verdiği şu huzur ve mutluluğa bakar mısınız?

İmanı Tanıyalım

Akaid ilmine göre “iman”, Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s)'in Allah (c.c) tarafından getirdiği kesin olarak bilinen haber, dini esas ve hükümlerin doğru ve gerçek olduğuna tereddütsüz inanmak, bunların tamamını iz'an ve kabul ile tasdik ve itiraf etmektir.

Bir insan, inanılması gerekli olan bu esaslara ya inanır, ya inanmaz. İkisi arasında kalan şek, şüphe, tereddüt yok hükümündedir.

1 Bakara 2/22.

2 Bakara 2/19.

Buna göre iman, Allah'a, Hz. Muhammed'in son Peygamber olduğuna ve "Zarûrât-ı diniyye" diye bilinen İslâmî esaslara, hükümlere ve haberlere, kesin olarak inanmak, tamamını kabul ve itiraf etmektir.

Zarûrât-i diniyye; Peygamberimizden tevâtür yoluyla naklolunan ve aklî delile muhtaç olmadan bilinen; Kur'an'ın Allah kelâmı olduğu, ölümden sonra dirilmenin ve âhîret hayatının hak olduğu; namaz, oruç, zekât ve Hac gibi ibadetlerin farz; zinanın, şarabın, faizin, adam öldürmenin ve yalan söylemenin haram olduğu gibi İslâmî esas, hüküm ve haberlerdir. Kesinlik ifade eden bu gibi dinî esaslara her Müslümanın tereddütsüz inanması gerekir.¹

Bir başka ifadeyle iman, başta imanın altı şartı olmak üzere inanılması gereken dinin esaslarının hepsine birden önce toptan, sonra da her bir ayrıntı esasa eksiksiz bir biçimde tek tek kalbimizle tam olarak tasdik edip, yani doğrulayıp, şeksiz, şüphesiz, tereddütsüz inanmaktır.

Böylece iman esasları olarak bilinen ve iman konusu olan bütün hususlar, baskı ve korkudan uzak, samimi bir gönülle içten benimsenmeli, tam bir teslimiyet ile kabul ve itiraf edilmelidir. Görülüyor ki imanda "bilgiye dayanan iradeli bir tasdik, kesb ve ihtiyar" lâzımdır.

Geçmişte her şeyi çok iyi bilen şeytanın kâfir sayılması, bugün de "müsteşrik" veya "oryantalist" dediğimiz İslâmî ilimleri çok iyi bilen ama Müslüman olmayan kimseler, bu ikinci unsurun bulunmamasından ötürü kafir sayılmaktadırlar. O halde, yalnız "marifet" ile iman olmaz. Çünkü kesb ve ihtiyar olmadan kalbde hasıl olan şey, tasdik değil, marifettir. Zira bir bilginin

1 Bkz. Şamil İslam Ansiklopedisi "İman" md.

imanda aslolan “tasdik” derecesinde sayılabilmesi için onda, irade ve ihtiyara dayanan kalp rızası ve teslimiyet şarttır.

Ancak, tasdikte aranan iz’an’ın, “itikad-ı câzim” denilen kesin olarak yakîn ifade etmesi şart koşulmadığından; “zann-ı gâlib” denilen avam Müslümanların tasdiki, yani “mukallidin imanı” Ehl-i Sünnete göre kâfi ve makbul sayılmıştır. Bu gibi tasdiklere “iman-ı hükmi” denir. Aklî ve naklî delillere dayanarak elde edilen kuvvetli imana ise, “tahkîki iman” adı verilir. Bu yola, yani delil ve istidlâle gücü yettiğince başvurmak farz olduğundan, bunu terkeden bir mü’min günahkâr olur.¹

Bu iman esaslarını bize Kur’an-ı Kerîm ve mütevatir hadisler bildirir. “La ilahe illallah Muhammedün resulullah” tevhid kelimesi bütün bu esasları toptan ifade eder.

İnanma, kalbin işidir. Bir kişi kalbiyle inansa ama bunu dilyle ifade ve ikrar etmese, veya imana delalet edecek amelleri açıkça işlemese, o kişi Allah katında Müslüman sayılır. Ancak durumu Müslümanlarca bilinemeyeceği için, kendisine Müslümanlara yapılan uygulamalar yapılmaz, ister istemez hakkında kafire yapılacak yasalar, işlemler uygulanır.

İman Artmaz ve Eksilmez

Bu iman esaslarını biz belirlemedik. Bunlara ekleme veya çıkarma yapmağa yetkimiz de yoktur. Buradan şu iki kesin yarıya varırız: Hem iman esasları artmaz ve eksilmez, hem de hiç kimseye, bu esasların bir kısmına inanma, bir kısmına inanmama serbestisi, seçeneği verilemez, verilmemiştir. Bu konuda sentezciliğe asla yer yoktur.

1 Bkz. Ali Arslan Aydın, İslâm İnançları (İlm-i Kelâm), İstanbul 1984, I, 148-150.

Ancak, kuvvetlilik ve zayıflık bakımından, sevap ve fazilet yönünden insanların imanını arasında fark olabilir. Zannederiz ki hiç kimse, kendi imanı ile kuvvet bakımından Hz. Ebu Bekir'in, Hz. Ömer'in imanını bir tutmaz.

İşte iman esaslarından birisini inkar edene karşı selef-i salihînin tutumu:

Alimleri Ziyaretin Faydası

Alimlerle, sadık ve salih kullarla düşüp kalkmak Allah Teâlâ'nın teşvik buyurduğu bir husustur: "Ey îmân edenler! Allâh'tan sakının ve sâdıklarla berâber olun!"¹

Kalb, içinde bulunduğu ortamın rengine, şekline ve âhen-gine bürünür. Ancak bu hâl, kalbde belli tesirlerin kök salıp yerleşmesindeki başlangıç hâlidir. Sonradan vâkî olan müsbet veya menfî tesirler, evvelkilere benzerlik veya zıdlık sebebiyle müsbet de olabilirler, menfî de. Lâkin kalb, başlangıçta iyi tesirlere tâbî kılınıp belli bir kıvâma getirilmedikçe, büyük bir tehlikeye mâruzdur. Zîrâ haricî tesirlere muhâtap olan kalb, muhabbeti ölçüsünde onların etkisi altında kalırken; nefreti nispetinde de onları reddedici bir rol oynar. İşte bu sebeptir ki, insanın mânen yükselip alçalmasında, muhabbet ve husûmetin yerinde kullanılması pek mühim bir müessirdir. Gerçekten muhabbeti lâyıkhına, husûmeti de müstehakkına tevcih edebilmek, sâhibini âbâd eder. Bunun aksine, muhabbeti lâyıkhı olmayana, husûmeti ise gayr-ı müstehakkına tevcih ise, sahibini, bu tevcihlerdeki işâbet ve şiddeti nisbetinde bedbaht kılar.

1 Tevbe 9/119. Bu konuyu "Alimin Önderliği" ve "Aydınlanma Yolu Tasavvuf" kitabımızda geniş olarak yazdık, bakılabilir.

Bu hakikat göz önünde tutulduğunda, terbiye ve mânevî terakkî için Allâh'ın sâlih kullarıyla berâber olup, onların tesir dâiresi içinde yaşamının lüzûm ve ehemmiyeti, bâriz bir şekilde ortaya çıkar. Ancak, bu takdîrde de istifâde, muhâtaba duyulan muhabbet nisbetinde gerçekleşir. Yoksa rûhî derinliğe bîgâne olarak kuru kuruya bir berâberlik, az çok bir fayda sağlasa da, matlûb olan netîceyi hâsıl etmez.

Halk lisânında “Kalbden kalbe yol vardır” şeklinde bir söz meşhûr olmuştur. Ekseriyetle güçlü ve enerjik şahsiyetler, zayıflara ilhâm kaynağı olagelmıştır.

Esâsen insan tabiatında mevcûd temâyüllerden biri de, taklîd hissidir. Bir çocuk başlangıçta bütün fiil ve hareketlerini bu his ile tanzîm eder. Lâkin bu temâyül, hayat boyu az veya çok dâimâ mevcûd olur. Bu bakımdan sâlih ve sâdıkların ibâdetlerindeki huşû, ahlâklarındaki yüksek seviye, şefkat, merhamet, rûhî incelik ve derinlikleri etrâfındakilerde bu hâli taklîd ve tâkib hissi uyandırır. Nitekim mâzîsi câhiliye insanı olan sahâbîler de, eşsiz bir nümûne şahsiyet olan Allâh Rasûlü (sallâllâhu aleyhi ve sellem)'e karşı duydukları bu his ile zirveleşmişlerdir.

Bizler de biliriz ki, herhangi bir dersin hocası talebelerine kendisini sevdirdirse, o ders talebeye kolay gelir ve huzûr verir. Çünkü muhabbet, zahmetleri rahmete inkılâb ettiren sihirli bir rol oynar. Sevilen bir meşgale ne kadar ağır olsa da kolaylıkla deruhte edilirken; sevilmeyen bir işin külfeti, gerçekte olduğundan kat be kat daha ağır gelir. Rûhta muhabbet vâkî olunca, yirmi rekatlık teravîh namazı hafif gelirken, muhabbetsiz kılan dört rekatlık sabah namazı ağır gelir. Bunun gibi davranışlardaki ağırlık ve tembellik de muhabbetsizliğin bir netîcesidir.

İşte bu misâller tahlîl edildiğinde görülür ki, sâlih ve sâdıklarla berâberlikte muhabbet hisleriyle dolu olmak, mâneviyât

yollarındaki nice güç yokuşları bertaraf eden rûhânî ve âdetâ sihirlî bir tesiri hâizdir.¹

Lokman aleyhisselâm'ın oğluna yaptığı şu tavsiyeler de bu hususa dikkat çekmektedir:

“Yavrum! Âlim kimselerle berâber ol ve onların sohbetinden ayrılmamaya çalış! Zîrâ Allâh Teâlâ, yağmurla toprağı canlandırdığı gibi, hikmet nûruyla da kalbleri canlandırır.”²

“Misafir Bana Zarar Veremez”

Kahramanmaraş'ımızın güzide insanı, fedâkar bir muallim, kendini gizlemeyi becermiş bir Allah dostu, mütevazî, mahviyetkar ve gerçekten mübarek insan merhum Darendeli Abdullah Efendiden (Yığitalp) duymuştum. Kendisini köyden kentten vakitli vakitsiz ziyaret edenler karşısında onun iyilik ve istirahatini düşünen oğlu biraz sızlanınca, onu şöyle teselli etmişler:

“Üzülme evladım! Onlar konuşurken ben zikirle meşgul oluyor, şu kadar bin “la ilahe illallah” diyorum. Benim zamanımı almıyorlar, bana bir zarar vermiyorlar.”

Görüldüğü gibi alimlerimiz vakitsiz ziyaretçilerinin zamanlarını öldürmemelerinin çaresini bir şekilde bulmuşlar. Kitaplarımız bunların garip hikâyeleri ile doludur.

Mesela İbnu'l Cevzî yazdığı kitapları için kesilmesi gereken kağıt tomarlarını bekletir, misafir geldiği zaman kesermiş. Hem konuşur onlarla, hem de gerekli işini yaparmış. Böylece yazacağı zamanı zayi etmezmiş. Doğru ya, konuşarak kağıt kesilir, ama konuşarak kitap yazılmaz. İşte bir tasarruf örneği.

1 Bkz. Osman Nuri Topbaş, İmandan İhsana Tasavvuf,

2 Ahmed b. Hanbel, Kitâbü'z-Zühd, hd. no: 551.

Alimlerin meclisi açık olmalı insanlara. Herkes istifade için rahat gelmeli huzura. Güler yüz görmeli, ikram görmeli. Yük olmadıkları hissettirilmeli onlara. Böylece gönüller muhabbetle açılmalı ve ders almaya, ibret almaya, nurlanıp mayalanmaya açık olmalı.

İki Hocamdan İki Hatıra

Ancak alimlerin zamanı gerçekten kıymetli olduğuna göre, günün her saatinde çat kapı rahatsız etmek de hoş değildir, tıpkı her gittiğinde kapıdan görüşmeden geri dönmenin hoş olmadığı gibi. Bu iki tavrı da iki hocamda görmüştüm.

İzin almadığım için isimlerini yazamayacağım hocalarımdan birisi genç sayılırdı. Sağlıklı ve hareketli idi. Arkadaşlarıyla beraber kurduğu bir vakıfta oturur, hizmet ederdi. Ama onun bilfiil hizmet içinde olması beni üzerdi. Keşke kendisi gereken plan ve programı yapıp gerisini arkadaşlarına bıraksaydı. Geriye kalan vaktini okumak, yazmak ve okutmakla geçirseydi.

Bir de günün her saatinde ziyarete gelenler olur, icabında işleri biter, kalkmak bilmezlerdi. Hocayla oturmak hoştur elbette. Hoştur ama bu adamın vakti de boştur değil ya mübarekler.

Bir gün bu düşüncemi ona açtım. “kusura bakmayın hocam, akıl vermek gibi olmasın ama sizin ve ümmetimiz adına içim yanıyor. Bu uğraştığımız bazı işler var ki onu sıradan bir eleman da yapar. Keşke bunları devretseniz arkadaşlara da, siz daha çok ilimle iştiğal etseniz. Bir de bu ziyaretçilere özel bir vakit ayarlasanız. Mesela “her gün şu şu saatler arası hoca efendi ziyaretçi kabul eder” diye kapıya yazsanız, vatandaş zaman içinde buna alışır. Siz de o saatler dışında okur, okutur, kitap telif edersiniz.”

“Ben de düşünüyorum bunu. Ancak arkadaşlar işi tam kavrarlarsa bunu yapacağız inşallah” demişti. Sanırım hala bu işi oturtamadılar.

Bir de bunun tam aksine çok yaşlı bir hocamız var. Kendisini ziyaret etmek ve istifade etmek istiyoruz. Dışarıdan ziyaretine gelenler de var. Bunun hepsine baş edemez, tamam, ama gelenlerin haleti ruhiyeleri ve ihtiyaçları da düşünülse iyi olur. Defalarca gelip görüşmeden gitmek, sonuçta üzüntülere ve terklere sebep oluyor.

Bu düşüncemi açtım bir kere. “Hocam, evinizin altındaki bu tekke/medresede her gün bir talebeniz, müridiniz nöbet tutsa, gelenleri karşılasa, şekerini sunsa ve sizin aşağıya iniş saatiniz varsa onu bildirse ne kadar iyi olur. Otuz kişi olsa ayda bir sıra gelir. Ama insanlar kapıdan dönmemiş olurlar. O gün işleri müsaitse beklerler, değilse işlerini bitirir gelirler veya başka müsait bir günde gelirler.” dedim.

“İyi söylüyorsun da öyle fedakar insanı nerden bulacağız?”

Beynimden vurulmuşa döndüm. Demek böyle acı da bir durum vardı. Allah Allah! Biz ne zaman bu alimlerin, velilerin kıymetini bileceğiz bilmem ki! Ayda bir yemek verene her hizmeti yaparız da her gün can verene, ruh üfleyene, maneviyat saçana demek böyle ihmalkarız.

Boşuna değil perişanlığımız!

İnce Bir Uyarı

Alimlerin vaktine riayet ve özel çalışma veya istirahatlarını gözetme konusunda Allah Teala dikkatimizi çekerek bizi uyarır. Kur’an-ı Kerimde, Peygamber efendimizin düğün yemeğini yedikten, işlerini bitirdikten sonra hala onun evinde oturup çene

çalan, bir türlü kalkmak bilmeyen ve bu halleriyle farkında olmadan Efendimize (s.a.v.) eziyet veren sahabileri uyarıyor ve aynı zamanda kıyamete kadar da güzel bir ders veriyor insanlığa:

“Ey iman edenler! Siz zamanını gözetlemeksizin, bir yemeğe davet edilmedikçe, Peygamber’in evlerine girmeyin. Ancak davet edildiğiniz vakit girin. Yemeği yediğinizde hemen dağılın, sohbete dalmayın. Çünkü bu hareketiniz Peygamber’i üzmemekte, fakat o (size bunu söylemekten) utanmaktadır. Ama Allah, hakkı söylemekten çekinmez.”¹

Buhari’nin² bildirdiğine göre sahabilerden Enes b. Malik şöyle diyor:

“Peygamberimiz Cahş kızı Zeynep ile evlenirken bir düğün yemeği vermişti. Konukları yemeğe ben çağırmıştım. Bir grup konuk geliyor, yemek yiyip çıkıyor, arkasından başka bir grup geliyor, onlar da yemek yiyip gidiyorlardı. Böylece yemeğe çağrılmadık hiç kimse bırakmamış, herkese yemek vermiştim. Bunun üzerine Peygamberimize:

- “Ey Allah’ın Resulü, çağıracağım başka kimse kalmadı” dedim. O da:

- “Öyleyse sofrayı kaldırın” dedi.

Bu arada üç grup konuk evde kaldı, konuşmaya dalmışlardı. Peygamberimiz evden çıkıp Ayşe’nin odasına gitti.

- ‘Selâmun aleyküm, ey eşim, Allah’ın rahmeti ve bereketi üzerine olsun’ dedi. Ayşe de O’na:

- ‘Allah’ın selamı ve rahmeti senin de üzerine olsun; ey Allah’ın Resulü, yeni eşini nasıl buldun? Allah onu sana uğurlu etsin’ diye karşılık verdi.

1 Ahzap, 53.

2 Buhârî, “Tefsîr”, 33/8

Arkasından diğere eşlerinin odalarını ziyaret etti. Hepsine Ayşe'ye söylediği sözleri söyledi ve hepsinden Ayşe'nin verdiği cevabın aynısını aldı. Sonra dönüp geldi. İçeri girdiğinde o üç grup hala evdeydi ve konuşmaya devam ediyorlardı.

Peygamberimiz son derece çekingen ve utangaç bir insandı. Bu yüzden geri dönerek tekrar Ayşe'nin odasına gitti. Bir süre sonra ya ben ya da bir başkası konukların gittiklerini kendisine haber verince eve döndü. Kapıdan girmek üzere bir adımını eşikten içeri atmış, öbür ayağı henüz dışarıdayken aramıza perde gerildi ve tam o sırada 'hicap' ayeti indi.”

Tabii bu sadece Peygamber'le (a.s) sınırlı değil, işi yoğun olan, ümmetin işleriyle uğraşan, ilimle, tebliğle meşgul olan Müslümanları da meşgul etmemek lâzımdır. Onların yanına gittiğiniz, davet edildiğiniz zaman yemeden içmeden bahseden gereksiz, gezmeden tozmadan bahseden lüzumsuz, gelmişten geçmişten söz açarak dine dünyaya faydası olmayan bol laflarla konuşmalara dalıp onları meşgul etmeyiniz.

Vaziyete bakar mısınız, Allah'ın Resûlü, Peygamberimiz Zeynep'le (r.anha) nikâhlanmış. Yeni evlendiği eşiyle beraber olacak. Sizin o ortamda oturup kalmanız onu sıkıntıya sokuyor. Eziyet veriyorsunuz ona. Utandığı için de size bir şey diymiyor. Artık ferâsetli olup hemen kalkmanız gerekiyor. O sıkılıyor, ama Allah asla sıkılmaz. Allah hiçbir hakkı açıklamakta, hiçbir gerçeği ortaya koymakta utanmaz, çekinmez.

Rabbimiz tüm hayata müdahale ederek insanları terbiye ediyor. Günlük işlere varıncaya kadar, düğündeki bir bozukluğu düzeltmek üzere hemen müdahale ediyor. Yanlış düzeltiyor, doğruyu gösteriyor, güzeli tasdik ediyor. İşte Medine'deki Müslümanların hayatı hep böyle Allah kontrolünde, Allah rehberliğinde bir hayat oluyor ve gerçekten güzel bir örnek hayat

olarak bize kadar ulaşıyor, kıyâmete kadar da bu kitapla beraber olanlara ulaşmaya, insanların hayatlarını güzelleştirmeye devam edecektir. Rabbim bizleri edep ve terbiye kaynağı Kur'an-ı Kerîm'in irşat ve eğitiminden uzak eylesin.

Bu iş bu kadar önemli olmasaydı, bazı ashabın üzüleceğini bilmesine rağmen Allah (azze ve celle) kitabına koyar mıydı bu ayet-i kerimeleri? Öyleyse bizim de bu ince ayar uyarıya dikkat etmemiz gerekir.

Sabırsız Müftü

Peygamberimiz Efendimiz gerdek gecesinde bile işi bittiği halde dağılıp gitmeyen misafirlerine bir şey diyemezken, hatta odasından çıkıp giderek onlara örnek olmak isterken, buna rağmen döndüğünde gelinin odasında hala konuşanları bulduğunda bile hayasından misafirlere bir şey diyemezken, bakın bir sabırsız müftü misafirine ne muamele yapıyor!

Şehrimizin eski müftülük lojmanına yakın komşu bir Müslüman ziyaretime gelmişti. Dindar bir adamdı. Hocaları severdi. Müftününün komşusu olduğunu bildiğim için bir ara sorudum sohbet esnasında:

- Müftü Efendi nasıl? Ziyaret ediyordunuz mu?

- Bırak hocam müftüyü de efendiyi de Allah'ımı seversen, kaçırma keyfimizi. Bak ne güzel kibar kibar sohbet ediyordunuz!

Birden çok şaşırdım, bir tuhaf oldum bu cevaba:

- O ne biçim söz öyle hacı efendi? Hiç yakışıyor mu bu üslup sana?

- Hocam sen hakem ol öyleyse. Ben anlatayım, sen söyle güzel mi çirkin mi, yakışıyor mu yakışmıyor mu?

- Anlat bakayım. Bu öfkenin altından herhalde ilginç bir hikâye çıkacak.

- Hocam, komşumuz diye, af buyur hediyemi de aldım, ziyaretine gittim. Beni misafir odasına aldı. Karşıma oturdu. “Hoş geldin/hoš bulduk, merhaba/ merhaba faslından sonra eline Arapça bir kitap aldı. Sessizce okumaya başladı. “Herhalde yarım kalan mevzusunu bitirecek” dedim içimden, sessizce bekledim. Yarım saat geçti, çıt yok. Bir saat geçti, adam kitaptan başını kaldırmıyor ve tek kelam etmiyor. İçim alıp vermeye başladı. Öfkem kabardı. “Ya sabır” diyerek bir yarım saat daha oturdum. Sonra:

- Müftü Efendi bana müsaade, dedim.

- Müsaade Allah’tan, dedi, ayağa kalktı ve beni kapıya bıraktı. Ben de arkama bile bakmadan gittim. Gidiş o gidiş. Müftü Efendi senin olsun, al hayrını gör, benim müftü efendim mefendim yok!

Baktım adam konuştuğu öfkeleniyor.

- Kim bilir başında ne sıkıntı vardır da konuşacak hali yoktur, dedim ama dediğime ben de ikna olmadım tabi. Öyle bile olsa bu misafire yansıtılmaz ki.

Adamın akşam çocuğu ölmüş, tam o sırada misafirleri gelince ne kendisi, ne ailesi hiç belli etmemiş. Yemiş, içmiş, sohbet etmişler. Saati gelince de kalkıp gitmişler. Yarın cenaze kalkarken haberdar olan misafirler, akşamdan vefatı öğrenince hayret etmişler. Gözlerinde arkadaşları bir kat daha büyümüş.

Ben bunları düşünürken, cevabıma karşı acı acı bakan adama çaresizliğimi ifade için güldüm. Adam da gülmeye başladı. Çok şükür kazasız belasız bu tatsızlığı da atlatmış, başka güzel mevzulara dalıp gitmiştik.

Misafir, Tanrı misafiridir, hürmet, izzet ve ikram gereklidir. Allah Teâlâ'ya ve ahirete iman eden bir Müslüman, misafirine elinden gelen ikramı en güzel biçimde yapmaya gayret etmelidir. İşi rast gelesice sabırsız müftü efendi, zamanımız kıymetli diye böyle de davranılmaz ki misafire! O ilmi öğrenmek kadar, tebliğ etmek de vardır değil mi ya!

İki Hikâyemiz Var

Şimdi bu yazdıklarımızı haklı çıkaran iki hikâyemizin ilkinin anlatalım. Yahya b. Yâmer anlatıyor:

“Basrada “kader” hakkında ilk söz eden, Ma’bed el-Cühenî olmuştu. Bir ara ben ve Humeyd b. Abdірrahman el-Himyeri hacc -yahud umre- yapmak üzere yola çıktık. Ve kendi aramızda:

- Resulullah (s.a.s)’in ashabından bir kimseye rastlasak da şu heriflerin kader hakkında söylediklerini ona sorsak, dedik.

Az sonra mescide girmekte olan Abdullah b. Ömer b. el-Hattab’a tesadüf ettik. Ben ve arkadaşım, birimiz sağından birimiz solundan olmak üzere hemen etrafını çevirdik. Ben arkadaşımın sözü bana havale edeceğini anlayarak:

- Yâ Ebâ Abdірrahman! Bizim taraflarda bir takım insanlar türedi. Bunlar Kur’anı okuyor ve ilmi araştırıyorlar, dedim. Ravi diyor ki:

- Yahya bu adamların hâllerini, kader diye bir şey tanımadıklarımı, “hâdisât Allah’ın hiç bir takdir ve malûmatı olmaksızın yeni yeni husule gelir”, iddiasında bulduklarını anlattı.

Abdullah (r.a.) şunları söyledi.

- O halde sen onlarla görüştüğün zaman kendilerine hemen haber ver ki, ben onlardan beriyim, ayırırım, uzağım. Onlar da benden beridirler. Abdullah b. Ömer’in kendisine yemin ettiği

Allah'a and olsun ki, onlardan birinin Uhud dağı kadar altını olsa da onu infak etse kadere inanmadıkça Allah onun infakını kabul eylemez."

Akaidimizin Resulullahın ve ashabının akaidi üzerinde olması bizim için her şeyden daha kıymetlidir. Bu akaide "Peygamberimizin ve ashab-ı kiramın (radiyallahu anhum) yolu ve inancı üzerinde olmak" manasına "ehl-i sünnet vel cemaat akaidi" denir. Bunun dışında kalan yollar ya kafirliktir, yani dinden bütün bütün çıaktır, ya da bid'attır. Yani ehl-i sünnetten çıkış, yanlış yollara düşüştür. Bu ise fısktır, günahtır, vebaldır, imanı tehlikeye atmaktır.

Onun için bir Müslümana düşen ilk görev, akaidini ehl-i sünnet akaidine göre tashih etme, doğrulamadır. Bu olmazsa bundan sonrakiler de tehlikeye düşer. Sonraki vazife en az kendine yetecek kadar ilim öğrenmek, sonra bu ilme göre ihlas ve samimiyetle amel etmek, ahlakını güzelleştirmek, sonra da başkalarına bunları tavsiye ederek yaymak, dine davet için çaba ve gayret sarf etmektir. Yoksa insan zarar ve ziyandadır. İşte Asr sûresi de bunu ifade etmektedir:

"Bismillahirrahmanirrahim. 1 - Yemin ederim zamana: 2 - İnsanlar hüsranda. 3 - Ancak şunlar müstesna: İman edip makbul ve güzel işler yapanlar, Bir de birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler."

İmam Şafii (r.a) şöyle demiştir: "Kur'anda başka hiçbir sûre nazil olmasaydı şu pek kısa sûre bile, insanların dünya ve ahiret mutluluğunu te'mine yeterdi. Bu sûre Kur'anın bütün öğretilerini kucaklıyor."

Onun içindir ki Ashabdan iki kişi birbirine kavuşunca, bir diğerine Asr sûresini okumadan, sonra da selam vermeden ayrılmazlardı.

Her ne ise, biz hikâyemize devam edelim. Bu da yukarıda dediğimiz ikinci hikâyedir. Özelliği, aynı hikâyenin devamı olmasıdır. Biz ilk kıssadaki hisse araya gitmesin diye kısa bir ara vermiş olduk.

Evet, Abdullah b. Ömer b. el-Hattap onlara neden böyle dediğine açıklık getirmek için (r.a.) şöyle devam etti:

Bembeyaz Bilinmeyen Adam

"Bana babam Ömer b. el-Hattâb rivayet etti. Dedi ki:

- Bir gün Resûlullah (s.a.s)'in yanında bulunduğumuz bir sırada anîden yanımıza, elbisesi bembeyaz, saçları siyah bir zât çıkageldi. Üzerinde ter tozu gibi yolculuk eseri görülüyor; bizden de kendisini kimse tanııyordu.¹ Doğru Peygamber (s.a.s)'in yanına oturdu; ve dizlerini onun dizlerine dayadı. Ellerini de ayakları üzerine koydu. Ve:

- Yâ Muhammed! Bana İslâm'ın ne olduğunu haber ver!" dedi.

Resulullah (s.a.s):

- İslâm: Allah'dan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Resülü olduğuna şehâdet etmen; namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman ve yol (külfetleri) cihetine gücün yeterse Beyt'i hacc etmendir." buyurdu.

O zât:

1 Yani elbisesinin temiz ve beyazlığına, üstünde ter ve tozu olmayışına bakarsan, uzaktan gelmemiş, yakından birisidir. Ama yakından olsa kalabalıkta hiç olmazsa birisinin bilmesi gerekir. Fakat kimse bilmiyor. Çok şaşılacak, çok garip bir durum.

- Doğru söyledin. dedi.

Babam dedi ki:

- Biz buna hayret ettik. (Zira) hem soruyor hem de tasdik ediyordu.

- Bana imandan haber ver! dedi. Resûlullah (s.a.v.):

- Allah'a, Allah'ın Meleklerine, kitaplarına, Peygamberlerine ve âhiret gününe inanman, bir de kadere; hayrına şerrine inanmandır. buyurdu.¹

O zât (yine):

- Doğru söyledin. dedi. (Bu sefer):

- Bana ihsandan haber ver! dedi. Resûlullah (s.a.v.):

- Allah'a: Onu görüyormuşsun gibi ibâdet etmendir. Çünkü her ne kadar sen O'nu görmüyorsan da O seni muhakkak görür, buyurdu.

O zât:

- Bana kıyametten haber ver! dedi. Resûlullah (s.a.v.):

- Bu mes'elede sorulan sorandan daha âlim değildir," buyurdular.

- O halde bana onun alâmetlerinden haber ver! dedi. Peygamber (s.a.v.):

- Cariyenin kendi sahibesini doğurması ve yalın ayak, çıplak, yoksul koyun çobanlarının bina yapmakta birbirleriyle yarış ettiklerini görmendir, buyurdu.

Babam dedi ki:

1 İşte Abdullah (r.a) Peygamber Efendimiz (aleyhi's salatu ve's selam)'ın bu "bir de kadere; hayrına şerrine inanmandır." sözüne dayanarak kaderi inkar edenlere o acı ve sert sözleri söylemiştir.

- Bundan sonra o zât gitti. Ben hayli bir müddet bekledim durdum. Nihayet Resûlullah (s.a.s) bana:

- Yâ Ömer! O sual soran zâtın kim olduğunu biliyor musun? dedi.

- Allah ve Resulü bilir, dedim.

- Gerçekten o Cibril'di. Size dininizi öğretmeğe gelmiş, buyurdular."¹

Muhteşem Bir Hadis

Daha önce uzun uzadıya izaha çalıştığımız iman, bir tanesini bile istisna etmeden bir çok şeylerin topuna birden inanmakla tahakkuk ettiğinden, kolaylık olmak üzere hadîsin bu cümlesinde inanılması gereken şeyler nevi itibariyle hulâsa edilmiştir. Lisanımızda “Sıfat-ı îman” nâmıyla şöhret bulan bu altı nevî şunlardır:

1- Allah Teâlâ'ya iman farzdır: Bu iman Allâh'ın varlığını ve hakkında gerek vâcib, gerek mümteni', yani imkânsız, gerekse caiz olan bütün sıfatları bilerek tasdik etmekle hâsıl olur. Allahü Teâlâ' nın sıfatları on dördttür. Kelâm ulemasından bazıları bu sıfatları; “Selbiyye” ve “Sübûtiyye” olmak üzere ikiye ayırırlar.

Sıfat-ı selbiyye altıdır:

1- Vücut: Allah'ın varlığı

2- Kıdem: Ezelî olması yani varlığının evveli olmaması

3- Beka: Ebedi olması yani varlığının sonu bulunmaması

1 Müslim, İman 1, (8); Nesâî, İman 6, (8, 101); Ebu Dâvud, Sünnet 17, (4695); Tirmizî, İman 4, (2613).

4- Muhalefettin li'l-Havadis: Allah'ın mevcûdatdan hiçbir şeye benzememesi

5- Kıyam Binefsih: Varlığının kendisinden olması

6- Vahdaniyet: Allah'ın bir olmasıdır.

Sıfât-ı Sübûtiyye sekizdir:

1- Hayat: Allah Teâlâ'nın diri olması;

2- İlim: 'Bilmesi

3- İrâde: Her mümkünü caiz olan bir şekle ve vakte tahsis etmesi

4- Kudret: Muktedir olması

5- Semi: İşitmesi

6- Basar: Görmesi

7- Kelâm: Ses ve harfe muhtâc olmadan konuşması

8- Tekvin: Var etme, yok etme, yaşatma ve öldürme gibi fiillerin başlangıcı olan bir sıfattır.

2- Meleklerle iman farzdır: Bu, Allah'ın melek denilen nurdan yaratılmış ve istediği şekle girebilen bir takım mâsûm kulları olduğuna inanmaktır. Melekler pek çoktur; sayılarını ancak Allah bilir. Bunlar ikametgâhları itibariyle Yer melekleri, Gök melekleri ve Arş melekleri gibi kısımlara ayrıldıkları gibi gördükleri vazifeler itibariyle de Müdebbirât ve Hafaza gibi muhtelif kısımlara ayrılırlar. Cibril (Cebrail), Mikâil, Azrail ve İsrail gibi isimleri ma'lûm olanlara adıyla şanıyla; isimleri bilinmeyenlere icmâlen iman etmek lâzımdır. Melekler yemez içmez, evlenmez ve ölmezler. Onlarda erkeklik dişilik yoktur. En

büyük işleri yapmaya ve en kısa bir zamanda en uzak mesafelere gitmeye muktedirlerdir.

Bazı cihetlerden az çok meleklerle benzeyen diğer bir takım görünmez mahlûklar vardır ki bunlara cinler derler. Cinler saf ateş alevinden yaratılmışlardır. Melekler gibi onlar da ağır işleri yapabilir ve istedikleri şekillere girebilirler. Yalnız bunlar melekler gibi ma'sum değil, insanlar gibi mükellef olup bir kısmı mü'min bir takımı kâfirdirler. Daima yerde yaşar ve insanlar gibi yer içer, ürer ve ölürler.

3- Kitaplara iman farzdır: Allah Teâlâ Hazretleri Peygamberlerinden bazılarını birçok hakayık ve ahkâmı bildiren bir takım ibare ve lâfızlar indirmiştir ki bunlara kitap denir. Büyük kitaplar dörttür: Bunlardan Tevrat Hz. Mûsâ (a.s.)'a, Zebur Hz. Dâvud (a.s.)'a, İncil Hz. İsmâ (a.s.)'a Kur'an-ı Kerim'de Peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e indirilmiştir. Mezkûr dört kitapdan başka muhtelif peygamberlere 100 aded suhuf indirilmiştir.

İşte bu kitapların Allah tarafından indirilmiş birer kitap olduğuna inanmak her mü'mine farzdır. Ancak Kur'an-ı Kerimin inmesiyle her birinin hükmü kalkmıştır. Zâten Kur'an-ı Kerim'den evvelki kitapların bu gün asılları bile kalmamıştır.

Bu gün gerek Musevilerin gerekse Hıristiyanların ellerindeki Tevrat ve İncil'ler birer tarih mecmuası durumundadırlar.

4- Peygamberlere iman farzdır: Yani Allah Teâlâ Hazretleri kullarına doğru yolu göstermek için bir takım mümtaz zevata peygamberlik vermiş, onları kullarına dîni ahkâmı götürmek için elçi olarak göndermiş ve peygamber olduklarını kavimlerine isbât için de kendilerine mu'cizeler ihsan etmiştir. Peygamberlerin bir kısmına ayrıca kitap ve şeriat verilmiştir.

Bunlara "Rusül-i Kiram" yahud "Mürselin" derler. Bir kısmı da başka bir peygamberin şeriatıyla amel ve onun hükümlerini insanlara bildirmeye me'mur olmuşlardır.

Peygamberlerin sayısını ancak Allah bilir. Hepsinin evveli Hz. Âdem sonu da Peygamberimiz Muhammed Mustâfa (s.a.v.)'dir. İkisinin arasında bir çok peygamberler geçmiştir. Bir kısmının ismi Kur'an-ı Kerim'de beyan buyurulmuştur. Cümlesini tasdik ederek haklarında hürmet ve muhabbet göstermek Müslümanlara farzdır.

5- Âhîret gününe iman farzdır: Âhîret günü haşirden, bütün ölenlerin diriltilmesinden itibaren başlayan sonsuz bir gündür. Kıyametin kopması, sûrun üfürülmesi, ölülerin diriltilmesi, kitapların verilmesi, mizanın kurulması, kulların sorguya çekilmesi, havz-ı kevser, şefaet, sırat, Cennet ve Cehennem, âhîret gününün müştamilâtından olduğundan bunlara inanmak farz olduğu gibi âhîret gününden önceki kabir ahvali, berzah âlemi ve kıyamet alâmetleri dahi sahih naslarla sabit olduğundan cümlesine inanmak farzdır. Hâsılı Kur'an-ı Kerim'in haber verdiği her şeyi, Peygamber (a.s.v.)'in sahîh hadisleriyle sabit olan her beyanı tasdik etmek lâzımdır.

6- Kadere iman farzdır: Bunu ayrı bir başlık içinde işleyelim inşallah.

Kadere İman

Kader lügatde, mikdar, meblâğ, tazim, kuvvet, kudret ve bir şeyi kısmak ma'nalarına gelir.

Akaid ilminde ise kader, Allah (c.c)'in ezelden ebede, olmuş ve olacak her şeyin zamanını, mekanını, sıfat ve özelliklerini,

daha hiçbir şey yaratmazdan önce ezelde bilmesi, o şekilde takdir ve tayin etmesi, “levh-i mahfûz”a yazmasıdır.

Sözlükte hüküm, beyan, ilan, yaratma, emir, tamamlama manalarına gelen kaza ise Akaid ilminde, Allah (c.c)’ın ezelde irade, takdir ve tayin ettiği, yazdığı şeyleri, vakti saati gelince yaratması, ortaya çıkarmasıdır.

Bir başka ifadeyle kader, vücuda gelecek şeyleri ve o şeylerin ne zaman nerede, ne gibi evsaf ve hususiyetlerle meydana geleceğini Allah Teâlâ’nın tahdid ve takdir etmesidir. Takdir buyurduğu şeyleri, zamanı gelince birer birer icâd etmesine de kaza denir.

Buna göre kader ilim ve irâde sıfatına, kaza da tekvin sıfatına râcî olduğundan kaza ve kadere inanmak haddi zatında Allah Teâlâ’ya imanda dâhil ve bütün sıfatlarıyla Allah’a iman eden bunlara da inanmış olursa da, ehemmiyetine binâen kaza ve kader meselesi kelâm ilminde ayrıca ele alınmıştır.

Çok önemli bir şey daha var: İnsan kaderini bilmiyor. İşte bu insana Allah (c.c) diyor ki: "Kendi özgür iradenle iyiliği seç, kötülükten kaç. İyiliği seçersen mükafat alırsın, kötülüğü seçersen ceza alırsın."

İnsan, kaderinde olanı bilmediği için, aklı ile iyiliği seçecek ve özgür iradesi ile iyiliğe yönelecek ve onu işlemek için harekete geçecek, girişimde bulunacaktır. İşte o zaman Allah (c.c) da o işi, onun iradesine uygun olarak yaratacaktır. İnsan, aklını, iradesini ve teşebbüs gücünü iyiliğe yönlendirdiği için, ödülünü alacaktır. Tersini yapsaydı, yani aklını, iradesini ve girişim gücünü kötülüğe yönlendirseydi, o zaman da cezasını alacaktı. Çünkü insan yaptıklarından sorumludur.

Buradaki incelik şudur: İnsan kaderini bilmiyor. Ama Allah (c.c) biliyor. Ancak Allah (c.c)’ın bu bilgisi insanı zorlamıyor,

iradesini kaldırmıyor. İnsan, kendi iradesi ile hayrı veya şerri seçiyor ve yapıyor.

Bu kader meselesi etrafında gerek filozoflar, gerekse din erbabı arasında öteden beri pek çok münâkaşalar cereyan etmiştir. Hakikatde kaza ve kaderin mahiyetini hakkıyla anlamak insan kudretinin haricindedir. Bundan dolayı Müslümanlara kaza ve kadere inanmaları emrolunmuş, bu meseleyi derinden derine inceleyerek kaderin sırrını bulmağa çalışmaları yasak edilmiştir. Hz. Ebû Hüreyre (r.a)'ın rivayet ettiği bir hadis bu bâbda nassdır.

Lüzumsuz Konuşmanın Zararı

Bir Müslüman dinine, dünyasına veya ahiretine faydası olmayan lüzumsuz, gereksiz, faydasız ve fuzulî düşünce, konuşma ve işlerden sakınmalıdır. Allah Teâlâ'nın sevdiği ve kurtuluşla müjdelediği kullar arasına bu tür söz ve işleri terk edenler de girer, hem de erken sıralarda. Mü'minin sûresinin 3. ayet-i kerimesi bunu anlatır bize.

Sevgili Peygamber Efendimiz (aleyhi's salatu ve's selam)'ın "mâlâyânîyi, faydasız boş söz ve işleri terk etmesi, kişinin Müslümanlığının güzelliğindedir"¹ hikmetli hadisi de herkesin sa-nırım malumdur.

Lokmân Hekim'e: "Sende gördüğümüz (bu fazilet) in sebebi nedir?" diye sorulunca şu cevabı vermiştir: "Emaneti eda, doğru söz ve beni ilgilendirmeyen şeyleri terk etmem!"²

1 Muvatta, Hüsnü Hulk 3, (2, 903); Tirmizi, Zühd 11, (2318, 2319); İbnu Mâce, Fiten 12, (2976);

2 Muvatta'da gelmiştir (Kelam 17, 2, 990).

Bu dünyaya “Allah’a kulluk edelim” diye gönderildik. Fakat bazen bu vazifemizi ihmal ettiğimiz, zaruret olmadığı halde bazı işleri gereğinden fazla önemseyip kulluk vazifemizin üstüne çıkardığımız, nefsin şehvet, lezzet ve keyfine kaçıp boş ve manasız meşguliyetlere kapıldığımız da oluyor. İslâm terbiyesinde bütün bunlara “mâlâyani” diyoruz.

Mâlâyani bir nisyanın; yani insanın kendini kendinde kaybetmesinin, dolayısıyla da Allah’ı ve ona karşı vazifesini unutmmasının bir işaretidir. Bu sebeple mâlâyani sayılan tutum ve davranışlar, mâlâyaninin zeminindeki “nisyan halî” çok tehlikeli vaziyetlerdir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) İslam’da kaderi konuşmamızı hoş karşılamamıştır. Bu kimilerinin iftira ettiği gibi, İslam düşünmeyi, tefekkür etmeyi, anlamaya, kavramaya çalışmayı yasakladığı için mi?

Elbette hayır! İslam bunları alabildiğine teşvik eder ve ibadetten sayar. Ama faydasız işleri de hoş karşılamaz. Kader de böyle bir konudur. Onu her yönüyle anlamak, künhüne tam varmak mümkün değildir. Bir yerden sonra da zarar verir. Çünkü fikir ve inançta tefrika çıkarır, birliği, dirliği, düzeni bozar. Bir deneyelim de görelim diyemezsiniz. Tıpkı uyuşturucu gibidir. Akıllı bir insan, “yahu şunu bir de biz deneyelim, bakalım nasılmış?” diye uyuşturucu alır mı? Doktor bunu tavsiye eder mi? Bunu yasaklamak, insan özgürlüğüne karşı çıkmak mı?

Fakat ne yazık ki Müslümanlar yine de “kaderi konuşmak” gibi bu nâzik meseleyi kurcalamaktan geri kalmamış; dipsiz kuyuya inmeye çalışmış, neticede aralarında ihtilâflar zuhur etmiş ve bir takım fırkalar meydana gelmiştir. Hem dinlerine, hem de

dünyalarına zarar ve ziyandan başka bir şey de elde edememişlerdir. Söz dinlemeyenin hali işte budur.

Bunların içinde hak olan mezheb Ehl-i Sünnet vel-Cemaattir ki o da Selefîyye, Mâtürîdiyye ve Eş'ârîyye olmak üzere üçe ayrılır. Geri kalan fırkalar çeşidli bid'at ve dalâletlere saptıkları için onlara: "Ehl-i bid'at ve dalâlet" derler.

İki Bid'at Mezhep

Ehl-i sünnet mezhebi alimleri inancın ve akaidin doğrusunu tesbit etmişlerdir. Bu tesbitler yüzyılların tartışmalarını da bitirmiştir. Zamanında kader hakkında da çok yersiz konuşanlar olmuştur. Bunların içinde biri ifrat, diğeri tefrit de olmak üzere dikkati çeken iki fırka vardır: Biri Kaderiyye diğeri Cebriyye.

Bu mesele bitmiş iken maalesef günümüzde kimi hocalar tarafından yeniden bu inanç sanki "yeniymiş" ve "doğruymuş" gibi ısıtıp önümüze konulmuştur. Yersiz bir kısım tartışmalarla hem emekler heba olmakta, hem de muhabbet bozularak birlik dağılmakta, tefrika yayılmaktadır. Bunlardan bazılarını anlıyoruz, ama anlamadıklarımız da var maalesef. İslam için samimi çabalarına şahit olduğumuz bu alimlerin acaba dertleri nedir, anlamıyoruz doğrusu!

Şimdi bu iki fırkayı kısaca görelim isterseniz. Ta ki bu tartışmaların ne kadar eski ve bitmiş olduğunu bilelim.

Bunlardan birisi Kaderiyye'dir: Bunlar kaza ve kaderi tamamiyle inkâr ederler. Ancak bunu sırf şer-i şerifi ta'zim maksadıyla yaptıkları için küfre nisbet edilmezler, Bunlar: "Kul kendi fiilini kendisi yaratır." diyecek kadar ileri gitmiş ve bu sebeble

Ehl-i Sünnet uleması tarafından pek şiddetli hücumlara ma'ruz kalmışlardır. Bahusus Mâvera-ün'Nehir uleması bu bâbda pek şiddet göstermiş ve: “Mecûsilerin halleri Kaderiyyenin halinden daha iyidir.” demişlerdir.

Kaderiyye mezhebinde olanlar sonraları Allah'ın kaderine inanmağa başlamışlarsa da hayrın Allah'dan, şerrin başkasından geldiğine inandıklarından iki tanrılı Mecusilere benzemekten yine kurtulamamışlardır.

Bunlardan diğeri de “Cebriyye” isimli bid'at mezhebidir: Bunlar tamamıyla Kaderiyyenin zıddına olarak: “Her şey kaza kadere bağlıdır. Kulun elinde hiç bir şey yoktur. Fiili, ihtiyar ve kudreti yaratan Allah'dır.” derler. Kula irâde-i cüz'iyye tanımadıkları için onlarca kul, kendiliğinden iman etmeğe bile kadir değildir. Allah kime iman ettirirse o mü'min, kime iman ettirmezse o da kâfir olur.

Görülüyor ki bunlar da iyi niyetle güya Allah'ı tenzih edelim derken, kıt ilimleri yüzünden müthiş bir tefrite saplanıyor ve farkına varmadan ona (hâşâ) zalimlik isnâd ediyorlar.

Öyle ya! Kulun hiç bir ihtiyarı yoksa Ebu Cehil: “Benim ne kabahatim var yâ Rabbi? Beni sen kâfir yarattın, küfrüm de bana değil sana aittir. Çünkü benim elimde hiç bir şey yoktu. Sen nasıl diledinse öyle halk ettin. Ben de öyle hareket ettim. O halde bena niçin azâb ediyorsun? Bu bir zülüm değil midir?” diye Allah'a i'tiraz etmez mi?

Böyle inanan birisine kuvvetli bir tokat atınız. “Bana niye vurdun?” derse, şöyle cevap veriniz: “Allah kaderimde böyle yazmış, benim elimden ne gelir ki?”

Ne dersiniz, sizce kabul eder mi?

Yahudiye Verilen Harika Cevap

Hiz. Peygamber'in kendisinden meşiyeti (iradeyi) soran bir Yahudiye muhteşem bir cevabı vardır. Hep beraber görelim mi?

Yahudinin biri Hiz. Peygamber'e gelerek ondan iradeyi (dilemeyi) sordu. Hiz. Peygamber:

- "Dileme yalnızca Allah'a mahsustur" buyurdu.

Yahudi:

- "Ben şu anda kalkmak istersem buradaki irade bana ait olmuş olmaz mı?" diye sordu.

Hiz. Peygamber:

- "Senin kalkmanı Allah dilemiştir" buyurdu.

Yahudi bu kez:

- "Peki ben oturmak istiyorum. Buna ne buyurursunuz?" deyince Hiz. Peygamber:

- "Allah senin oturmanı dilemiştir" buyurdu.

Yahudi

- "Ben şu hurma ağacını kesmek istiyorum" dedi.

Hiz. Peygamber buna da:

- "Eğer Allah kesmeni dilemişse onu kesebilirsin" karşılığını verdiler.

Yahudi:

- "Ben istersem o ağacı kesmekten vazgeçebilirim" dediğinde de:

- "Bu, Allah'ın senin vazgeçmeni takdir buyurmasındandır" dediler.

Bu sırada Cebrail (a.s.) inerek:

- “İbrahim’e delil getirmesi ve cevap vermesi telkin edildiği gibi sana da telkin edilmiştir” dedi.

Bu olay üzerine şu âyet-i kerime nâzil oldu¹:

“(Ey mü’minler! Kafirlerin kinini artırmak için) hurma ağaçlarından kesmeniz veya kökleri üzerinde dikili bırakmanız hep Allah’ın izniyledir. Bu (O’nun) fâsıkları rezil etmesi içindir”²

Olay bu kadar basit iken insanlar konuşa konuşa onu kar-makarışık hale getirdiler. Biz ise Sevgili Peygamberimizin (s.a.v) tavsiyesini tutarak kadere iman edelim, ama üstünde çok da ko-nuşmayalım. Zira bunun kimse bir faydasını görmedi ama bu yüzden helak olanlar çok oldu.

Hadi Konuş Bakalım

Kader ve irade konusunda ileri-geri konuşan bir kişi vardı. Sonunda onu Halife Hz. Ali’ye haber verdiler. Bunun üzerine adamı çağır-tan Hz. Ali ona:

- “Ey Allah’ın kulu! Allah Teâlâ seni kendisinin dilediği şe-kilde mi yoksa senin dilediğin şekilde mi yaratmıştır?” diye sordu.

Adam:

- “Tabi ki kendisinin dilediği şekilde yaratmıştır” dedi.

Hz. Ali:

- “Peki O seni hasta etmek istediğinde kendisinin istediği zamanda mı yoksa senin istediğin zamanda mı hasta eder?” buyurdu.

Adam:

1 Beyhaki, el-Esmâ’ ve’s-Sıfât s. 111 (Evvâi’den). Bkz. Muhammed Yusuf Kan-dehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/298-299.

2 Haşr 59/5.

- “Kendisinin istediği zamanda” cevabını verdi.

Hz. Ali bu kez:

- “Kendi dilediği zamanda mı sana şifa verir, yoksa senin dilediğin zamanda mı?” diye sordu.

Adam buna da:

- “Benim değil kendisinin dilediği zamanda şifa verir” karşılığını verdi.

Hz. Ali:

- “Seni kendi dilediği yere mi, yoksa senin dilediğin yere mi iletir?” dediğinde de adam:

- “Kendi dilediği yere iletir” dedi.

Bunun üzerine Hz. Ali:

- “Allah’a yemin ederim ki eğer bundan başkasını söylemiş olsaydın gözlerini taşıyanı (başını) kılıcımla uçururdum” buyurdu.¹

Bu tip insanlar daha çok cahillere musallat olurlar. Onlara karşı da cidden tehlikelidirler. Ama karşılarında bir alim olsa, fesatlıkları anında biter ve rezil olurlar.

İşte şeytan için bir alimle mücadele etmesinin bin abitten şeytana daha zor olması, cihadın bilgi ile tebliğ olup alimin ölmesinin alemin ölmesi sayılması, alimin mürekkebinin şehit kanından ağır basması hep bu yüzdendir.

Onlar uyurken bile cahil saptırıcıların korkulu rüyası olup batıl davalarından vazgeçiricidirler. Bu yüzden yeteri kadar alim yetiştirmek ümmete farz-ı kifayedir. Onların yokluğu, yeryüzünün fitne ve fesada düşmesi demektir.

1 İbn Kesir, Tefsir III/211 (İbn Ebi Hâtim, Ca’fer b. Muhammed’dan, o da babasından). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/300.

Bir Hastanın Vasiyeti

Şimdi de sahabilerin büyüklerinden Übâde b. Sâmit'in oğluna kaderin hayrına ve şerrine iman etmesini vasiyet etmesini görelim inşallah. Oğul Velid b. Übâde şöyle anlatıyor:

- “Babam Übâde b. Sâmit hastalanmıştı. Ziyaretine gittiğimde kendisinde ölümün alametlerini gördüm ve:

- “Babacığım! Bana, en lüzumlu gördüğün konuda tavsiyede bulun!” dedim. Bunun üzerine:

- “Beni oturtunuz!” dedi.

Kendisini oturttuğumuzda da:

- “Ey oğul! Kaderin hayrına ve şerrine iman etmedikçe imanının tadını alamaz ve Allah'ı tanımış olmanın hakikatına varamazsın!” dedi.

- “Ey babacığım! Kaderin hayrı ile şerrini birbirinden nasıl ayırt edebileceğimi söyleyebilir misiniz?” diye sorduğumda da şunları söyledi:

- “Başına gelmesi takdir olunan şeyler mutlaka başına gelecektir. Diğer taraftan şunu da bilmelisin ki sana başına gelmesi takdir olunmayan hiç bir şey de sana gelmeyecek, isabet etmeyecektir. Ben Hz. Peygamber'in *“Allah ilk olarak kalemi yaratmış ve sonra ona yazmasını buyurmuştur. Kalem de kıyamete kadar olacak olan her şeyi yazmıştır”* dediğini duydum. Ey oğul! Eğer bu inanç üzerinde değilsen öldüğün zaman cehenneme girersin.”¹

1 İbn Kesir, Tefsir IV/268 (İmam Ahmed'den. Ayrıca Tirmizi'nin de rivayet ettiği kaydedilmektedir). Bkz. Muhammed Yusuf Kandelevi, Hayatu's-Sahabe, 3/305-306.

“Boynunu Kırardım”

Übâde b. Sâmî'tin oğluna “Ey oğul! Eğer bu inanç üzerinde değilsen öldüğün zaman cehenneme girersin” demesi gibi, İbn Abbas'ın kaderi yalanlayan bir kişi hakkında “elime geçirecek olsam boynunu kırardım” demesi bizi düşündürüyor. Evet, İbn Abbas'a:

- “Kaderi yalanlayan bir kişi gelmiş!” denildi.

İbn Abbas:

- “Onu bana getiriniz!” dedi. O sırada iki gözü de görmüyordu.

- “Ey Abbas'ın oğlu! Onu ne yapacaksın?” dediklerinde de şöyle buyurdu:

- “Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki eğer onun burnunu elime geçirecek olsam ısırarak koparır, boynunu elime geçirsem kırardım. Çünkü ben Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu işitmiştim: *“Fihroğulları kabilesinin kadınlarının Hadred isimli putu sallanarak ziyaret edişlerini görür gibi oluyorum. Onlar Allah'a şirk koşmuşlardır. İşte bu ümmetin ilk şirki budur. Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki fena görüşleri onları Allah'ın hayır ve şerri takdir etmeyeceğini düşünmeye kadar götürmüştü”*.

Ata b. Ebî Rebah şöyle anlatıyor:

“Zemzem kuyusundan su çektiği bir sırada İbn Abbas'ın yanına vardım. Etekleri ıslanmıştı.

- “Ey İbn Abbas! İnsanlar kader hakkında ileri-geri konuşuyorlar” dedim.

- “Doğru mu bu?” diye sordular.

- “Evet!” dediğimde de şöyle buyurdular:

- “Allah’a yemin ederim ki *“(Hatırlat) o gün ki onlar yü- züstü ateşe sürüklenirler (ve onlara) “Tadın cehennemın do- kunuşunu!” (denir). Muhakkak ki biz her şeyi bir takdir (bir ölçü ve hikmet) ile yarattık”* (Kamer: 54/48-49) âyet-i kerime- leri böyleleri hakkında inmiştir. İşte bunlar bu ümmetin en şer- lileridir. Onların hastalarını ziyaret etmeyin, ölülerinin de ce- naze namazlarını kılmayın. Eğer onlardan birisine rastlarsam şu iki parmağımla gözlerini çıkarırım.”¹

Yine İbn Abbas bir gün:

- “Kader hakkında ileri-geri konuşanlardan biriyle karşıla- şıp onun kafasına şu bıçakla vurmak isterdim” dedi.

- “Niçin böyle söylüyorsun?” diye sorulduğunda da şöyle buyurdu.

- “Allah Teâlâ kendisi beyaz billurdan, kapakları kırmızı ya- kuttan, korunmuş bir defter (levh-i mahfuzu) yaratmıştır. Bunun kalemi ve yazısı nurdandır. Genişliği gökle yer arası kadardır. Allah Teâlâ bu levh-i mahfuz’a her gün üçyüzaltmış defa bakar; her bakışında da kimilerini diriltir, kimilerini ise öldürür; ba- zılarını aziz, diğer bazılarını da zelil eder ve dilediğini yapar.”²

Hız. Ali’ye:

- “Ey Mü’minlerin Emîri! Şurada birileri var. Allah Teâlâ’nın henüz olmamış şeyleri bilemeyeceğini iddia ediyorlar” denildi.

Hız. Ali:

- “Anneleri onların matemini tutsun! Onlar bu sözü neye dayanarak söylüyorlar?” dedi.

1 Bu ve bundan önceki hadis: İbn Kesir IV/267 (İmam Ahmed’den. Ayrıca Tirmizi’nin de rivayet ettiği kaydedilmektedir).

2 Ebu Nuaym, Hilye I/325. Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatı’s- Sahabe, 3/306-307.

- “*Andolsun ki sizi deneyeceğiz ki içinizden mücahit olanları ve sabır gösterenleri meydana çıkaralım (cihat ve diğer hususlarda isyan veya itaat) haberlerinizi de ortaya çıkaralım*” (Muhammed: 47/31) âyetine dayanıyorlar,” denildi. Bunun üzerine Hz. Ali:

- “Bilgisiz insanlar helak olur”, dedi. Sonra da minbere çıkıp Allah’a hamd u senâda bulunarak şunları söyledi:

- “Ey insanlar! İlim öğreniniz. Sonra bu öğrendiklerinizle amel ediniz ve onları başkalarına da öğretiniz. Allah’ın kitabında bulunup da içinden çıkamadığınız konuları bana sorunuz. Duyduğuma göre içinizden bazı kimseler “*Andolsun ki sizi deneyeceğiz ki içinizden mücahit olanları ve sabır gösterenleri meydana çıkaralım...*” âyetine dayanarak Allah Teâlâ’nın henüz olmamış şeyleri bilemeyeceğini iddia ediyorlarmış. Halbuki “Bilelim” manası’na gelen “na’lemu” fiili bu âyet-i kerimede “Görelim” manasında kullanılmıştır. Böylece âyet “İçinizden mücahit olanları ve sabredenleri görelim diye sizleri deneyeceğiz” manasını ifade etmektedir.”¹

Yine Hz. Ali şöyle buyurmuştur: “Gökte ve yeryüzünde takdir olunmayan hiç bir şey meydana gelmez. Hiç bir kimse yoktur ki yanında kendisini korumakla görevli iki melek bulunmasın. Bu melekler kaderi gelinceye kadar insanı korurlar. Kader geldiğindeyse onunla kaderi arasından çekilirler. Benim üzerimde Allah’ın çok sağlam bir koruyucusu vardır. Ecelim geldiği zaman bu koruyucu benden uzaklaşır. Şunu biliniz ki kişi, takdir olunanların mutlaka başına geleceğine ve olunmayanlarınsa hiç

1 Kenz I/265 (İbn Abdilberr el-İlim’de Nezzâl b. Sahre’den).

bir şekilde kendisine isabet etmeyeceğine inanmadıkça imanının zevkini alamamıştır”¹

Her İşte Bir Hikmet Vardır

Başımıza gelen olayları böyle diyerek değerlendirir ve varsa kusurlarımızdan ders alırsak, sonuçta kârlı çıkarız inşallah. İşte size buna dair bir kıssa:

Abdullah b. Mes’ud şöyle anlatıyor: Hz. Peygamber Hudeybiye’den dönülürken dinlenmek üzere bir yerde konakladılar. Sabah yakındı. Sabah namazı vaktine kadar uyumak istediklerinden:

- “Kim nöbet tutmak ister?” buyurdular.

Bunun üzerine ileri atılarak:

- “Ben, ben!” dedim.

Hz. Peygamber iki ya da üç kere:

- “Sen, sen!” buyurarak benim de uyumam gerektiğini söylemek istedilerse de sonunda:

- “Peki madem o kadar istiyorsun nöbeti sen tut!” buyurdular.

Böylece nöbet tutmaya başladım. Ancak Hz. Peygamber’in tahmin ettikleri gibi oldu, kısa bir süre sonra uyuyakalmışım. Sırtıma vuran güneşin sıcaklığıyla uyandım.

Sonra Hz. Peygamber de kalktılar ve her zaman olduğu gibi abdest alıp sabah namazını kıldılar. Namazdan sonra da şöyle buyurdular:

1 Ebu Dâvud, Kader. Bu hadis “Tevekkül” bahsinde de geçmişti. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, 3/308.

“Eğer Allah dileseydi siz uyuyup kalmazdınız. Fakat O sizden sonrakilere, başlarına böyle bir hal geldiğinde ne yapmaları gerektiğini öğretmek için bu şekilde takdir buyurdu.”

- Hz. Peygamber, “Allah dilediği anda ruhlarınızı kabzeder ve sonra da dilediği anda geri verir,” buyurdular. Bu sırada güneş de iyice beyazlaşmıştı. Sahabiler kalkıp ihtiyaçlarını gördüler ve abdest aldılar. Sonra Hz. Peygamber kalkıp sabah namazını kaza ettiler.¹

Huyu güzel merhametli Peygamber Efendimiz nöbetçiye hiç kızmadı farkında mısınız?

İhsan Makamı

Bizim “muhteşem bir hadis” dediğimiz, içinde “İhsan, Allah’a, sanki onu görüyormuşsun gibi ibâdet etmendir. Her ne kadar sen onu göremiyorsan da, O hiç şüphesiz seni görmektedir” ifadeleri geçen hadisi hatırlamışsınızdır. İşte “İhsan”ın en güzel tarifi budur. Bu yüzden İslamî bakış açısına göre yeryüzü macerası altında “imandan İhsana doğru bir seyahatten” başkası değildir.

İhsanı biraz daha iyi anlamak için şöyle düşünelim: Biz babamızın, hocamızın yanında oturduğumuza, kalkışımıza, konuşmamıza fevkalade dikkat eder, ahbap arasında iken yaptığımız normal hareketlerden kaçınırız değil mi? Mesela bir kötülük yapmaya kalkışsak, sağa sola bakar, kimsenin bizi o halde görmesini istemeyiz herhalde. Velew ki toplumda en bayağı birisi bile olsa, bizi görenin gitmesini bekleriz. Çünkü onu görüyoruzdur. O da bizi görüyordur. Bu bize ağır gelir...

1 Beyhaki, el-Esmâ’ ve’s-Sıfât s. 109. Beyhaki, el-Esmâ’ ve’s-Sıfât s. 109. (Abdullah b. Ebi Katâde tarikîyle babasından. Beyhaki ayrıca hadisin Buhari’nin Sahih’inde de rivayet edildiğini kaydeder). Nakleden; Muhammed Yusuf Kandehlevî, Hayatü’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/299-300.

Ya Allah Teâlâ'nın huzurunda onu görüyor olmak? Ne baba ve hoca gibi, ne bir başkası gibi olur o zaman saygı, hürmet ve dikkat etmek. İşte böyle farzedelim ki bizden birisi Rabbi Teâlâ Hazretlerini, göre göre ibâdet etmeye kalksa gücünün yettiği kadar huzû', huşu göstermek, kendini çekip çevirmek ve o ibâdeti en iyi şekilde tamamlamak için hâlinin içini dışına uydurmak gibi şeylerden biç birini kaçırmamaya çalışır. İşte Resûlullah (s.a.v.): "Bütün ibâdet hallerinde Allah'a onu görerek yaptığın ibâdet gibi ibâdet eyle." diyor.

Zira Allah'ı görerek o şekilde ibadeti tamamlamak ancak Allah'ın gördüğünü bildiği içindi. Bu sebeple kul, o halde kusur etmeğe cesaret gösteremiyordu. Halbuki aynı ma'nâ Allah'ı görememe hâlinde de mevcuttur. Öyleyse ona göre amel etmek lâzım gelmez mi? Sen onu görmeden de o seni muhakkak görüyor. Niye aynı huşu, saygı, huzur, edep ve dikkati göstermiyoruz? Gafletin farkında mısınız?

Hâsılı bu sözden maksat, ibâdetde samîmi olmaya ve kulu huşu', huzû' ve saireyi ifa hususunda Rabbi Teâlâ hazretlerini murakabe etmeye teşviktir. Filvaki ehl-i hakikat olanlar salihler ile düşüp kalkmayı mendup/güzel görmüşlerdir; tâ ki bu hâl onlardan utandığı ve hürmet ettiği için kendisine herhangi noksanlık gelmesine mâni olsun. Sulehâ ile düşüp kalkanın hâli böyle olursa gizlisinde aşikârında Allah kendisiyle beraber olup yaptıklarını gören kimsenin hâli ne olur!

Hadis-i şerif murakabe ve müşahede makamlarına şamildir. Ve: "Sen O'nu görmüyorsan da O seni muhakkak görür" cümlesi müşahede makamından murakabeye iniştir. Ulema ibâdetlerde üç makam olduğunu söylerler:

Birinci makam: Teklif sakıt olacak surette erkân ve şeraite riayetle ibâdeti îfâ makamıdır.

İkinci makam; Bu şartlarla birlikte Allah'ın gördüğünü murakabe.

Üçüncü makam: Aynı şartlarla birlikte Allah'ı görüyormuş gibi ifâ makamıdır. Bu makam Peygamber (s.a.v.)'in makamıdır. Bunların üçü de ihsan ise de ibâdetlerin sıhhati için şart olan ihsan birincisidir. Diğer ikisi havassın sıfatıdır.

Kaadi İyâz dahî şunları söylemiştir:

“Bu hadîs, zahirî ve bâtını bütün ibâdet vazifelerini, iman akidelerini, âzânın amellerini kalplerin ihlâsını ve amellerden doğacak âfetlerden korunma yollarını şerh ve izaha şâmilidir. Hatta şer’î ilimlerin hepsi bu hadîse râci’ ve ondan mülhemdir.”

Evet, akaid, kelim, fıkıh, hukuk, ahlak ve tasavvuf ilimlerini içeren bu hadis, gerçekten de “muhteşem bir hadistir.”

Maiz’in Ölümüne Gelişi

“Allah Teâlâ’yı görüyor gibi yaşamak”, her Müslümana verilen hedeftir, idealdir. İnsan bu hedefe varmak için büyük mücadeleler ve mücahedeler yaşar. Bilgi, amel ve ihlas üçgeninde şeriatın hakikatini yaşamak ile insan “ihsan” makamına erer hiç şüphesiz.

Böyle bir hayatın yaşandığı ülke veya dünya, hiç şüphesiz cennetten küçük bir numune olacaktır. Eskilerin hayalindeki “medine-i fâzıla/mutluluk ülkesi” ancak bu iman, bu bilgi, bu amel ve bu ahlak üstüne inşa edilebilir. O toplumun suçlusu bile vicdan azabından içi yanarak ve ahirette çekeceği acı azaplardan korkarak, dünyada kendi ayakları ile ölüm cezasına gelir, mecbur olmadığı halde.

Kendi ayakları ile ölüme gelmek ve temizlenmek istemek... Ne asil bir duygu!

İşte Maiz öyle bir insandır. O Hz. Peygamber'e gelerek:

- "Beni temizle" dedi. Hz. Peygamber:

- "Yazık sana, çık git, Allah'a tövbe ve istiğfar et" buyurdu. Bu ona yol göstermeydi, çıkıştı, çareydi. Ama o bundan faydalanmak istemedi. Yüreği yangın yeriydi. Yapmamalıydı bu pis işi Rabbimiz görürken. Namusunu kirletmemeli idi, geçici bir zevk için. Bu iman etmiş bir insana yakışmazdı. Bunun cezasını çekmeli ve ahirete temiz gitmeli idi. Çünkü oradaki utanç ve azap daha büyüktü dünyadakinden.

Mâiz, pek uzaklaşmadan geri döndü ve:

- "Ey Allah'ın Resulu! Beni temizle" dedi.

Hız. Peygamber aynı sözlerle üç defa daha geri gönderdi. Dördüncü ikrarında:

- "Seni hangi konuda temizleyeyim?" diye sordu. Mâiz:

- "Zinadan" dedi.

Hız. Peygamber:

- "Bunda akıl hastalığı var mıdır?" diye sordu. Böyle bir rahatsızlığı olmadığını söylediler.

- "Şarap içmiş olabilir mi?" diye sordu.

Bir adam kalkıp içki kontrolü yaptı. Onda şarap kokusu tesbit edemedi. Hız. Peygamber tekrar:

- "Sen zina ettin mi?" diye sordu. Mâiz:

- "Evet" cevabını verdi.

Artık emir buyurdular ve Mâiz recmedildi.

Recimden sonra onun hakkında sahabiler iki kısma ayrıldılar. Bir bölümü Mâiz'in helâk olduğunu, başka bir grup ise onun en faziletli tövbeyi yaptığını söylediler. Bu farklı yaklaşım üç gün sürdü.

Daha sonra yanlarına gelen Resulullah (s.a.s):

- “Mâiz b. Mâlik için dua edin” buyurdu.

- “Allah Mâiz’e mağfiret eylesin” dediler.

Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

- “Mâiz öyle bir tövbe etti ki, bu tövbe bir ümmet arasında paylaştırılırsa onlara yeterdi.”¹

İnsan fitratı gereği her zaman günah işlemeye meyyaldir. Din, bu duyguları terbiye edecek ilkeleri ve usulleri öğretir insanlara. İnsan bu duygularından kısmen veya tamamen kurtulabilir verdiği mücadele ve mücahedeye göre. Melekleri imrendirecek hale dahi gelebilir.

Bu yüzden yapılacak iş, günahkar insanı dışlamak değil, günahı o insandan uzaklaştırmaktır. Bilinmelidir ki cennet ucuz değil, cehennem de lüzumsuz değil. Cenneti kazanmaya, cehennemden uzak durmaya çalışmalıyız. Ancak, ileride anlatılacaktır inşallah, cennet işlediğimiz amellerin karşılığı değil, bilakis bir ihsan-ı ilahidir.

Hem cennetin, hem cehennemın kendine mahsus çekiciliği vardır. Cehennem insanı kendine şehve arzularla çekerken, cennette ruhani saadet davetiyeleri çıkarır kendine. Hiçbir günahkar kendisine bakıp ta ‘Allah benim gibisini de affeder mi?’ deyip ümitsizliğe kapılmamalıdır. Allah Teâlâ’nın günahları toptan bağışlaması malumdur. Hatta dilerse tövbe eden günahkarın tövbesini kabul ettiği gibi üstelik bir de onu çok sever, kötülüklerini iyiliklere çevirerek iyilik hanesine geçirip iyilik ve ibadet yapmış gibi sevap yazar.

1 Müslim, Hudûd, 22; eş-Şevkânî, Neylül-Evtâr, VII, 95,109; ez-Zeylai, Nasbu’r-Râye, III, 314 vd.

Ğamidiyyeli Kadın

Maiz'i hatırladınız mı?

İşte o Maiz'in recmedilmesinden kısa bir süre sonra Ezd kabilesinin Gamid kolundan bir kadın geldi ve

- "Ey Allah'ın elçisi! Beni temizle" dedi.

Hız. Peygamber:

- "Yazıklar olsun sana. Çık git, Allah'a tövbe ve istiğfar et" buyurdu. Kadın:

- "Beni, Maiz'i çevirdiğin gibi geri çevirmek istiyorsun" dedi.

Hız. Peygamber:

- "Sana ne oldu?" diye sordu.

- Ben zinadan gebeyim, dedi. Bunun üzerine:

- "Sen mi?" buyurdu. Kadın:

- "Evet" dedi. Hız. Peygamber:

- "Doğuruncaya kadar git" buyurdu.

Kadının bu arada geçimini Ensar'dan bir adam üstlendi. Daha sonra Hız. Peygamber'e gelerek:

- "Gamidli kadın doğurdu" dedi. Çocuğun bakımını da Ensar'dan birisi üzerine aldı ve kadın recmedildi.¹

Başka bir rivayette, çocuk süttten kesilinceye kadar emzirmesine izin verildiği, recm sırasında Halid b. Velid (r.a)'ın üzerine kan sıçraması üzerine kadın hakkında kötü sözler söylediğini işiten Hız. Peygamber'in şöyle buyurduğu nakledilir:

"Ey Halid! Yavaş ol. Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim. Bu kadın öyle bir tövbe etti ki, onu bir baççı (vergi memuru) yapsaydı, şüphesiz mağfiret olunurdu" Sonra

1 Müslim, Hudud, 22, 23, 24; İbn Mac'e, Diyat, 36; Malik, Muvatta', Hudud, II.

kadının hazırlanmasını emrederek cenazesini kılmış ve kadın defnedilmiştir.”¹

Suç insanı bu makama çıkaracak iradeye güçlü kuvvetli bir enerji olmuşsa... gerisini demeye haya ediyor ve dilimi tutuyorum. Tertemiz kalarak da erişebileceğimiz bir makamı neden şaibelerle kirleyelim ki!..

Çocuğunu Öldüren Zaniye

İşte böyle bir kadın daha. İşte böyle bir tövbe kahramanı kadın yani:

Hız. Ebu Hureyre (r.a) anlatıyor: “Bir gün bana bir kadın gelip şöyle dedi:

- ‘Ben zina ettim. Bir çocuk doğurdum ve çocuğumu da kendi ellerimle öldürdüm. Acaba benim için tövbe var mı?’”

Bu soru üzerine çok kızdım ve kadına bağırdım:

- “Hayır, tevben kabul edilmez. Allah sana göz aydınlığı ve tevbe etme şerefi vermez” diye cevap verdim.

Bunun üzerine kadın:

- “Ey üzüntü gel! İşte şimdi senin zamanındır. Bu güzellik ateş için mi yaratıldı?” dedi ve çok üzüldü, ağlayıp dövünerek, vaveyla kopararak çıkıp gitti.

Fakat benim içimde “Peygamberimize sormadan ben niye fetva verdim?” diye bir ukde oluştu. Sabah namazını Allah Resulü ile beraber kıdıktan sonra, kadınla aramda geçen hadiseyi kendisine anlattım. Allahın resulü bana kızdı ve şöyle dedi:

- ‘Sen o kadına ne kötü söylemişsin. Sen şu ayetleri hiç okumuyor musun:

1 Müslim, Hudud, 23.

“Onlar ki Allah ile beraber başka bir ilaha tapmazlar. Allah’ın öldürülmesini haram kıldığı şahsı öldürülmeyi hakedenler müstesnâ öldürmezler. Zina etmezler. Bu kötülükleri yapan kimse (günahının) cezasına kavuşur. Kıyamet günü onun azabı kat kat olur. Orada zelil olarak daimî kalır. Ancak tevbe edip iman eden ve salih amel işleyen kimseler müstesnadır. İşte Allah bunların kötülüklerini iyiliklerle değiştirir. Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir.”¹

Bu sefer endişem korkuya çevrildi. Allah’ın affettiği bir kadına kendi anlayışına göre cevap vermiştim. Allah resulünün huzurundan ayrılır ayrılmaz, o kadını bulmak için Medine’nin bütün mahallelerini dolaştım, fakat kadını bulamadım, bir gece sonra kadın beni buldu ve ben de kendisine af müjdesini verdim. Peygamberimizin sözlerini duyunca o kadar sevindi ki hemen secdeye kapanıp şöyle hamd ve senada bulundu:

- “Benim için bir çıkış yeri ve yaptıklarımдан tövbe bahşeden Allaha hamdolsun.”

Başını secdeden kaldırdığı zaman yanında bulunan cariye- siyle, o cariyenin kızını azad etti.”²

Birçok insan vardır kimi dizine, kimi beline, kimisi de gırtlığına kadar günaha batmıştır, fakat farkındadır, bu bataklıktan çıkmak istiyordur, ama çıkamıyordur, ancak ümidini hiç yitirmemiştir. Ashında bu pişmanlık ve vicdan azabı, tövbenin ta kendisidir. İçtenlikle yapılan bir tövbedir bu pişmanlık, çok ihlashedir, yeter ki bir daha yapmasın, geçmiş günahları yer bitirir, tertemiz ediverir.

1 Furkan 68-71.

2 Bu ve bundan önceki iki hadis: İbn Kesir, Tefsir III/328 (Sırasıyla: İbn Ebi Hâtim’den; diğer ikisi ise İbn Cerir’den). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/353-354.

Kimi de vardır ki günahlarının farkında bile değildir. Buna rağmen kendini beğenir, büyüklük taslamaya kalkışır.

İnsanlara bu noktada tövbeyi öğreterek Allah Teâlâ'nın rahmetine yönlendirmek, yani kulu Allah'a yönlendirerek onu sevdirmek, ne kadar büyük, ne kadar önemli, ne kadar sevap ve ne kadar şerefli ve izzetli bir vazifedir, ah bilebilsek!..

Evet, ah bir bilebilsek, herhalde işi gücü bırakır, dilimizde tövbe, günah mekanlarının kapısında nöbet tutarız, müsait birisini bulsam da anlatsam diye.

Hz. Ömer ve Sirkeli Delikanlı

Hz. Ömer zamanında her nasılsa bir genç, ara-sıra içki içermiş. Bu genç bir gece elinde içki dolu bir kapla sokakta yürürken aniden karşısında Hz. Ömer'i görür. Ömer devriye gezmektedir. Gencin hareketlerinden şüphelenir ve elindekini kontrol etmek ister.

Fakat bu kısa müddet içinde gençte büyük bir değişim olmuştur. Hz. Ömer'i karşısında görünce Allaha şöyle yalvarır:

- "Ya Rabbi! Sen beni Ömer'e karşı mahcup etme ki ben de ebediyen şu içkiyi ağzıma koymayayım."

Genç bu duasında son derece samimidir. Hz. Ömer sorar:

- 'Kabın içindeki nedir?'

Genç çaresiz kalmıştı. Ömer'den kurtulurum ümidiyle yalan söyledi.

- 'Sirke var' dedi. Hz. Ömer

- 'Ver bakayım' der, kontrol eder. Kabın içinde gerçekten sirke vardır. Allah gencin tövbesinin samimiyeti ve ciddiyeti uğruna yalanını bağışlamış ve içkisini de sirkeye çevirmişti.

Tövbe öyle iksirli manevi bir güçtür ki kişiyi kömürden elmasa çevirir. Artık günah topları o insanı paramparça edemez...

İnsan kalbini iyiliklere karşı kapatmamalı, günaha ait sevgiyi kalbinden çıkarıp atmaya çalışmalıdır. Sen hem Allah'ı, hem de şeytanı beraberce memnun edemezsin.

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

- 'Kalp açık bir el gibidir. Kul her günah işledikçe bir parmak kapanır. Nihayet bütün parmaklar kapanınca, kalp üzerine perde çekilir. İşte mühürlenip damgalama budur.'

Günah işleyen insan günahını, burnunun üzerindeki sinek gibi görür. Yani önemsemez. İnanmış bir mü'min ise, bir dağın eteğinde oturuyor ve dağın üzerine çökmesinden korkuyor gibi günah karşısında titrer....

Günaha girmekten korkmamak, o günahattan daha büyük bir günahdır. Şeytan önce günahı süsler. İnsanı Allah'ın emirlerine muhalefete sevk eder, insan o günahın ağırlığıyla iki büklümken, şeytan gelir, 'artık sen bittin, mahvoldun, bu kadar günahattan sonra iyi bir Müslüman olunmaz, manen öldün sen, Allah seni artık sevmez, affetmez..' der, onu karamsarlık çukuruna iter, ümidini kaybettirir, yeis bataklığına gömer.

Allahtan ümidini kesme ey nefsim, ey kardeşim. Senin günahların çoksa da, onun rahmeti daha da çoktur. Sen helal kılınan dairenin dışına çıkmamaya çalış. Bundan sonra günahını, kalbini ısırp zehrini akıtacak bir yılan gibi gör. En küçük bir hata ve günahı, küfre açılan bir gedik olabileceği endişesiyle hemen telafi etmeye bak. Bu güne kadar kaçırduklarının fırsatını yakalamaya çalış. Yeis çukurunu aşarak, yitirdiklerini tekrar bulma ve yakalama rıhtımı olan tövbeye koş, seccadene akıttığın ılık gözyaşlarınla bütün kir ve lekelerden kurtulmaya çalış.

Unutma su her kiri temizler, ama asla günah kirini temizlemez. Ancak tövbedir günah kirini temizleyen.

Hız Ömer ve İffetli Genç

Hız Ömer devrinde bir genç vardı. Bu genç mescidden hiç ayrılmazdı. Sanki o bir mescid kuşuydu. İbadetine dikkatli, nafileleriyle de Allah (c.c)'a yaklaşanlardan olduğu her halinden belliydi.

Bir ara, Hız Ömer (r.a) bu genci mescidde göremez oldu. Zaten, cemaatin bazı mezheplere göre farz, bazılarına göre namazdan bir rükun ve en azından sünnet-i müekkeke olmasının ve bir imam arkasında namaz kılmanın hikmetlerinden biri de bu değil mi? İmam arkasına dönüp cemaatini süzecek ve gelmeyen varsa onu soracak ve gerekeni yapacak...

Hele bu imam Hız Ömer (r.a), cemaat de ashap (r. anhum) olursa. Hız Ömer, cemaat ne kadar kalabalık olursa olsun cemaatini çok iyi tanır ve adeta hergün onları kontrol ederdi. Gece-leri bile bir bekçi edasıyla ortalığı kontrol eden Hız Ömer (r.a)'ın gündüz camide cemaatini takip etmemesi düşünülemezdi zaten.

İşte bu genci görmeyince de böyle sormuştu:

- "Acaba falanca gence ne oldu? Bir-iki gündür mescidde göremiyorum."

Cemaat önce cevap vermek istememiş ve herkes Ömer'le göz-geze gelmemek için gözlerini yere çevirmişti. Hız Ömer (r.a), cemaatteki bu garipliği görünce sorusunu tekrar eder ve içlerinden biri cevap verir:

- "Ey Mü'minlerin Emiri! Onu, uygunsuz bir yere giden yolda ölü olarak bulduk. Seni üzmemek için hemen namazını kılıp gömdük."

Hız. Ömer işi anlar ve kızar:

- “Bana haber vermeniz gerekmez miydi?”

Sanki Ömer’in gözünden perde kalkmış ve genci asıl mahiyetiyle görmüş gibidir. Hadisenin aslı şudur:

Bu genç mescide gelip giderken, evi o yolun üzerinde olan bir kadın gence musallat olmuştur. Genç bekindir ve alımlıdır. Kadın, onu yoldan çıkarabilmek için şeytanın bütün oyunlarını kullanmaktadır. Ancak her defasında genç ondan gelen tekliflere karşı mukavemet eder, dayanır ve günaha girmekten kurtulur.

Ne var ki her insanın bir zayıf anı olur. İşte o gün de o gencin zayıf anıdır. Kadın bütün aşüfteliğiyle ona işaret edince genç dayanamaz ve o eve doğru bir-iki adım atar. Birden dudaklarında, gayr-i ihtiyari bir ayetin temessülünü hisseder. Yani genç gayr-i ihtiyari olarak bu ayeti devamlı ve ısrarla okumaya başlar. Önce farkına varmadan diline dolanan bu ayet, farkına vardığı anda işini bitirmeye yetmiştir. Kalbi bu yükü kaldıramaz ve oracıkta can verir. Rabbin kendisini bu tutuşuna, bu vefasına dayanamayan kalp durmuştur. O semavi saika gibi gelen ayet şudur:

“Onlar ki takva dairesi içinde yaşarlar, kendilerine şeytandan bir tayf (ok), bir vesvese geldiği zaman hemen Allah’ı hatırlar ve gözlerini hakka açarlar.”¹

Genç sanki kendisine bu ayetler yeniden nazil oluyor gibi bir ruh haleti içine girer: Niyet ettiği işten dolayı Rabbinden çok utanır, haya eder. Rabbinin ona olan bunca ihsanını unutup bir an dahi olsa günaha meybinden dolayı ürperir. Hele sürçme anında bile Rabbinin onu nefsiyle baş başa bırakmayıp diline saldırdığı ayetle onu kendisine çevirmesi bu aziz insanı öylesine

1 Araf 7/20.

heyecanlandırır ki, kalb balansı bu lahuti heyecana dayanamaz, O'nu anar ve ötelere yürür.

Hız. Ömer (r.a), gencin serancamesini öğrenince hemen onun kabrine koşar. Kabre doğru eğilir ve sesi çıktığına bağırır:

“Ey genç! Rabbinden korkanlar için iki cennet vardır” der.¹

Tam bu esnada Ömer (r.a)'in sesine denk gür bir ses daha duyulur ve adeta makber lerzeye gelir. Bu ses, o gence aittir ve şöyle demektir:

- “Ey Mü'minlerin Emiri! Allah bana senin dediğinin iki katını lütfetti.”

Bu ses ister bu gence ait olsun, isterse onun yerine bir melek konuşmuş bulunsun, veya bunların hiçbiri olmasın da, sema titreyerek kendinden geçsin ve bu sözleri söylesin, fark etmez. Genç, Allah (c.c)'tan korkmasının mükafatını iki kat olarak görmüştür.

Hız Ömer (r.a)'in, o sesini dünyanın dört bir yanına duyuran büyük halifenin, mescitte minberde konuşurken ta Suriye'deki komutanına “Ya Sâriye! İle'l cebel”, yani “Ey Sariye! Dağa çekil, dağa” diyerek uyarın mübarek zatın, sesini bir iki metre kabrin altına duyurmasına şaşmamak lazım. O seslenirde kabir duymaz mı? Hız. Ömer (r.a) seslenir de cemaati cevap vermez mi?²

Ölen Gençler

Her şey zamanında kıvamınca ve miktarınca kullanılırsa güzeldir. Bu yüzden ahlak ilmi, huyları ifrat ve tefritten uzak, orta yolda adalet ve itidal üzere dengede kullanmaktır.

1 Bkz. İbrahim, 14

2 <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.187897671299104.49145.174746242614247&type=3>

Gaflet dahi öyledir. Gafletin fazlası azdırır insanı. Vazifesini unutturur. Dünya sevgisi ile kendini zevklerin, şehvetlerin, hırsların içinde kaybeder gider. Bu gaflette ifrattır.

Bir de tefriti vardır gafletin, en az o kadar tehlikeli. O da ölümü hiç unutmama, ahireti dünyada yaşama. Öyle olsaydı hiç yemez ve içmez, evlenmez ve ev bark kurmaz, dünyayı imar etmez, tenhalarda bağrımızı döverek ağlar ve ölümü beklerdik. Bu da gaflette tefrittir.

Orta yol, itidal ve dengeli olan, İslam'ın öğrettiği gibi yaşamaktır. Dünyada ahireti unutmadan dünyevi ve uhrevi vazifeleri ciddiyetle yapmak ve dünyayı Müslümanca bayındır hale getirip hayatı Müslümanca yaşamak. İşte bu da mutluluk ve medeniyettir.

Hepimiz de şu genç gibi olsaydık, acaba dünya hayatından söz edilebilir miydi?

Ensar'dan bir gencin içine Allah'ın korkusu düştü. Cehennemini hatırladıkça ağlıyordu. Genç öyle bir hale geldi ki sonunda evinden çıkamaz oldu. Bunun üzerine Hz. Peygamber bir akşam onun ziyaretine gittiler. Hz. Peygamber'in geldiğini gören genç kalktı ve onun boynuna sarıldı. Sonra da ölü olarak yere düştü. O zaman Hz. Peygamber *“Arkadaşınızın teçhiz ve tekfinini yapınız. Cehennem korkusu onun ciğerini parçalamıştır”* buyurdu.¹

Ebu Bekir'i Ağlatan

Zilzal sûresi indiğinde Hz. Peygamber'in yanında oturmakta olan Ebu Bekir Sıddık ağlamaya başladı. Bunu gören Hz. Peygamber

1 Hâkim, Seh'l'den. İbn Ebi'd-Dünya ve başkaları da Huzeyfe (r.a)'dan. Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 3/333-334

- “Ey Ebu Bekir! Niçin ağlıyorsun?” diye sordular. Onun:
- “Beni bu sûre ağlattı” demesi üzerine de;
- “Eğer sizler affedilebilecek hata ve günahlar işlememiş olsaydınız Allah Teâlâ sizleri götürür, yerinize kendilerini bağışlayabileceği hata ve günahlar işleyen bir ümmet yaratırdı” buyurdular.¹

Çarpıldığım hadislerden birisi de budur. Sübhanellah! Çünkü hiç günah işlememek, insanı en büyük günahı işlemeye götürebilir. O da ucuptur. Yani kibir, gurur ve kendini beğenmektir. Günah işlemek bizi bu ucup, yani kendini beğenmişlikten, gurur ve kibirden kurtarıyorsa, günah olmaktan çıkıp rahmete dönüşmüş demektir.

Peygamber efendimizin beyanında Allaha eş ve ortak koşmak, haksız yere cana kıymak, anne ve babanın hukukunu çiğnemek, yalan yere şهادette bulunmak, cepheden kaçmak, iffetlilerin iffetiyle oynamak ve iftira etmek, en büyük günah olarak çıkar karşımıza.

Bununla beraber istiğfar ve tövbeyle bu günahlar dahi affedilirken, ısrarla devam edilen küçük hatalar da, insanı felakete götüren büyük günahlar haline getirebilir. Bir de unutulmaması gereken husus, günahın büyük veya küçük olması değil, kime karşı cüret edip saygısızca işlenilmiş olunmasıdır.

Küçükken önemsenmeyen hata ve inhirafklar, büyüyünce halledilemez. Bundan dolayı diyebiliriz ki en büyük günah, günahı günah olarak görmemek, günahı korkmamak ve ürpermemektir. Malum büyük yangınlar küçük kıvılcımla başlar.

1 İbn Kesir, Tefsir IV/540 (İbn Cerir, Abdullah b. Amr İbnü'l-As'tan). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 3/355

O Herşeyi İşıtirken?

- Hz. Âişe “Her konuşmayı ve her sesi işiten Allah Teâlâ’ya hamd u senâlar olsun” dedikten sonra şöyle anlatıyor: Bir gün kadının biri gelerek Hz. Peygamber’e bir şeyler söyledi ve sonra konuşmaya başladılar. Ben o sırada odanın uzakça bir köşesinde bulunduğumdan ne konuştuklarını işitemedim. Ama daha sonra Allah Teâlâ:

“(Ey Rasûlüm!) Kocası hakkında seninle tartışan ve Allah’a şikayette bulunan o kadının sözünü Allah işitmiştir. Allah ikinizin de konuşmasını işitir; zira Allah işiten ve görendir.” (Mücâdele 58/1) âyet-i kerîmesini indirdi.¹

Aynı konuda şu farklılık da ifade edilmiştir: “Âişe vâlidemiz şöyle anlatıyor: “Her sesi ve her konuşmayı işiten Allah Teâlâ ne yücedir. Bir gün Havle binti Sa’lebe gelerek Hz. Peygamber’le konuşmaya başladı. Onların konuşmalarının ancak bir bölümünü işitebildim. Duyduğum kadarıyla Havle kocasını şikayet ederek şöyle diyordu:

“Ey Allah’ın Rasûlü! Kocam malımı yedi, gençliğimi mahvetti. Ona birçok çocuk doğurdum. Yaşım ilerleyip de çocuk yapamaz hale geldiğimde o beni boşadı. Ey Allah’ım! Ben derdimi sana şikâyet ediyorum!” Havle, Cebrail (a.s.) Mücâdele sûresi’nin birinci âyet-i kerimesi olan “(Ey Rasûlüm!) Kocası hakkında seninle tartışan ve Allah’a şikayette bulunan o kadının sözünü Allah işitmiştir...” âyetini indirinceye kadar bu şekilde konuşmaya devam etti. Onun kocası Evs b. es-Sâmit idi.²

1 İbn Kesir, Tefsir IV/318 (İmam Ahmed’den. Ayrıca Buhari’nin de Kitabı’t-Tevhid’de rivayet ettiği kaydedilir); Beyhaki, el-Esmâ’ ve’s-Sıfât s. 136

2 İbn Kesir, Tefsir IV/318 (İbn Ebî Hâtim’den)

İşte bu! Az ötede Aişe annemiz duymuyor, ya da yarım yamalak duyuyor, ama göklerin ötesinden, daha da öte, hatta öterlerin ötesinden Allah duyuyor. Evet, her şeyi anında duyuyor ve değerlendiriyor. Yani çözümü, çareyi Cebrail'e (a.s) söylüyor ve o da anında Sevgili Peygamberimize (s.a.v) ulaştırıyor. Yaralı kadının derdine derman olunuyor.

İşte buna iman farz, Allah Teala'nın bazı şeyleri duymadığına, duymamasına inanmak küfürdür.

Ey insan, yanında olup da sözlerini işiten, yüz yüze konuştuğun insan hakkında durup dururken kötü ve çirkin konuşmazsın. Eğer o insan uzakta ise, yanında lafı götüreceksin ve bu yüzden seni utandıracak, yüzünü kızartacak sözü gıyabında yine konuşmazsın, "ne olur ne olmaz" diyerek ihtiyatlı davranırsın. Bu lafı hiç duymayacağını kesin bilsen bile, akıllı ve sorumlu bir insan isen, yine konuşmazsın. Çünkü bu sözü işitenler ve kayda geçirenler var. Bunun bir hesabı var.

Peki, ya Allah? Allah için gıyap var mıdır? Sana şah damarından daha yakın, sana kalbinden, aklından, ruhundan, canından daha yakın olan Rabbin için gaybubet var mıdır? Seni işitmemesi, görmemesi diye bir vaziyet var mıdır? "Yok" diyorsan, O'nun duymasını istemediğin, duymasından mahcup olarak yüzünün kızaracağı kelimeleri nasıl konuşursun, duyduğunu, hatta gördüğünü bile bile?

Bunun altında yatan nedir?

"Uzakta olanı duymaz" diyorsan, işte anlatılan olay, işte duyuyor. İşte yüzlerce ayet, binlerce hadis var bu konuda! İşte bir örnek: "Sözünüzü ister içinizde gizleyin, ister açığa vurun, hepsi birdir. Zira Allah gönüllerin künhünü bile bilir."¹

1 Mülk, 13

Bunları inkar etsen kafir olursun ki hiç olmaz. Bir mü'min için ateş hendeğine düşüp diri diri yanmak bundan çok daha iyidir. O halde o duyarken nasıl ayıp, çirkin, kaba, kötü, müstehtecen, küfür, fitne, fesat, yalan, gıybet, nemime, iftira ve inkar dolu konuşmaları yaparsın?

Sence de ayıp olduğu kadar acîp de değil midir?

İmanın Hakikati

Bir sabah mescide giren Hz. Peygamber orada derin bir düşünceye dalmış olan Hâris b. Mâlik'i gördü. Yanına varıp ayağıyla onu sarsarak:

- "Başımı kaldır!" buyurdu.

Başını kaldıran Hâris:

- "Anam babam sana feda olsun, ey Allah'ın Rasûlü! Buyurun emriniz nedir?" dedi.

Bunun üzerine Hz. Peygamber:

- "Bu gece nasıl sabahladın ey Malik'in oğlu Hâris?!" diye sordu. Hâris'in:

- "Ey Allah'ın Rasûlü! Tam bir mü'min olarak sabahladım" demesi üzerine de:

- "Her hakkın bir hakikatı vardır. Peki söyle bakalım senin bu söylediğinin hakikatı nedir?" buyurdular.

Hâris şunları söyledi:

- "Dünyadan vazgeçtim. Gündüzlerimi susuz, gecelerimi ise uykusuz geçiriyorum. Ben adeta Rabb'immin arş'ını seyretmekteyim. Öyle ki birbirlerini ziyaret etmekte olan cennet halkı ile ağlayıp dövünmekte olan cehennem halkını görür gibi oluyorum".

Bunun üzerine Hz. Peygamber:

- “Sen Allah’ın, kalbini nurlandırdığı bir kişisin. Elde etmiş olduğun bu şeyleri sakın bırakma!” buyurdular.¹

Bir başka rivayete göre de bu kişi Hâris b. Mâlik değil Hâris b. Nu’man’dır. Hz. Peygamber ona:

- “Sen göreceğini görmüşsün. Sakın bunlardan ayrılma. Sen Allah’ın, kalbindeki imanı nurlandırdığı bir kulsun” buyurdular.

Bunun üzerine o:

- “Ey Allah’ın Rasûlü! Şehit olmam için Allah Teâlâ’ya yalvar” dedi.

Hz. Peygamber de ona dua ettiler. Daha sonraları bir gün:

- “Ey Allah’ın atlıları! Bininiz!” denilerek Müslümanlar cihada çağrıldı. Bu çağrı üzerine atına ilk binen ve ilk şehit olan o oldu.²

Bir gün dolaşmaya çıkan Hz. Peygamber Ensar’dan bir gençle karşılaştı ve ona:

- “Ey Hâris! Dün gece nasıl sabahladın?” diye sordular. O da

- “Allah’a gerçek manada iman eden biri olarak sabahladım” dedi.

Bunun üzerine Hz. Peygamber

- “Sözlerine dikkat et! Çünkü söylenen her sözün bir hakikatı vardır. Peki senin imanının hakikatı nedir?” diye sormuşlardır.

Genç de:

“Ey Allah’ın Rasûlü! Ben dünyayı terkettim” karşılığını verdi.³

1 İbn Asâkir, Enes’ten

2 Müntehab V/160 (Askeri, Emsâl’inde Enes’ten)

3 Müntehab V/161 (İbnü’n-Neccar, Enes’ten). İsbâbe I/289 (İbnü’l-Mübârek, Zühd’de Salih b. Mismâr’dan). Nakleden; Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/294-295

Bu sözlerin üzerine artık ne söylense zaittir. Evet, daha dün helvadan put yapan ve acıkınca onu yiyen çocuklardan, böylesi gençler yetişiyordu. Allah Teâlâ'nın rahmetinden dileniyoruz ki, materyalizm, pozitivizm ve laiklik gibi dinsizliklerin resmi eğitim politikaları olduğu cahili sistemlerde yetişen gençler de inşallah o gençler gibi imanın tadını alırlar da yeni bir İslam toplumu inşa ederek kendi devletlerini kurar, yeryüzüne iman ve medeniyet götürürler.

O gençlerden biri de Muaz b. Cebel (r.a) idi. Hz. Peygamber bir seferinde huzuruna giren Muaz'a:

- "Ey Muaz! Dün gece nasıl sabahladın?" diye sordular. Onun:
- "Allah'a iman ettiğim halde sabahladım" demesi üzerine:
- "Her sözün bir hakkı vardır. Her hakkın da bir hakikatı vardır. Söyle bakalım senin sözünün hakikatı nedir?" buyurdular.

Bunun üzerine Muaz şunları söyledi:

- "Ey Allah'ın Rasûlü! Sabahleyin uykudan uyandığım da akşama, akşamladığımda da sabaha ulaşamayacağımı düşündüm ve bir adım attığımda ikincisini atamayacağımı aklımdan çıkarmadım. Ben beraberlerinde peygamberleri ve Allah'tan başka tapmış oldukları putlar olduğu halde yüzüstü, amel defterlerini okumaya çağrılan ümmetleri ve cehennemliklerin cezalarıyla cennetliklerin mükâfaatlarını görür gibi oluyorum".

Hz. Peygamber de ona:

- "Sen bunu anlamışsın. Sakın ondan ayrılayım deme!" buyurdular.¹

1 Ebu Nuaym, Hilye I/242 (Enes b. Mâlik'ten). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/295

İman Açısından İnsanlar

Bu iman esaslarına inananlara mü'min, inkar edenlere kafir, diliyle iman ettiğini söylediği halde kalbinden inkar edene de müna-
fık denir. Buna göre iman bakımından insanlar üç kısımdır:

1- Mü'min: Sevgili Peygamberimiz'in (s.a.v) Allah Teala ka-
tından bildirdiği, Kur'an ve mütevatir sünnetle sabit olan ve din
açısından inanılması zorunlu bulunan bütün haber, esas ve hü-
kümelerin her birine ayrı ayrı, Allah ve Peygamberinin isteğine
uygun bir şekilde, kesin olarak inanan kişidir.

2- Kafir: Allah'ı veya iman esaslarını kabul etmeyendir. Eğer
Allah'ı kabul etmekle beraber başka tanrılara da inanırsa ona
müşrik denir.

3- Münafık: İçinden inanmadığı halde, diliyle Müslüman
olduğunu söyleyendir.

Kafirin en kötüsü ve tehlikelisi bu iki yüzlülerdir ve cehen-
nemin en dibindedirler. Peygamberimiz zamanında bu müna-
fıklar var idi ama Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) bunları özel bir
iki kişi dışında kimseye söylemedi. Bu yüzden "itikadî müna-
fık" dediğimiz hakikî müna-
fık bizim tam olarak bilmemiz mümkün
değildir. Belki bazı alametlerinden zann-ı galip ile kestirebiliriz.

Tövbe kapısı herkese açık olduğu için bir müna-
fık da tövbe
edip yeniden ve hakikaten iman etse, onun bu samimi ve içten
gelen tövbesini Allah Teâlâ'nın kabul edeceği bir ilahî va'd ol-
duğu için biz de "muhakkaktır" diyeceğiz. Zira "Allah vadin-
den dönmez."¹

Bu konuda şu güzel hikâyeyi anlatarak işi tatlıya bağlaya-
lım isterseniz:

1 Al-i İmran 3/9

İbn Ömer şöyle anlatıyor: Hz. Peygamber'in yanında oturduğumuz bir sırada Hârise oğulları kabilesinden Harmele b. Zeyd el-Ensârî de oraya geldi. Hz. Peygamber'in karşısına oturup dilini işaret ederek:

- "Ey Allah'ın Rasûlü! İşte iman buradadır" dedi.

Sonra da elini göğsünün üzerine koyarak:

- "Münafıklık da buradadır; çünkü burası Allah'ı çok az anardı" diye ekledi.

Hz. Peygamber ona cevap vermedi. Harmele bu sözlerini bir kere daha tekrarladı. Bunun üzerine Hz. Peygamber onun dilinin ucundan tutarak:

- "Ey Rabb'im! Ona doğru bir dil ve şükredici bir kalb ile benim sevgimi ve beni sevenlerin sevgisini ihsan eyle! Onu hayır ve iyiliklere sevk et" diye dua ettiler. O zaman Harmele:

- "Ey Allah'ın Rasûlü! Benim münafıklardan bazı arkadaşlarım vardır. Ben onların başkanı durumundaydım. Onları size haber vereyim mi?" dedi.

Hz. Peygamber de ona şöyle buyurdular:

- "Biz insanları zorlayacak değiliz. Kim senin gibi bize gelirse sana yaptığımız gibi onun için de af talebinde bulunuruz. Kim de münafıklıkta ısrar ederse onun halini Allah daha iyi bilir ve böylelerini cezalandıracak olan da O'dur."¹

Bir de "amelî münafık" vardır ki onu bilmek mümkündür. "O kimdir?" sorusu insanı aynaya baktıramayacak kadar korkunç olabilir.

1 Kenz II/250 (Ebu Nuaym'dan); İsbâbe I/320 (Taberânî, İbn Mendeh'den). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevî, Hayatü's-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/296

Bizim Münafıklar

Neden aynaya baktıramayacak kadar korkunç olabilir? Çünkü ayna normalde veya çoğunlukla önce kendisine bakmanı gösterir.

“Amelî münafık” aslında mü’min olduğu halde, uygulamalarda ve huylarda onun gereklerini yerine getirmez, amel ve ahlakı mü’min işine ve ahlakına uymaz. Namaz kılmamak, oruç tutmamak, zekat vermemek, gücü yettiği halde hacca gitmemek, yalan söylemek, sözünde durmamak, emanete ihanet etmek, Müslümanların arasını bozmaya çalışmak, içki, kumar, zina, faiz, hırsızlık, katillik, terör ve benzeri büyük günahlardan sakınmamak gibi.

Sadece aynaya bakmakla şaşırmayız bu zamanda, sağımıza solumuza bakarken de hayretler içinde kalırız. Demek herkes öyle ki Akif tercüman olmuş:

“Müslümanlık nerde bizden geçmiş insanlık bile
Adem aldatmaksı maksat aldanan yok nafile
Kaç hakiki Müslüman gördümse hep makberdedir
Müslümanlık bilmem ama galiba göklerde dir.”
Bunları neye dayanarak söyledik? İşte o hadisler:

Münafığın Alameti Kaçtır?

Resûlullah (s.a.v):

“Dört şey vardır ki, bunlar kimde bulunursa o kimse hâlis münafık olur. Kimde bunlardan bir nesne bulunursa onu bırakıncaya kadar kendisinde nifaktan bir haslet var demektir.

- 1- Konuştu mu yalan söyler:
- 2- Söz verirse sözünde durmaz,
- 3- Va'dederse va'dinden döner;

4- Kavga ederse baştan çıkar.” buyurdular.

Şu kadar var ki Süfyân'ın hadîsinde: “Eğer o kimsede bunlardan bir haslet bulunursa kendisinde nifaktan bir haslet var demektir.” buyurulmuştur.¹

Bu hadisi Buhârî İman ve Cizye bahislerinde tahrir ettiği gibi diğer Kütüb-ü sitte sahipleri dahi muhtelif yerlerde rivayet etmişlerdir.

Münafık başkalarına içindekinin aksini gösteren kimsedir. Istılahda münafık: İçinden kâfir olup dışından Müslüman görünen kimsedir. Eğer bu renkli görünüş iman hususunda ise nifakı küfürdür; iman hususunda değilse amel nifakıdır. Buna emredileni yapmama ile yasaklananı yapma dahildir. Bu gün zındık'ı da aynı şekilde izah ediyorlar. İmam Mâlik'den rivayet olduğuna göre Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) devrindeki nifak bu günkü zındıklıktır.

Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuşlar:

“Münafığın alâmeti üç şeydir:

1 - Konuştu mu yalan söyler:

2 - Va'd ederse (sözünden) döner.

3 - Kendisine (bir şey) emniyet olunursa hıyanet eder.”²

Hadîs-i şerifde münafık alâmetlerinin üç gösterilmesi bundan önceki hadîse muarız gibi görünüyor; çünkü o hadîsde mezkûr alâmetler dört idi. Maamafih aralarında muâraza yoktur. Zira o hadîsdeki, "Va'dederse va'dinden döner." cümlesiyle bu hadîsdeki, "Kendisine (bir şey) emniyet olunursa hıyanet

1 Müslim, İman, 111 (60)

2 Müslim, İman, 107 (59); Bu hadisi İmam Buhârî (Rahimehullah) İman, Vesayâ, Şehâdât ve Edeb bahislerinde tahrir ettiği gibi Tirmizi ile Nesâide rivayet etmişlerdir.

eder." cümlesi ma'na i'tibariyle birdirler. Çünkü gadr de, kendisine emniyet olunan söz hususunda hiyânet etmektir.

Verilen rakamlar farklı diye bu iki rivayet arasında asla bir çelişki veya aykırılık yoktur. Zira bir şeyin bir çok alâmeti olur fakat bazen bu alâmetlerden gerekli olan birisi, bazen ihtiyaç olursa ekserisi veya hepsi sayılabilir. Bir sayı verilmesi, ondan başkasının ziyâde ve noksan kabul etmeyeceğine delil olamaz. "İslam'ın şartı beştir" sözü de böyledir. Yani en önemli, ya da öncelikli şartı beştir demektir. Yoksa İslam'ın şartı ne beştir, ne on beştir.

Önemli olan "iman ettik" deyip işi bitirmemektir. "Ben de Müslümanım" deyip de bir kafir gibi yaşamak, "acaba münafık mıyım?" endişesini getirmiyorsa, - Allah korusun- işimiz zor demektir,

Kovulan Şahit

Bektaşî'yi komşuları şahit tutmuşlar ve mahkeme öncesinde kadı efendi tezkiye için soru sorabilir diye İslam ve imanın şartlarını iyice ezberletmişler.

Şahitlik sırası kendisine gelince kadı efendi Bektaşî'yi ayağa kaldırmış ve

- İslam'ın şartı kaç? Diye sormuş.

Hakimin heybeti, mahkemenin ciddiyeti ve yalancı şahitliğin huzursuzluğu ile dehşete kapılan erenler:

- Kırk! demiş.

Hakimin:

- Defol! narasıyla kendisini koridora zor atan Bektaşî'ye komşuları:

- Tuh ulan, bir çuval inciri berbat ettin. Biz sana beş diye öğretilmedi mi? Diye azarlayınca, hala tir tir titreyen zavallı Bektaşî:

- Ne diyorsunuz be! Ben "kırk" dedim kabul ettiremedim. Beşi hiç kabul eder mi? demiş.

Ahlak İmandan Gelir

Netice itibariyle bu hadisdeki üç alâmetten münafığın sıfatı anlaşılıyor. Sıfatların üçe inhisar etmesi; söz, iş ve niyetin fesadına tenbih içindir. Yanî: "Konuştu mu yalan söyler" ifadesiyle sözü fesadına tenbih buyurulduğu gibi "Kendisine bîr şey emniyet olunursa hiyânet eder," cümlesiyle işin fesadına; "Va'dederse sözünden döner" ibaresiyle de niyetin fesadına tenbih olunmuştur.

Ulemâdan birçokları bu hadisi müşkül, yani anlaşılması zor saymışlardır. Çünkü hadiste münafık alâmeti olmak üzere gösterilen hasletler bazen tam bir Müslümanda da bulunur. Halbuki böyle bir Müslümanın küfrüne veya münafıklığına hükmedilemeyeceğine icma'î ümmet vardır. Bu husus da bir çok vecihler ileri sürülmüştür:

1- İmam Nevevî'ye göre hadiste işkâl yoktur. Çünkü ma'nası şudur: Bu hasletler nifaktır. Bunların sahibi münafığa benzer ve münafık ahlâkını almış demektir. Zira nifak; içinde gizlediğinin zıddını meydana çıkarmaktır. Şu hâl mezkûr hasletlerin sahibinde mevcuttur, ama onun nifakı yalnız konuştuğu, va'dettiği ve ona emniyet eden kimseye mahsustur. Binaenaleyh; İslâmiyet hakkında münafık değildir. Yani içinde küfrü gizlemiş sayılmaz.

2- Bazılarına göre hadis, ekseri ahlâkı böyle kötü olanlar hakkındadır. Nadiren yapanlar hükme dâhil değildirler.

3- Hattâbî şöyle diyor: "Peygamber (s.a.v)'in bu sözü mezkûr hasletleri âdet edinenleri, bu hasletler nifaka vardırıncı endişesiyle

sakındırmak içindir. Gayr-i ihtiyari veya itiyad edinmeksizin nadiren yapanlara değildir. Bir hadiste: “Tacir fâcirdir. Ümmetimin ekseri münafıkları da hafızlardır” buyurulmuştur. Bunun manası tacirleri yalandan sakındırmaktır. Çünkü yalan söylemek fücür ma’nasıdır. Binaenaleyh bu hadis bütün tacirlerin fâcir olmasını icâbetmez.

Hafızlardan bazılarında salih amel işlemeğe karşı biraz sâimiyetsizlik ve bir parça riya olabilir, ama bu onların hepsinin münafık olmasını gerektirmez.

“Hasan-ı Basrî’ye Söyle”

Velhasıl nifak iki kısımdır: Biri nifak sahibinin dindâr görünüp içinde küfrü gizlemesidir. Hz. Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) zamanındaki münafıklar böyle idiler. Diğer: dînî vazifelerini kimsenin görmediği yerde yapmamak, başkalarının gördüğü yerde yapmaktır. Buna da nifak denir.

Nitekim bir hadiste: “Mü’mine sövmek fısktır; onunla çarpışmak da küfürdür.” buyurulmuştur. Lâkin bu küfür hakikî küfürden aşağı; bu fiske hakikî fiske, bu nifak da hakikî nifaktan aşağıda farklı bir durumdur. Bunu şu olay ne güzel açıklar:

Basra’lı bir adam Atâ b. Ebi Rebâh’a şunları söylemiş:

- Hasan-ı Basrî’yi: “Her kimde üç haslet bulunursa ben ona münafık demekten çekinmem:

- a) Konuştuğu zaman yalan söyleyen,
- b) Va’dettiği zaman sözünden dönen,
- c) Kendisine emniyet bulunduğu zaman hıyanet eden” derken işittim.

Bunun üzerine Atâ o adama şu sözleri söylemiş:

- Hasan'ın yanına döndüğün vakit ona de ki: "Atâ' sana selâm ediyor ve Yûsuf (aleyhisselâm)'ın kardeşlerine ne dersin? Onlar da konuştuular yalan söylediler; va'dettiler sözlerinden döndüler; kendilerine emniyet olundu; hıyanet ettiler; münafık oldukular mı? diyor."

Bundan sonra Ata yanındakilere bakmış ve:

- Ulemâdan size rivayet olunan şeylerin doğru olanlarını kabul, doğru olmayanlarını reddedin! demiştir.

Allah Teâlâ'nın rahmeti üzerlerinde olsun, onlar ne güzel alimler idi. Hele Ata'nın son sözü ne kadar faydalı bir sözdür.

Muhasebe ve Murakabe

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) ile ashab-ı kiram (radiyellahu anhum) efendilerimiz bir araya geldiklerinde ah bilseniz ne güzel konular konuşurlar. Ne dersiniz, sizler de aralarına katılarak dinlemek ister misiniz?

"Evet" diyorsanız, bunun iki yolu var. Birisine ben karışmam, haddim değil. Ama öbürünü söyleyeyim; Hadis ve şerhleri kitaplarını tayyare yapıp biner, hayalen o günün Medine'sine iner, topraktan mescide girer, sohbetin arkadaki halkasına dahil olur, sessizce konuşulanlara kulak verirsiniz. Hiç şüphemiz olmasın, ne konuşuluyorsa aynen duyar ve faydalanırsınız. Hem de ne zaman isterseniz o zaman...

Eğer şimdi isterseniz ben size eşlik edebilirim. Hadi yumun gözlerinizi, işte halkanın sonuna eklendiniz, dinleyin gelen sesleri:

Sahabiler Peygamberimize soruyorlar:

- "Ey Allah'ın Rasûlü! Bizler senin yanında bir hal üzerinde, senden ayrıldığımızda ise daha başka bir hal üzerinde bulunuyoruz. Bu durum münafıklık sayılmaz mı?" diye sordular.

Hız. Peygamber:

- "Peki siz Allah Teâlâ hususunda ne düşünüyorsunuz?" dediler. Onların:

- "O gizlide de açıkta da bizim Rabb'imizdir" demeleri üzerine de:

- "O halde sizin bu durumunuz münafıklık olarak nitelendirilemez" buyurdular.

Ebu Hüreyre şöyle anlatıyor: "Bir gün Hız. Peygamber'e:

- "Ey Allah'ın Rasûlü! Senin yanında kalblerimiz yumuşayıp inceliyor, adeta ahiret ehlinden biri oluyoruz. Senden ayrıldığımızda ise dünya, kadın ve evlat sevgisi kalplerimizi katılaştırıyor" dedik.

Hız. Peygamber de:

- "Eğer benim yanımda bulunduğunuz hal üzerinde kalmaya devam edebilseydiniz sokaklarda melekler sizinle musafaha yapar ve sizi evlerinizde ziyaret ederlerdi. Eğer siz günah işlemeyen bir kavim olsaydınız Allah sizin yerinize kendilerini affedebileceği, günah işleyen birilerini getirirdi" buyurdular.

- "Ey Allah'ın Rasûlü! Bize cennetten haber verebilir misiniz? Meselâ onun binaları nasıldır?" diye sorduğumuzda da şöyle buyurdular:

- "Cennet binalarının bir kerpici altın, bir kerpici ise gümüş olup aralarına konulan harç da bildiğimiz misktir. Taşları inci ve mercan, toprağı ise zaferandır. Oraya giren kimseler saadete ve nimete kavuşmuş olurlar. Bu kişiler orada edebî olarak kalır ve ölmezler. Kendileri ve elbiseleri çürümediği gibi gençliği de kaybolmaz. Şu üç sınıf insan vardır ki duaları reddedilmez. Birincisi âdil imam (devlet başkanı ve yönetici), ikincisi iftar edinceye kadar oruçlu kimseler, üçüncüsü ise mazlum olanlardır. Mazlumun bedduası bulutların da üzerine çıkar ve ona

göklerin kapıları açılır. Allah Teâlâ da “İzzetimle yemin ederim ki şu anda olmasa bile bir zaman gelecek ki sana mutlaka yarıdım olacağım” buyurur.”¹

Hanzale el-Kâtip el-Üseydî şöyle anlatıyor: “Hz. Peygamber’in huzurunda bulunduğumuz bir gün o bizlere cennet ve cehennemden bahsetti. Öyle ki bu ikisini görür gibi oluyorduk. Ancak oradan çıkıp çoluk-çocuğumun yanına geldiğimde onlarla eskisi gibi gülüp oynamaya ve şakalaşmaya başladım. Sonra da Hz. Peygamber’in yanındayken içinde bulunduğum hali hatırladım ve kendimden şüpheye düşerek Hz. Peygamber’e gitmek üzere evden çıktım. Yolda Ebu Bekir’le karşılaştım ve ona:

- “Ey Ebu Bekir! Galiba ben münafık oldum!” dedim. Onun

- “Bunu da nereden çıkarıyorsun?” demesi üzerine de şunları söyledim:

- “Hz. Peygamber bizlere cennet ve cehennemden bahsettiler. O sırada biz onları gözlerimizle görür gibi oluyorduk. Onun huzurundan çıkıp da çoluk-çocuğumuzun yanına döndüğümüzde yine eskisi gibi gülüp oynamaya başladık”. Ebu Bekir’se:

- “Biz hepimiz böyle yapıyoruz” dedi. Böylece gelip hadiseyi kendisine anlattığımda Hz. Peygamber şöyle buyurdular:

- “Ey Hanzale! Eğer aile efradınızın yanında da benim yanımda olduğunuz gibi olsaydınız melekler yataklarınızın üzerinde ve yollarda sizinle musafaha ederlerdi. İnsanın bir hali diğer haline uymaz.”²

Sohbet ne kadar tatlı değil mi?

1 İbn Kesir, Tefsir IV/49 (İmam Ahmed’den. Ayrıca Tirmizi ve İbn Mâce’nin de bir kısmını rivayet ettikleri kaydedilir). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, 3/314

2 Kenz I/100 (Hasan b. Süfyan ve Ebu Nuaym’dan). Hanzale Hz. Peygamber’in katiplerindendi. Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/323

Yanmak da Var

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) “Kim ‘Rab olarak Allah’ı, din olarak İslâm’ı, Resûl olarak Muhammed’i seçtim (ve onlardan memnun kaldım)’ derse cennet ona vâcib olur” buyurdular.¹

Bu hadisi şöyle anlamak gerekir: Bir kişi mü’min olarak kabre girer, iyiliği kötülüğünden çok olursa, veya hususî mağfirete ve şefaate mazhar olmadığı takdirde kötü fiillerinin cezasını çekmiş olursa, cennete gider. Yani günahı kadar cehennemde yansa da, eninde sonunda cennete girer. Bu kayıtlara yer verilmediği takdirde başka naslarla tesbit edilen prensiplere ters düşülür. İslâm’ın emirlerini yerine getirenle getirmeyen arasında fark kalmaz.

İşte şu ayetler, bu konuda her düşünen insanın yüreğini ağzına getirir:

“İşte o gün bölükler halinde insanlar, kabirlerinden çıkıp Yüce Divana dururlar, ta ki yaptıklarının karşılığını görüp alırlar. Zerre ağırlığınca hayır yapan onu bulur, zerre ağırlığınca şer yapan da onu bulur.”²

Zerre, görünür-görünmez derecede gayet küçük karınca, güneş ışığında sezilebilen zerrecikler demektir. Burada maksat, beşer duyusunun ilgilenebileceği en küçük şeyle, sorumluluğun asgarisini bildirmektir. Asıl maksat, en küçük bir hayır veya şerrin Allah nezdinde kaybolmayacağını açıklamaktır. Ama merhamete bakınız ki:

“Artık kimin tartıları ağır basarsa, memnun kalacağı bir hayata girer. Kimin tartıları da hafif gelirse, onun barınağı da

1 Ebu Dâvud, Salât: 361, (1529); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/200

2 Zilzal 99/6-8

Haviye olur. Onun ne olduğunu bilir misin? Haviye kızgın mı kızgın bir ateştir!”¹

Az da olsa cehennemde yanmak, dayanılacak bir şey değildir. Bunu hesap ederek yaşamak gerekir. Atalarımız “it de yaza çıkar, ama ne halinen” demişlerdir. Cehennemde yanan mü’min bir gün ordan çıkar ama ne halinen! Ahiretin bir günü bizim saydığımızla bin yıldır. “Gerçekten, senin Rabbinin katında bir gün, sizin saymakta olduğunuz bin yıl gibidir.”²

Buna can mı dayanır?

Şu rivayet de bu gibilere az çok bir müjde sayılır belki:

“Allah’ın Rasûlü “Cehennem ehli cehennemde bir araya geldiklerinde onlarla beraber Allah’ın dilediği kadar kible ehli de bulunur. Kâfirler Müslümanlara:

- “Siz Müslüman değil miydiniz?” diye sorarlar. Onlar

- “Evet, biz Müslüman idik” derler. Kâfirler:

- “O halde İslâm sizi bu azaptan kurtaramadı. Siz de bizimle beraber ateşe sevk edildiniz” derler. Müslümanlar:

- “Bizim günahlarımız vardı. O günahların cezasını çekiyoruz” derler.

Müslümanların bu sözünü işiten Allah, meleklerle cehennemde ne kadar kible ehli varsa çıkarılmalarını emreder. Kâfirler onların çıktığını görünce:

- “Keşke biz de Müslüman olsaydık, cehennemden çıksaydık!” derler.

Sonra Hz. Peygamber: “Taşlanmış ve koğulmuş şeytanın şerrinden Allah’a sığınıyorum. “Elif lâm râ. Bunlar kitabın;

1 Karia 101/6-11

2 Hac, 47

apaçık Kur'an'ın ayetleridir. Bir zaman gelir ki, inkâr edenler “Keşke Müslüman olsaydık” diye arzu ederler” (Hicr 15/1-2) ayetlerini okudu.¹

Yine Peygamberimiz (s.a.s) buyurdular:

- Lâ ilâhe illallah diyen bazı kimseler, günahlarından ötürü cehenneme girerler. Lat ve Uzza adlı putlara tapanlar:

- “Sizin lâ ilâhe illallah demeniz size bir fayda sağlamadı. Siz de bizimle beraber ateştesiniz” derler.

Bunun üzerine Allah onları cehennemden çıkarır, hayat nehri- ne atar. Ay tutulduktan sonra pırl pırl parladığı gibi, onlar da ateşin yanıklarından sıyrılırlar, cennete girerler. Orada onlara “cehennemîler” denilir.²

- Onlar cennette oldukları halde “cehennemîler” diye isim alırlar. Bu da yüzlerindeki siyahlık yüzünden olur. Onlar:

- “Ey Rabbimiz! Bizden bu ismi sil” diye dilekte bulunurlar.

Allah onlara emreder, cennette bulunan bir nehirde yıkanırlar ve o isim kendilerinden silinir.³

Sonuçta bir kişi mü'min olarak kabre girerse, ahirette hesaba çekilirken bakılır; iyiliği kötülüğünden çok olursa, inşa- lah cennete gider. Aksi takdire günahı kadar yanmayı hak etmiştir. Ancak hususî mağfirete veya Allah'ın izniyle bir şefaate mazhar olursa, kötü fiillerinin cezasını çekmeden yine cennete gidebilir. Bunlar olmaz da günahı kadar cehennemde yanarsa, cezası bitiminde yine cennete girer.

1 Taberani (Ebu Mûsa'dan)

2 Taberani (Enes'den)

3 Tefsir-i İbn Kesir, II/546 (Taberani, Ebu Said el-Hudri'den)

Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/282-283

Başta da denildiği gibi bu kayıt ve şartlara yer verilmediği takdirde başka naslarla tespit edilen prensiplere ters düşülür. İslâm'ın emirlerini yerine getirenle getirmeyen arasında fark kalmaz. O yüzden iman yanında salih amel ve güzel ahlak da gereklidi.

İmanı Korumak

Şu da çok önemlidir: Kimler imanlı olarak kabre girer? Acaba “farzları yapmayanların, yasaklardan kaçmayanların, lafla Müslüman olduğunu söylediği halde, İslâm'ın emirlerini yapmakta kibirlenenlerin, meselâ tesettür, miras hukuku gibi bir kısım dinî emirleri “vakti geçmiş” veya “Araplar’a has” telakkî edenlerin kabre imanlı olarak girme şansları ne kadardır?”¹

Ancak, göz ardı edilemeyecek bir de “irtidat” gerçeği vardır. İrtidat, kişinin kendi özgür irade ve ifadesiyle dinden çıkmasıdır. Müslüman olduktan sonra dinden çıkılmaz diye bir kural yoktur. Akaid kitaplarımız imanın sağlıklı ve geçerli olmasının şartlarını genellikle üç maddede özetlerler:

1. İman, hayattan ümit kesildiği ölüm anında olmamalı.
2. Hiç bir iman esasını inkar edilmemeli, yalanlanmamalıdır. İman bir bütündür, bölünme ve parçalanma kabul etmez. Mesela Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinden veya o ayetlerde bildirilen hükümlerden birini inkar, tümünü inkar gibidir.
3. Dini hükümlerin, kanunların, emir ve yasakların, iman esasları gibi güzel ve faydalı olduğuna, fert ve toplumun dünya ve ahiret saadetini temin ettiğine kesin inanmalı, bunları yaşamada inat ve kibirlilik göstermemeli, bunları zamansız, yararsız, çirkin, çağdışı, gericilik ve yobazlık olarak görmemeli, ne bunlarla, ne de

1 İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/200-201

bunlara inanıp yaşadığı için Müslümanlarla alay etmemeli, küçük görmemeli, hafife almamalı ve gıcık kapmamalıdır.

Aksi takdirde, kendini mü'min saysa da o, Allah ve Müslümanlar katında mü'min değildir. Bu, Allah adına ahkam kesmek değil, Allah'ın ölçülerini ortaya koymaktır.

Bu açıdan bakıldığında çağımızın en büyük meselesi, imanı koruma ve kurtarma meselesidir. Bir çok insanın cehaletine kurban gittiği ve bilerek bilmeyerek dinden çıkıp küfre düştüğü çok açıktır.

Küfür ateşinin çağdaş kültür ve kavramlarla alemi cayır cayır yaktığı bir zamanda inananların bir itfaiyeci gibi İslam'la insanları kurtarmaya çabalaması, bir yerde Peygamber görevini yüklenmesi demektir. Bu yiğitlerin ücretleri de, inşallah ahirette onlarla beraber olmaları hasebiyle -Allah bilir ya- onlara çok yakın olacaktır. Alimlerin en büyük kıymeti, Peygamberlerle böyle bir nispetlerinin olması değil midir?

Kendi çağında yaşayan alimlerin kıymetini bilmeyenler, Allah bilir ya, bir peygamber zamanında yaşasalardı, onun da kıymetini bilmezlerdi. Bundan korkmak gerek değil mi?

Günahta Gizli Küfür

Bir arkadaşım anlatıyor: “Her erkeğin yüreğini hoplatacak bir görüntüye bakıyordum. Öyle bir görüntüyü helal yoldan görmem mümkün değildi. Şaşkın ve hayretle o güzelliği seyrederken, birden bu yaptığımın haram olduğu aklıma geldi. Gözlerimle aldığım zevkin içine limon sıkılmış, tadı tuzu kalmamıştı. Başımı ondan çevirdim ve ayetleri düşündüm:

“Mümin erkeklere bakışlarını kısımlarını ve edep yerlerini açmaktan ve zinadan korumalarını söyle. Bu onlar için en

uygun olan davranıştır. Allah yaptıkları her şeyden hakkıyla haberdardır.”¹

Biz burada araya girerek şu bilgileri de yeri gelmişken sunalım: Mealini kendisinden aldığımız Suat Yıldırım, burada kısa bir açıklama yapar:

“Ayette ‘kısmâ’ anlamına gelen ‘ğadd’ kelimesi, kısmilik ifade eden “min” edatı ile kullanılmıştır. Kısıtlanan şey erkeklerin kadınlara bakmaları, insanların birbirlerinin edep yerlerine bakmaları veya müstehcen görüntülere bakmalarıdır. Bir hadis meali: “Namahreme ilk bakış sana ait olup, sorumluluğu yoktur. Ama ikincisi, yani bakışı devam ettirmen senin aleyhindedir.”

Bakmanın caiz olduğu yerlerden biri evlenme niyetiyle birbirini görme sırasında olur. Erkeğin örtmesi farz olan yeri, göbeği ile diz kapağı arasındır. Nikah düşen erkeklere karşı kadının ki ise, elleri ve yüzü hariç, baştan aşağı bütün vücududur. Şaî gibi birçok müctehide göre yüzü de örtünme yerine dâhildir.”

“Evet sevgili hocam, ayet aklıma gelince başımı çevirdim ama, aman Allah’ım, bu kadınlar ne kadar güzel yaratılmışlardı böyle. Sübhanallah! Hiçbir süslenme, takı, makyaj filan yapmasalar bile vücutları, kaşları, gözleri ve ahenkli tavırları, jest ve mimikleri ile, yani varlıkları bile bizatihi güzelliğin ta kendisiydi.

İçimi şehvet kapladı. Demek “Kadınlardan, oğullardan, yağın yağın biriktirilmiş altın ve gümüşten... aşırı sevgi ile bağlanılan bu gibi şeyler insanlar için bezenip süslendi”² hakikati bu idi.

Kendimi alamadım ve döndüm tekrar baktım. Bu ikinci bakışlar aleyhime idi, biliyordum. Ama nefsim engel olamıyordum. Bu bakışlarımın devam ettiği anda, Allah Teâlâ’nın

1 Nur, 30

2 Âl-i İmrân, 14

“basar” sıfatıyla Şu anda beni görüyor ve bana kızıyor olduğu kalbimin suratına bir Őamar gibi patladı. Perişan olarak baŐım önüme düştü.

Evet, “bakmak, zinanın postacısıdır,” derler. “Avret yerlerini korusunlar, yani tamamıyla örtünler ve örtülü yerlere bakmasınlar” demek, “böylece kendilerini zinadan korusunlar” demektir.

Ama içimde hala kıpırdanmalar vardı. Ben – Allah korusun- zina yapmayacağımdan sanki emindim. İçimden buna binaen çeşitli çiftlikler geçiyordu. Allah Teâlânın beni görmemesi asla söz konusu olamazdı. Bunu içimden geçirmek bile inkardı, küfre düşmektir. Geriye bir Şey kalıyordu; o göre göre günaha devam etmek ve engin merhametinden bađıŐ dilenmek. Ben de onu yaptım. Ama günahın tadı tuzu kalmamıştı. Kendimi kınayarak, hatta perişan bir vaziyette kendime küfredek defoldum gittim...”

Duyduklarımın sonu beni de perişan etmiŐti. Birden Şu sözleri hatırladım:

“Her bir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah, istiğfarla çabuk imha edilmezse, kurt değil, belki küçük bir mânevî yılan olarak kalbi ısırıyor.

Meselâ, utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının bilmesinden çok hicap ettiği zaman, melâike ve ruhaniyâtın vücudu ona çok ağır geliyor. Küçük bir emâre, bir işaret ile onları inkâr etmek arzu ediyor.

Hem meselâ, Cehennem azâbını netice verecek büyük bir günahı işleyen bir adam, Cehennemin tehditlerini işittikçe istiğfarla ona karşı siper almazsa, bütün ruhuyla Cehennemin yokluğunu, hiç olmamasını arzu ettiğinden, küçük bir emâre ve bir Şüphe, Cehennemin inkârına cesaret verir.

Hem meselâ, farz namazını kılmayan ve kulluk vazifesini yerine getirmeyen bir adamın, küçük bir âmirinden küçük bir vazifesizlik yüzünden aldığı tekdirden müteessir olan o adam, Sultan-ı Ezel ve Ebedin tekrar eden emirlerine karşı farzında yaptığı bir tembellik, büyük bir sıkıntı veriyor. Ve o sıkıntıdan arzu ediyor ve mânen diyor ki, 'keşke o vazife-i ubudiyeti bulunmasaydı!'

Ve bu arzudan, Allah Teâlâ'ya karşı bir mânevî düşmanlık, bir inkâr arzusu uyanır. Allah Teâlâ'nın varlığına dair kalbe gelen bir şüpheye, kat'î bir delil gibi yapışmaya meyleder; büyük bir helâk olma kapısı ona açılır.

O bedbaht bilmiyor ki, inkâr vasıtasıyla, kulluk vazifesinden dolayı gayet cüz'î bir sıkıntı gelmeye karşılık, inkârda milyonlarla o sıkıntıdan daha müthiş mânevî sıkıntılara kendini hedef eder. Sineğin ısırmasından kaçıp yılanın ısırmasını kabul eder.²¹

O kardeşim döktüğü gözyaşlarında yalnız değildi. Ben de onun gibi ağlıyordum. Hiç kimse nefsini temize çıkarmaya kalkışmasın. Öyleyse ümmet olarak ağlıyoruz. Ağlıyoruz, çünkü yüreğimiz yaralı. Vicdanlarımızı akrepler, yılanlar ısıyor. Her gün tövbemizi bozmanın utancıyla iki büklümüz.

İslam dışı bir sistemde bütün haramlar ve günahlar, sokaklardan lağım selleri gibi akıyor. Burnumuz pislikten kurtulmuyor. Dünya bir yangın yeri. Alevler evlerimizde bile beynimizi fokurdlatıyor. Çünkü yavrularımıza İslam'ı öğretecek kurumlarımız kalmamış. Her rezalete özgürlük varken, din vicdanlara hapsedilmiş.

Materyalist ve pozitivist, yani dinsiz bir eğitim alan, küfür kültürlerinde yetişen, laik kurumlarla yönlendirilen, çağdaşlık,

1 Said Nursî, Lem'lar, 2. Lem'a, 1. Nükte. Az sadeleştirerek

aydınlanma, sekülerizm gibi kavramların elinde tutsak kalan bir demokrasi ve liberalizmin getirdiği yaşama biçimi afyonundan uyuşmuş sözde Müslümanlar, yaşanan günah ve inkarı, burunlarının üstünde vızıldayan sinek kadar ciddiye almadan, “Ne var şikayet edecek? Dini yaşamaya yasak mı var? En iyi Müslümanlık bizim ülkemizde!” gibi saçma sapan sözlerle gönül eğlendiriyorlar.

İnsan cahil olunca, celladını bile över, hürmetle önünde eğirmiş. Mankurtluk demek böyle bir şey!

Kendine gel ey nefsim, kendine gel ey İslam dünyası! Bilgi, iman, amel, tebliğ, cihad ve sabır silahlarını kuşan. Seni de yakmaya çalışan zavallıları, ancak sen kurtarırsın Allah'ın izniyle bu inkar ateşinden.

Akıntıya karşı kürek sallamak gerekecek, pazılarından fazla iradeni güçlendir yiğidim.

Yasamada İbadet veya Küfür

Cömertliği ile meşhur olan Hatem-i Tai'nin oğlu Adiy, reisi olduğu Tayy kabilesiyle beraber Müslümanlara karşı vaziyet alınca, hicri 8. yılda Hz. Ali (r.a) bunların üzerine gönderildi. Hıristiyan olan Adiy, dindaşlarının bulunduğu Suriye hududuna kaçmış, bir dizi enteresan olaydan sonra esir alınan ama Efendimizden ikram görmüş olan kız kardeşinin daveti üzerine Medine-i Münevvere'ye gelmişti. Peygamberimiz, ona değer verdi, misafir etti, şüphelerini tek tek izale etti, Elhamdülillah o da Müslüman oldu.¹

Şimdi o olaydan bir sahneyi seyredelim. Adiy (r.a) anlatıyor:

1 Geniş bilgi için bak M. Asım Köksal, İslam Tarihi X. 66-70

“Resulullah’a (s.a.v.) geldim, boynumda altından bir haç vardı. Resulallah Sûre-i Berâe’yi okuyordu.

-”Ya Adiy!... Şu boynundaki putu at,”¹ buyurdu. Ben de attım.

Sûreden, **“Onlar Allah’ı bırakıp hahamlarını, papazlarını Rabları olarak kabul ettiler.”**² ayet-i kerimesine gelince:

-Ya Resulallah, onlara ibadet etmezlerdi, dedim.

Aleyhisselatü ves-selam buyurdular ki:

- Allah’ın helal kıldığını haram kılarlar, siz de haram tanımaz mıydınız? Allah’ın haram kıldığını helal kılarlar, siz de helal saymaz mıydınız?

- Evet, dedim.

- İşte bu, onlara ibadettir, buyurdu.”³

Şu rivayet, biraz daha teferruatı değerlendiriyor:

Peygamberimiz Adiy’e sordu:

- Ey Adiy, senin salık olduğun din, ahalide kazançlarının on birde birinin toplanmasını menettiği halde, sen halktan bunu topluyormuşsun.

- Evet topluyorum.

-Senin nazarında Allah’tan başka bir mabud var mıdır?

- Hayır, yoktur.

- Allah’tan daha büyük bir şey var mı?

- Yok.

-O halde bil ki Allah’ın gazabı, dalalete sapan Yahudilerle Hristiyanlara isabet etmiştir.⁴

1 Tirmizi, Tefsir 9-10

2 Tevbe, 31

3 Elmalılı IV. 2512; Kurtubi, VIII. 120; Zuhayli, X. 183; İbni Kesir, II. 137

4 Ali Himmet Berki, Osman Kesikoğlu, Hatemu’l Enbiya, s. 386

Şu rivayet de konuya daha bir açıklık getirmektedir: “Rebi” demiştir ki:

-”Bu rablık İsrailoğulları’nda nasıl idi?” diye Abdul’âliye’ye sordum. O da:

-”Genellikle Allah’ın kitabında hahamların sözlerine aykırı olan âyetler bulurlar, bununla beraber kitabın hükmünü bırakırlar da hahamların sözlerini tutarlardı.” dedi.”¹

Demek Allah’ın emrine ve nehyine değil, alimlerin, özellikle de hukukçuların ve yöneticilerin emir ve yasaklarına, koyduğu ölçü ve kanunlara baktılar. Onlara mutlak yasama yetkisini verdiler. “Hakimiyet kayıtsız ve şartsız Allah Teâlâ’nın iken” onlar, “Hakimiyet kayıtsız ve şartsız kralındır, hükümetindir veya milletindir” dediler. Yani Allah Teâlâ’nın yetkisini kendilerince onun mahlukuna, yarattığına verdiler. Çağımızda ise “laiklik ve demokrasi” diyerek millet adına bu yetkiyi meclise, parlamentoya verdiler.

Bu ise açıkça Allah’ın hakkını güya onun elinden alıp belirli kullara vermektir. Bir başka ifadeyle, neticede Allah Teâlâ’ya tapar gibi o kullara tapmaktır. Allah Teala’yı bırakıp onlara tapmaktır. Yani Allah’ın emirlerini bırakıp, açıkça Allah’ın emirlerine ters düşen kanunlarında onlara itaat etmektir. Bu ise “kula kul olmaktan” başka bir şey değildir. İslam, insanı bu zilletten kurtarıp, onu Allah Teâlâ’ya kul olma izzetine yüceltmiştir.

Bu tür sapkınlıklar her çağda görülen dalaletlerdendir. Zamanımızda ise laiklik ve sekülerizm adına bu cinayetler işlenmektedir. Allah’ın haram kıldığı şeyleri idareciler, daha çok da onların talimatlarıyla uzman bilginler, hukukçular helâl kıldılar. Allah’ın “yapmayın” dediği şeyleri emrettiler, “yapın” dediklerini

1 Elmahılı, ay.

de yasakladılar veya emir olmaktan çıkardılar. Mesela içki, kumar, zina gibi kesin haramlar yasak olmaktan, zekat, öşür, hac ve sair emirleri de emir olmaktan çıkardılar. Böylece ayette ifade edilen şirk gerçekleşmiş oldu. Bu da çağdaş dinden dönemeler, irtidat etmelerdir.

Bu durumda imanı kurtarmak için şunlara dikkat etmek gerekir: İslam'ın kanunlarına ters düşmeyen kanunlarda sorun yoktur. Ama onlara ters düşen, onlara karşı konulan kanunlar ise asla ve kat'a yürekte kabul görüp tasdik edilmemeli, sevilip benimsenmemeli, zaruret olmadıkça da uyulmamalıdır. Mesela dünya içkiyi, kumarı, zinayı ve benzer haramları serbest etse, biz yine de onları haram bilir ve kaçırırız. Başkasının serbest bırakması bizi ırgalamaz. Mesela tesettür bir emirdir. Kanunlar bunu yasaklasa bile biz o kanunları kabul etmez, benimsemez ve sevmeyiz. Zaruret olmadıkça itaat da etmeyiz. Gerekirse bu konuda maddî ve manevî fedakârlıklarda bulunuruz.

Kutsal Kitap ve Kanun

Yahudilerin kutsal kitabı Tevrat'tır. Ona göre iman ve ibadet edecek, ona göre kanunlarını yapacak ve sosyal hayatlarını düzenleyeceklerdir. Emir budur.

Bu emirlerden birisi de başından evlilik geçip zina eden kişinin cezası recmdir. Yani taşlanarak öldürülmek. Bunu gerektiği zamanlarda yüzyıllarca uygulamışlardı. Ancak daha sonra bu suçun cezasını değiştirmişlerdi. Allah'ın koyduğu reem cezasını kaldırmışlar, onun yerine celde -deynek- ve teşhir cezasını koymuşlardı. Bu ise kutsal kitabın inkarı ve iptali idi. Elbette dinden çıkararak kafir olma idi.

Hız. Peygamber (s.a.v) Efendimiz Mekke'den Medine'ye hicret edince bir gün çarşıda acayıp bir olaya rastladı. Bera bin Azib (r.a)'dan rivayet olduğu üzere bir gün Resulullah (s.a.v) Medine'de böyle bir Yahudi'nin dolaştırıldığına bizzat tesadüf etmiş. Yahudiler bir adamı bir eşeğe ters bindirmişler, yüzünü gözünü boyamışlar, etrafında bir kalabalık toplanmış, ellerindeki kamçılarla vurarak ve hakaret ederek adamı götürüyorlardı. Alimlerinden birini çağırdı ve sordu:

-Sizde zina edenin haddi (şer'i cezası) böyle midir?

-Evet.

- Musa'ya Tevrat'ı indiren Allah için doğru söyle, kitabınızda zaninin haddini böyle mi veriyorsunuz? diye tekitli ve yeminli sorunca:

- Böyle yemin vermeseydin söylemezdim. Doğrusu recmdir, demiş ve hikâyeyi anlatmış.”¹

Hikâye şöyle: “Tevrat'ta beni İsrail'den zina edenlere recm-taşlama- emredilmişti ve bunu tatbik ediyorlardı. Bir gün eşraftan, büyüklerinden birisi zina etmiş, recm için toplanmışlardı. Fakat ileri gelen eşraf ve seçkinler kalkmışlar, bunu menetmişler. Sonra zayıflardan birisi zina etmiş, bunu recm etmek için toplanmışlardı. Bu defa da zayıflar gurubu kalkmış, “arkadaşınızı recm etmedikçe bunu da etmeyin veya ikisini de recmedin.” demişler.

Bunun üzerine “mesele müşkilleşti, geliniz bir çaresine bakalım.” demişler. Recmi bırakıp, Allahın ayetini, yani ayetteki kanununu değiştirerek, “tahmim”e karar vermişler. Tahmim cezası şu imiş: elyaftan örülmüş, zifte bulanmış bir kamçı ile kırk

1 Elmalılı III. 1682

kamçı vururlar, yüzünü karalarlar, ters yüz edip bir eşeğe bindirerek dolaştırır, teşhir ederlermiş.

Resulullah (a.s) Medine'yi şerefleendirinceye kadar böyle yapıyorlarmış.”

Bu yüzden Allah Teala onları şöyle azarlamaktadır:

“Ey Peygamber! Kalpten inanmadıkları hâlde, ağızlarıyla “İnandık” diyenler (münafıklar) ile Yahudilerden küfürde yarışanlar seni üzmesin. Onlar (Yahudiler) yalan uydurmak için (seni) dinlerler, sana gelmeyen bir topluluk hesabına dinlerler. Kelimelerin (ifade içindeki) yerlerini bildikten sonra yerlerini değiştirir ve şöyle derler: “Eğer size şu hüküm verilirse, onu tutun. O verilmezse sakının.” Allah, kimin azaba uğramasını istemişse artık sen onun için asla Allah’a karşı hiçbir şey yapamazsın. Onlar, Allah’ın kalplerini temizlemeyi istemediği kimselerdir. Onlara dünyada bir rüsvaylık, ahirette ise yine onlara büyük bir azap vardır..”¹

“Yanlarında, içinde Allah’ın hükmü bulunan Tevrat varken nasıl oluyor da seni hakem yapıyorlar, sonra bunun ardından verdiği hükümden yüz çeviriyorlar? İşte onlar (kendi kitaplarına da, sana da) inanmış değillerdir.”²

Celaleyn tefsirindeki özlü anlatımla bir başka olay da şöyledir:

“Hayber Yahudilerinden iki muhsin (evli) kişi zina eder. Bu suçun cezası Tevrat’a göre recm, yani taşlanarak öldürülmektir. Ancak, onlar bu cezayı vermekten hoşlanmaz ve Beni Kurayza Yahudilerini, bu suçun hükmünü sormak üzere Hz. Muhammed (a.s)’e gönderirler. Ashında Hz. Muhammed (a.s)’in peygamber

1 Maide, 41

2 Maide, 43

olduğunu Tevrat'a bakarak biliyorlar, ama hasetlerinden ötürü bir türlü inanmıyorlardı.¹

Sonra bu habis ruhlular, bilmediklerini öğrenmek için de göndermiyorlardı. Zira gönderdikleri adamlara “Eğer Muhammed (a.s) size bizim değiştirdiğimiz kanunla, yani işimize gelen celde kanunu ile fetva verirse onun bu fetvasını alın, yok eğer Tevrat da yazılı olduğu gibi recm cezasını verirse onu almayın”² diyorlar.

İmam Suyuti'nin “Celaleyn Tefsiri” kenarına dercedilmiş olan “Lübabü'n Nükül fi Esbabi'n Nüzül” adlı eserinde, Maide sûresi 41. ayetin nüzül sebebi olarak gösterdiği ve bütün meşhur tefsir kitaplarında gördüğümüz şu olay da bize açıkça bildirmektedir ki, Allah'ın kanunlarını değiştirmek ve yerine başkalarını koymak din açısından küfür ve sapıklıktır.

İşte bu tip insanlar hakkında Allah, bu Maide sûresi 41. ayette “küfre şiddetle koşarlar... Dilleriyle inandık derler ama kalpleri inanmamıştır... Yalanı dolanı dinlerler... Allah yerli yerine koyduktan sonra Allah'ın kelimelerini değiştirirler. Allah fitnelerini dilemiştir... Allah kalblerini temizlemek istememiştir onların... Onlar için dünyada alçaklık, ahirette de can yakıcı azap vardır..” gibi çok sert ve aşağılayıcı kelimeler kullanmaktadır.

Şimdi soralım; Allah Teâlâ'nın katında torpil veya özel muamele var mıdır?

Siz de fakir gibi “haşa, öyle bir şey olamaz. Allah mutlak adildir” diyorsanız, soruya hazır olunuz: Yahudilerin yaparak dinden çıktığı aynı işi Müslümanlar yaparsa hüküm değişir mi?

1 Bakara, 76-89-91, 101; Nisa 54; En'am, 20

2 Celaleyn tefsirinde Maide 41. ayetin tefsiri

Yani Müslümanlar ellerinde Kur'an-ı Kerîm var ve onun içindekilerle hükmetme zorunda iken onu ve içindeki kanunları bırakır da Avrupa'dan veya başka bir yerden kanun alırlarsa, veya kendileri Kur'an-ı Kerîm'e zıt kanunlar yaparlarsa dinden çıkmış olmazlar mı?

Aman Allah'ım!

Allah Adildir

Bir Yahudi ile Bişr adlı sözde Müslüman bir münafık bir meselede anlaşmazlığa düşerek nizamlaşmışlar. Yahudi muhakeme için Hz. Peygambere müracaatı, münafık ise Yahudilerin reisi olan Ka'b ibn-i Eşref'e gitmeyi teklif etmiş. Çünkü Yahudi haklı, münafık ise haksızmış. Halbuki Hz. Peygamberin ancak hak ve adaletle hükmettiği, Ka'b İbn-i Eşref'in ise rüşvete düşkün olduğu her ikisince de bilindiğinden Yahudi Peygamber'e müracaatı, münafık da Ka'ba müracaatı arzu ediyormuş.

Nihayet Yahudi ısrar etmiş. Resulullah'a müracaat etmişler. Neticede Yahudi lehine, münafığın aleyhine hüküm çıkmış. Münafık, meclisten ayrıldığında Zeccac'dan bir rivayet:

-Ben razı olmuyorum, haydi Ebu Bekir'e gidelim demiş.

O da aynı şekilde hüküm vermiş ama münafık ona da razı olmamış ve:

-Hadi benimle Ömer'e gel, aramızda o hakem olsun, demiş.

-Peki, demiş Yahudi.

Varmışlar Hz. Ömer'e. Yahudi konuyu anlatmış:

-Resulullah'a vardık benim lehime hüküm verdi, razı olmadı. Ebu Bekir'e vardık, benim lehime hüküm verdi, O'na da razı olmadı, sana geldik.

Hız. Ömer (r.a) sözde Müslümana:

-Öyle mi? diye sormuş, o da:

-Evet, demiş. Bunun üzerine Hız. Ömer:

-Birazcık bekleyin, şimdi gelir hükmümü veririm, diyerek eve girmiş, kılıcını kınından sıyırarak almış ve hışımla kapıya gelerek münafiğın boynunu vurmuş. Kelle yerde yuvarlanırken:

-Madem ki beni hakem yaptınız, işte Allah'ın hükmüne ve Resulünün hükmüne razı olmayan hakkında benim hükmüm budur, demiş.

Yahudi kaçmış. Onunla işi olmadığından Hız. Ömer peşine düşmemiş.

Münafiğın akrabaları haberi alır almaz Hız. Peygambere şikayete varmışlar. Peygamberimizde, Hız. Ömer'i getirterek olayı sormuş, o da:

-Hükmünü reddetti ya Resulullah! diye cevap vermiş. O zaman Cebrail (a.s) gelip:

- Ömer Faruk'tur, hak ile batılı ayırt etti, demiş ve Nisa sûresi 60-61. ayetleri okumuş.

Bunun üzerine Peygamber efendimiz (a.s) Hız Ömer (r.a)'e:

- Sen Faruksun, buyurmuştur.¹

Önce o ayetleri okuyalım:

“Ey Resulüm! Sana indirilen Kur'an'a ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia edenleri görmüyor musun? Tağutlar önünde muhakeme olunmalarını isterler. Oysa onları inkar etmekle, tanımamakla emrolunmuşlardı. Şeytan onları uzak bir

1 Kurtubi V. 263-264; İbni kesir, a.g.e. I. 409, Elmalılı II. 1383, V. 3532, Zuhayli, et-Tefsir'ül Münir XVIII. 270, Alüsi, Ruhul Meani IX. 194; Mehmet Vehbi, Hulasat'ul Beyan, IX. 3753. Bu olay adı geçen kaynaklarda ve aynı zamanda Nur sûresi 47-50. ayetlerin nüzül sebebi olarakta geçmektedir.

sapıklıkla saptırmak ister. Onlara “Allahın indirdiğine ve peygambere gelin.” dediği zaman, münafıkların senden büsbütün uzaklaştıklarını görürsün”¹

Ayet-i kerimeler gayet açıkça beyan ediyorlar ki, peygambere itaattan hoşlanmayan ve onun hükmüne razı olmayıp da adaletin ve hakkın ta kendisi olan İslam hükümleri yerine, ilahi yasalar yerine, haksızlığın ve zulmün ta kendisi olan tağutların kanunlarına, yasalarına gidip orada tağutlar mahkemesinde yargılanmak isteyen azgın ve sapık kişiler, her ne kadar kendilerini mü'min, Müslüman sansalar veya öyle göstermek isteseler de, Allah'ın şahitliği ile münafıkların ta kendileridir. Ayetlerin nüzül sebebine baktığımızda, gerçeği daha net görecektir kesin olarak anlayacağız inşallah.

Yeri gelmişken hemen şu gerçeği belirtelim ki bu ayetler, her yerde ve her zamanda emsali bulunan münafıkların maskesini indirmiştir. Ayetlerin aydınlığında yaşayan bir Müslüman için, kendilerini gizleyerek topluma zarar vermek isteyen münafıkları tanımada bir zorluk ve sıkıntı yoktur. Yorumu gerek bırakmayacak kadar açık mesajlar veren bu kıssa ile çağımızı ve konumumuzu yeniden değerlendirmek gerekir.

Bu konular hasseten bu zamanda çok önemlidirler. Zira adı Ahmet, Mehmet olan nice Müslümanlar, bu konulardaki İslam'ın emirlerini bilmedikleri için, belki de bu konuda kendilerine sağlıklı bir tebliğ erişemediği için, hak ile batılı iç içe barındırmakta, Allah bir göğüste iki kalp yaratmadığı halde² hem Allah'a ve O'nun dinine, hem de tağutların ahkamına, nizamına, ilke ve ideolojilerine inanmaktadır. Elinden tesbih düşmeyen ve sakalı daima “la ilahe illallah” demekten titreyen nice

1 Nisa, 60-61

2 Ahzab, 4

Müslüman, Allah'ın yolu apaçık ortada iken onu terk ederek, onun sağında kalmış sağcı liberalist, kapitalist, faşist yollara girmekte ve o yolların başında liderlik yapan ins ve cin şeytanlarına uymaktadır. Ya da İslam yolunun solunda kalan sosyalist, komünist yollara sapmakta, o yolların başında liderlik yapan ins ve cin şeytanlarının peşinde giderek, eğri büğrü yollarda kaybolup gitmektedir.

İslam bireysel ve toplumsal hayatımıza yasal bir çerçeve çizmiş, İslam devleti için kanunlar koymuştur. Müslümanlar içtimaî hayatlarını bu ilahî yasalara göre düzenlemek, sorunlarını bu kanunlara göre çözmek, aralarında meydana gelen anlaşmazlıkları bu ahkama ve şeriata göre halletmek zorundadırlar. Bu hem dünya hayatlarında barış, emniyet, asayiş, istikrar, huzur, refah, kalkınma ve kardeşlik açısından daha faydalı ve daha güzel, hem de ahiret hayatında mükafata erme ve azaptan kurtulma bakımından mutlak gerekliliktir. Bu konuda yalnızca şu ayetlerin üzerinde düşünmemiz bile yeterlidir:

“Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e ve sizden olan ülül emre (alimlere ve idarecilere) de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz, Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız onu Allah'a ve Resûl'e götürün (onların talimatına göre halledin); bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.”¹

İşte bu ayet Müslümanların bilgi ve hüküm kaynaklarını sıralamış, sonradan “Kitap, Sünnet, İcma ve Kıyas” şeklinde formüleştiren kaynakların temelini koymuş, anlaşmazlık çıkarsa çözümün bu kaynaklara başvurularak aranmasını emretmiş, böylece İslam'da yargının temellerini atmıştı.

1 Nisa, 59

Bunu içten gelerek reddetmek ve benimsememek, imana ters düşen bir davranıştır. İçten inanmakla birlikte bir menfaat karşılığı, bir çıkar hesabı veya daha başka dünyevi kaygılarla terk etmek, kişiyi büyük günaha sokan ve hem Allah Teala katında, hem de Müslümanlar yanında yüzünü kara çıkartan bir harekettir.

Şeriatın Kestiği Parmak Acımaz

Bütün bunları bildikten sonra şimdi sıcağı sıcağına okuyacağımız şu ayet, bırakın Allah'ın hükmüne gitmemeyi, gittikten sonra hatta aleyhinde de olsa o hükmü yürekten kabul edip tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça mü'min olunamayacağı söylemektedir:

İşte o ayet:

“Hayır; Rabbine and olsun ki aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem yapıp, sonra da verdiğin hükümden yürekleri hiçbir sıkıntı duymadan razı olup tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça, iman etmiş olmazlar.”¹

Tefsir ve hadis kitaplarımız ayetin sebab-i nüzulü olarak şu olayı anlatırlar:

“Hz. Zübeyir efendimizle Ensar'dan bir efendimiz “bahçe sulama” meselesinde anlaşmazlığa düşer ve Peygamber Efendimizin muhakemesine gelirler. Resulullah (s.a.v.) efendimizin meseleyi dinleyince, suyun gözüne bahçesi daha yakın olduğu için Hz. Zübeyr'e:

-Bahçeni sula, sonra hakkın olan bekletmeyi yapmadan komşun hakkında musamaha ve kolaylık göstererek suyu onun bahçesine sal buyurdu.

1 Nisa , 65

Fakat Ensari (r.a) bunu işitince razı olmamış ve kızarak; kendine yakışmayan ve çok tehlikeli olan şu sözü söyleyivermiş:

-Halanın oğlu olduğu için mi ya Resulullah!?

Bu hiç de hoş olmayan cevap karşısında efendimizin (a.s) rengi atmış ve Zübeyir'e (r.a) dönerek:

-Ya Zübeyir, bahçeni iyice sula, sonra hakkın olduğu üzere suyu hapsed, ağaçların köklerine erişmedikçe bırakma, yani hakkından tamamıyla faydalan, buyurdu.

Bu olay üzerine yukarıdaki Nisa sûresi 65. ayet indi.¹

Ensarlı yolda giderken Mikdat (r.a)'a rastladı. O da:

-Kim kazandı? diye sorunca, Ensarlı (r.a):

-Halası oğlu, diye cevap verdi:

Bunu duyan bir Yahudi:

-Allah kahretsin, ne diyor bu! Biz Hz. Musa (a.s) zamanında bir günah işledik de, Allah "kendimizi öldürmemizi" emretti. O gün yetmiş bin kişi kendini öldürdü, dedi.

Bunu duyan Sabit bin Kays:

-Allah sıdkımı biliyor, Resulullah (a.s) "kendini katlet" dese, ederdim, diyor.

Bu Ensarlı'nın kim olduğu kesin olarak bilinmiyor.

Bilinen bir şey varsa o da hükmünden dolayı Resulullah'ı itham ediş, İmam Nevevi'nin alimlerden kesin nakline göre ridettir, yani dinden dönüştür, kesinlikle küfre götürür. Fakat peygamberimiz, gerek bir mucize olarak onun kalbindeki imanı çok iyi bildiğinden, gerekse ehl-i Bedir'den oluşundan veya başka bir sebepten dolayı onu tekfir etmemiştir.²

1 Kurtubi, V. 266; Tecrid-i sarih, VII. 220; İbni Kesir, a.g.e. I. 410

2 Tecrid. VII. 223

Biz kitaplarımızda İslam açısından bu yasama ve yürütme konularını ve bu meselelerin imanla alakasını enine boyuna anlatıp çok ciddi olarak tartışırken, çağımızda bu konulara dair İslam düşmanları tarafından Müslümanlara karşı birçok suçlamalar ve aşağılamalar yöneltiliyor. Bunların içinde ecnebiler neyse ne, ama “ben de Müslümanım” deyip de İslam’dan hiç bir şey bilmeyenler, veya İslam’ı batılıların kitaplarından okuyanlar veya kulaktan dolma yanlış bilgileri ve hurafeleri İslam sananlar bizi oldukça üzüyor.

Kime ve Neye İtaat?

Resulullah (s.a.v) bir müfreze hazırlayıp Ensar’dan biri olan Abdullah ibn-i Huzafe’yi de başlarına komutan tayin ederek göndermişti. Gönderirken de:

-Bu benim emirimdir. Buna itaat bana itaat, bana itaat ise Allah’a itaattır. Buna isyan bana isyan, bana isyan da Allah’a isyandır, demişti.

Her nasılsa emir, yolda giderken maiyyetindekilerin bazı hareketlerine sinirlenerek:

-Resülullah size, bana itaat etmenizi emretmedi mi? diye sordu. Onların da:

-Evet, emretti, demeleri üzerine:

-Haydi odun toplayınız, dedi. Mücahitler çalı çırpı, odun topladılar. Bu defa:

-Odunu ateşleyiniz! diye emretti.

Mücahidler odunları yakınca bu sefer alevleri göklere uzanan ateşi göstererek:

-Haydi bu ateşe giriniz! diye emretti.

Askerin bir kısmı ateşe girmek için harekete geçerken, öbür kısmı onları tuttu ve:

-Ne yapıyorsunuz? Biz ateşten kurtulmak için Resûlullahın himayesine sığınmış kimseleriz, diyerek onları önlemeye çalıştı.

Onlar böyle birbirleriyle konuşur ve cedelleşirken ateş de söndü. Komutanın da öfke ateşi sönmüş, sınırları yatışmıştı. Yollarına devam ettiler.

Sonra, olay Resulullah'a rapor edilip:

-Ne yapmalıydık? diye sorulunca:

-Eğer Mücahitler bu ateşe girselerdi, kıyamet gününe kadar ateşten çıkamazlardı. Çünkü amire itaat, maruf ve meşru olan emirler hakkındadır! buyurdu.¹

Bir kere yukarıda azıcık değinildiği gibi Müslümanlar kayıtsız ve şartsız olarak ancak Allah'a ve Allah Resulüne itaat ederler. İşte ayet:

“Ey iman edenler, Allaha itaat edin, Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin. Eğer birşey hakkında çekişirseniz onu Allah'a ve Peygambere döndürün, eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız. Bu, hem daha hayırlı, hem de netice itibariyle daha güzeldir.”²

Ayette gayet açık olarak görülmektedir ki ulu'l emre itaat kayıtsız ve şartsız değildir. İster alimler, isterse idareciler olsun emir sahiplerine ancak Allah'ın kitabına ve Resulü'nün sünnetine bağlı kaldıkları, ortaya çıkan ihtilafları, anlaşmazlıkları onlarla hallettikleri takdirde ve böylece bizden bir Müslüman olarak kaldıkları sürece itaat farz olur.

1 Sabunî, age. I. 406; Kurtubî, V. 260; Tecrid-i Sarih, X. 346; İbrahim Canan, Kütüb-ü Sitte, II. 296

2 Nisa, 59

Eğer bu gerçekleri inkar etmiş ve Allah Teala'nın açık ayetlerinden ve emirlerinden sapmışsa, İslamî kişilik anlamında “adaletten” çıkmış ve “bizden” biri olma vasfını kaybetmiştir. Artık böyle bir kişinin Müslümanlara emir verme ve yönetme yetkisi yoktur. Daha önce var idi de sonradan kaybettiyse, azledilir. Bütün bütün dinden çıkmamış ama açıkça haram ve günah olan bir şeyi emretmiş ise, yine bu emrinde ona kesinlikle itaat edilmez.¹

Amirlerle ilgili Peygamber Efendimizin bazı hadisleri² şöyledir:

-Allaha karşı günah işlemekle emrolunması hariç Müslüman olan kişinin itaat, vecibesidir. Hoşlandığına da, hoşlanmadığına da. Ancak günah ile emrolduğunda ne dinleme vardır ne de itaat.”³

-Üzerinize başı kara kuru üzüm tanesi gibi olan bir Habeşli köle de amir dikilmiş olsa, onu dinleyiniz ve itaat ediniz.”⁴

-Her kim bana itaat ederse Allaha itaat etmiştir. Her kim bana isyan ederse, Allaha isyan etmiştir. Her kim benim emirime itaat ederse, bana itaat etmiştir. Her kim de benim emirime isyan ederse, bana isyan etmiştir.⁵

Nihayet bu konuda Hz. Ali efendimizin şu sözü güzel bir hülasadır: “İmama (devlet başkanına) gerektir ki Allah'ın indirdikleriyle adalet üzere hükmede ve emaneti güzelce eda

1 Bu konuda geniş bilgi için bkz. Cemal Nar, İslam'da Devlet ve Siyaset, s. 80-82, 86-88, 96-119

2 İslam'da idare ve idarecilerle alakalı her konuda daha sonra geniş bilgiler için bkz. Cemal Nar, İlim ve İktidar. Toprak y. İst. 2007

3 Buhari, Müslim, Ebu Davud'dan naklen bkz. Tebrizî, Mişkâtü'l Mesabih, II. 1086. no:3664 ; İbrahim Canan, II. 295

4 Tecrid'i Sarih, II. 667, 12/314; Tirmizi, İlim 16 no:2678; Ebu Davud, Sunne 6. no:4607; Mişkat, II. 1085 no: 3662-3663

5 Tecrid-i sarih, XII. 314; Mişkat, II. 1085. no: 3661

ede. O bunu yapınca, Müslümanlara da itaat vacip olur. Zira Allah bize, emanetleri eda ve adaleti emretti, sonra onun itaatını emretti”¹

Ama Allah’a isyan olan hususta verilen emre gelince, bu emri veren kim olursa olsun ona itaat edilmez. Bu tavır alış ve pasif mukavemet, isyan değildir. Zalim ve günahkar imamlara itaat edilmesi ve sabredilmesi gerektiğini bildiren hadisler varsa da onlar daha ziyade kişisel olarak hakkından vazgeçme ve kendisine karşı yapılan zulme sabretme şeklindedir. Zira itaat konusundaki ayet ve hadisler gayet açık ve kesindir: Önce umum ifade etmesi bakımından, dinimizde pek meşhur olan şu hadisi belirtelim:

“Allah’a isyan hususunda mahluka itaat yoktur”²

Nihayet İslam hukukunda şu genel bir kaidedir. “Amirin kanna aykırı emri, memuru mesuliyetten kurtarmaz.”³

Bu sebeptendir ki, Allah’ın emrinin aksine emir verdiği zaman bir Müslüman ne nefesine, ne ana babasına, ne amirlerine, ne alimlerine itaat etmediği gibi, şeytana, kafire, sapığa, bidatçıya, fasığa, müsrife, gafile haydi haydiye itaat etmez. Kur’an baştan sona bunu emreden ayetlerle doludur. Belki de gelişinin ana amaçlarından biri ve başlıcası, insanı Allah Teâlâya başkaldıran bağilerin sapık yollarından Allah’ın dosdoğru yoluna iletmektir.⁴

1 Kurtubî, I. 259.

2 İ. Canan, II. 295; Kenz’ul Ummal, V. 14491-14413, VI. 14874, 14911; Ahmed bin Hanbel naklen, Sabunî, Muhtasar ‘u İbn Kesir, I. 408

3 İslam devletinde idarecilere itaat ve muhalefet hakkında detaylı bilgiler ve farklı görüşler için bkz, Cemal Nar, İslamda Devlet Ve Siyaset, s. 96 vd.

4 Konuyla ilgili şu ayetlere bakılabilir: Al-i İmran, 140-149; Casiye, 23; En’am, 116; Şuara, 151; Yasin, 60

Tekfir

Peygamber (s.a.v): “Bir adam din kardeşini tekfir ederse, ikisinden biri o tekfir sebebiyle muhakkak (küfre) döner.” bu yurmuşlardır.

Yine Resûlullah (s.a.v): “Her hangi bir kimse din kardeşine; 'ey kâfir' derse bu tekfir sebebiyle ikisinden biri muhakkak küfre döner. Eğer o kimse dediği gibi ise ne a'lâ! Aksi takdirde sözü kendi aleyhine döner.”¹

Tekfir, küfre nisbet etmek, kâfir olduğunu iddia etmektir. Yani Müslüman olduğu bilinen bir kişiyi, inkar özelliği taşıyan söz veya eylemleri sebebiyle kafir saymaktır. İmanı kabul veya ret edecek makam Allah'tır. Onun için, Müslümanlığını bildiğimiz bir kişiyi tekfir için acele etmemeliyiz.

Bâzı alimler bu hadisi müşkül, yani anlamak için başka ayet ve hadislere bakılması gereken zor hadislerden saymışlardır. Çünkü ehl-i Hakkın mezhebine göre bir Müslüman zina ve katillik gibi günahlar sebebiyle dahi tekfir edilemez. İslâm dinini bâtil i'tikad etmemek şartıyla din kardeşine “kâfir” demek de böyledir.

Şimdi bir Müslüman bir din kardeşine haklı veya haksız bir sebepten ötürü kızdı ve “kafir” dedi. Şimdi bu öfkeyle söylenmiş sözden dolayı o adam kafir mi olur?

İşte bu sebeple ortaya bir çok te'viller çıkmıştır.

1- Hadis, din kardeşine kâfir demeyi helâl itikad edene, yani helal sayana hamlolunur; böylesi kâfirdir. Bu takdirde: “Tekfir sebebiyle ikisinden biri muhakkak küfre döner.” ifadesinin

1 Müslim, İman, 111 (60). Bu hadis müttefekun aleyhtir. Buhâri onu "Kitabü'l-Edeb" de rivayet etmiştir. Ebû Davud ile Taberâni de aynı ma'nada hadisler rivayet etmişlerdir.

ma'nası "tekfiri kendisine döner de kendisi kâfir olur," demektir. Zira eğer kâfir diyen sözünde sâdıksa, muhatabı kâfir olur, yalan söylemişse sözü kendisine döner.

2 - Din kardeşine isnâd ettiği noksanlık ve onu tekfirinin "günahı, vebali, sorumluluğu" kendisine döner. İbni Battal'ın kavli budur.

3 - Hadis, mü'minleri tekfir eden "hâricîlere" hamlolunur. Yani bu söz onlara gider. Bu vechi Kaadi İyâz (rahimehullah), İmâm Mâlik b. Enes (rahimehullah)'dan rivayet etmişse de mezkûr vecih zayıf görülmüştür. Çünkü sahih ve muhtar olan mezheb, ekser-i ulemâ ile muhakkikinin kavlidir. Bu kavle göre ise emsali ehl-i bid'at gibi hâriciler de tekfir edilmezler. Maa-mafih ulemadan bazıları hâricîlerin tekfirinde ısrar etmektedir. Çünkü hâriciler hakikaten din-i İslâmın -hâşa- bâtıl olduğuna inanmakta ve son derece çürük ve fasid bir takım delillerle İslâmiyeti küfür saymaktadır.

4 - Hadis şunu demek istemektedir: "Din kardeşine kâfir demek âkîbet kendini küfre götürür; çünkü, günahlar küfrün postasıdır derler. Bu sözü çok diline dolayanın âkîbeti küfür olacağından korkulur." Hadisin sonunda: "Eğer (o kimse) dediği gibi ise ne a'lâ. Aksi takdirde sözü kendi aleyhine döner." buyurulması, keza Ebu Avâne'nin rivayetinde : "Eğer dediği gibi ise ne a'lâ! Aksi takdirde kendisi küfre döner." denilmesi bu vechi te'yid eder.

Bir rivâyette: "Bir kimse din kardeşine; "ey kâfir" derse ikisinden birine küfür vâcib olur." buyurulmuştur.

5 - Hadisin ma'nası; "tekfiri" kendisine döner demektir. Yani dönen "küfür" değil, "tekfirdir". Zira din kardeşini kâfir sayması kendini tekfir etmek gibidir.

Ancak ulemanın bu te'villeri, kâfir diyen şahıs sözünü tefsir etmediğine göredir. Şayed tekfirinin sebebini izah ederse günahkâr değil, ma'zur olur. Nitekim asr-ı seâdetde Hâtıb b. Beltea (radiyallahu anh) Mekke müşriklerine mektup yazarak İslâm ordusunun ahvâlini bildirmek istediği zaman Ömer (radiyallahu anh) kendisine münafık demiş; fakat bu sözü, müşriklere mektup yazmakla hakikaten münafık oldu zannıyla söylediği için ma'zur sayılmıştır; Söylediği sözün hükmünü veya kâfir dediği şahsın hâlini bilmeyen de Allahu a'lem ma'zur olur. Bu hâri'de bu hususa dair bir bâb vardır.

Tekfirde İhtiyat

Tekfir, kolay, ucuz ve basit bir mesele değildir. En başta bir çok haklarını kaybetmesi ve yakalanırsa büyük bir cezaya çarptırılması açısından tekfir edilen kişi için çok zararlıdır, zor bir durumdur. Üstelik birlik ve beraberliği bozulan, dinî inançlarına karşı açıktan saygısızlık ve saldırganlık ile huzuru bozulan toplum için de oldukça ağır bir durumdur. Onun için tekfir hususunda çok dikkatli ve titiz olmak, temelsiz iddialar ile kişiyi tekfir ederek dışlayıp cezalandırmaktan kaçınmak gerekir. Çünkü bunun zararı, isbat edemezse dönüp tekfir edeni de vurabilir.

Bu yüzden bu konuda çok ihtiyatlı olmak gerekir. Afta yanılmak, ceza vermede yanılmaktan iyidir. Bu sebepten ötürü “ehl-i kible'nin tekfir edilmemesi”, “ehl-i sünnet” inancının temel bir özelliğidir. Gönülde samimi iman var ve inkar kasıt ve amacı yoksa, kastını aşan veya nereye varıp dayanacağı bilinmeyen cahilane bir söz veya iş yüzünden kimse tekfir edilmemesi, belki yanlış, hatası uygun bir metotla düzeltilmelidir.

Buna rağmen Müslüman kafir olamaz mı? Konuyu azıcık yukarıda gördük. Bu konuda çok bilgi ve örnekler arayanlar, bizim bu macerayı anlatan “İnançta Arınma” ve “İnançta Kirlenme” kitaplarımızı okuyabilirler.

“Kalbini Yarıp Baktın mı?”

Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm)’e göre kelime-i şehâdet getiren herkesi Müslüman bilmek ve onlara Müslüman muâmelesi yapmak zorundayız. Nitekim şöyle buyurur. “Ben insanlarla, onlar lâ ilâhe illallâh (Allah’tan başka tanrı yoktur) deyinceye kadar mücâdele etmekle emredildim, kim lâ ilâhe illallâh derse, o, benden malını ve canını emin kılmıştır (bunu söyledikten sonra ben onun samimî olup olmadığını araştırmam). Gerçek hükmü ve hesâbı Allah’a kalmıştır.”

Bu hususla ilgili olarak, Hz. Üsâme’nin hâdisesi meşhurdur. İbnu Hişâm’ın rivayetine göre, bir mukâtele sırasında Hz. Üsâme (radıyallahu anh), hasmı ile vuruşurken, galebe çalacağı sırada vuruştığı müşrik kelime-i şehâdet getirerek tevhidi ikrâr eder. Fakat Hz. Üsâme (radıyallahu anh), onun bu ikrârı, ölümden kurtulmak için yaptığına hükmederek, hasmını öldürmekte tereddüd etmez. Medine’ye dönüşte durum Peygamberimiz (aleyhissalâtu vesselâm)’e anlatılınca, hâdiseye ziyâdesiyle üzülüyor ve Üsâme’yi şiddetle azarlıyor:

- “Ey Üsâme, lâ ilâhe illallâh diyen bir kimseyi niye öldürdün?” Hz. Üsâme (radıyallahu anh), kendisini şöyle müdâfaa ediyor:

- “Ey Allah’ın Resûlü, o, bunu ölümden kurtulmak için söyledi.” Bu cevap üzerine Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)

- “Kelime-i tevhîdi getireni niye öldürdün ey Üsâme” diye o kadar çok tekrâr ediyor ki, Hz. Üsâme (radiyallahu anh) üzüntüsünün büyüklüğünden:

- “Keşke o güne kadar İslâmiyet’e girmemiş olsaydım da böyle bir cinâyeti işlemekten uzak kalsaydım” temennisinde bulunur.

Müslim’in rivayetinde Resûl-i Ekrem (radiyallahu anh) Hz. Üsâme’yi şöyle azarlıyor:

“Onun bu ikrârda samimî olup olmadığını öğrenmek için kalbini yardın mı?”

Ebu Dâvud’un rivayetinde buna şunu da ilâve ediyor: “Kiyâmet günü lâ ilâhe illallah diyen bir kimseyi öldürmenin hesâbını nasıl vereceksin?”

Bu manayı te’yid eden daha enteresan bir rivayet Mikdâd İbnu’l-Esved’den gelmektedir. Der ki: “Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)’a:

“Bir kâfirle karşılaşsam, onunla mukâtele etsem, vuruşma sırasında kolumun birini kılıcıyla kesip atsa, arkadan da mağlub düşse ve benden aman dileyerek “Müslüman oldum” dese, ey Allah’ın Resûlü ben onu öldüreyim mi? dedim.

“Hayır, öldürme” dedi. Ben tekrâr:

“İyi ama ey Allah’ın Resûlü, o benim bir kolumu kestikten sonra bu ikrârda bulundu” dedim. Cevâben:

“Hayır öldüremezsin, eğer öldürecek olursan o, sen onu öldürmezden önceki senin durumuna geçer, sen de, onun kelime-i şehâdeti söylemeden önceki durumuna geçersin (kâfir olursun)” cevabını verdi.

Kelime-i tevhid ve kelime-i şehâdeti ikrâr etmenin, Müslüman vicdânda hâsıl etmesi gereken hürmetle ilgili bir başka misâle göre, böylelerine münâfık demek de kesinlikle yasaktır.

Başta Buhârî olmak üzere siyer ve hadis kitaplarında geldiğine göre, bir sohbet sırasında (Müslümanlara çokça eziyet vermiş olan) Mâlik İbnu Duhayşin'in adı geçer. Ashâb'tan biri:

“O, bir münafıktır, Allah ve Resûlünü sevmez” der. Bunun üzerine Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) söze karışarak:

“Böyle söyleme, görmüyor musun, lâ ilâhe illallah dedi ve bununla da Allah'ın rızasını talep etmektedir” buyurur. Öbürü tekrâr:

“Fakat biz onu daha ziyâde münâfıklara dönük ve onlara hayırhâh görüyoruz” derse de Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm):

“Allah'ın rızasını kazanmak arzusuyla lâ ilâhe illallah diyeni Cenâb-ı Hakk ateşe haram kılmıştır” cevâbını verir.¹

Şehadet kelimesi getirerek iman etmiş bir Müslüman bizim için kıymetlidir. Onun canı, malı, ırz ve namusu mukaddes, hakları da korunmuştur. Aksine açık seçik bir delil olmadıkça bu böyle devam eder gider. Bu yüzden bir Müslümana “kafir” demek çok çirkindir. Özellikle de özel isim vererek Müslümanları tekfirden kaçınmalıyız.

Babasını Öldüren Mücahit

Allah Teâlâ insanı mükerrem olarak saygıdeğer yaratmıştır. Onu “elleriyle”, “en güzel kıvamda yaratmış”, “ruhundan üflemiş”, meleklerle önünde saygı ve selamlama secdesi ettirmiş, yerleri ve gökleri faydalanmasına açmış, peygamberler aracılığı ile kendisini tanıtmış, gönderdiği dini ile karanlıklardan aydınlığa çıkarmış, mutlu olması için akıl, ruh, duygu, konuşma, öğrenme, yazma ve inşa vb. gibi her imkanı sunmuştur.

1 İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/261-266

Bütün bu nimetleri yok sayan düşüncesizler, her an gözlerinin önünde gerçekleşen sayısız mucizeleri de yok sayarak, Yüce Yaraticıyı ya yok kabul ederek inkar etmişler, ya da sıradan eşyaları O'na denk, ortak, emsal sayarak şirk koşmuşlardır. Bunlar böyle yapmakla Allah Teâlâ'nın katında saygınlıklarını kaybetmişler, hayvanlar ve haşereler gibi sıradan bir canlı sayılmışlardır.

İslam Şeriatına göre inananlar kardeştir. Onlar bir millet, inkarcılar da bir millettir. Asıl olan inkarcıların İslam'a teslim olarak barışı bozmadan yaşamalarını sağlamaktır. Eğer yeryüzüne inkar hakim olursa, duygularına mağlup olan bu insanlar, yeryüzünde fitne ve fesat çıkarmadan, kan dökmeden, sömürmeden yaşayamazlar. Bu yüzden dünyada vazifeleri İslam'ı hakim kılmak olan mü'minler ile kafirlerin birbirlerine dost ve yardımcı olmaları mümkün değildir. Özellikle de İslam ile savaşan kafirleri Müslümanlar, velev ki kan ve soy cihetinden yakınları da olsa sevmez ve desteklemezler.

İşte buna acaip örneklerden birisi de Bedir savaşında yaşamıştır. Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın babası Bedir gününde durmadan oğluna hücum ederdi. Ebu Ubeyde de babasından kaçardı. Fakat babası Ebu Ubeyde'yi kurtulamaz bir halde bir köşede sıkıştırıp çokça hücumlara maruz bıraktığı bir anda, çaresiz kalan Ebu Ubeyde babasını öldürmek zorunda kaldı. Allah o zaman Ebu Ubeyde hakkında Mücadele sûresinden (58/22) şu ayeti indirdi:

“Allah'a ve ahiret gününe inanan bir milletin, babaları, oğulları, kardeşleri, yahut akrabaları da olsa Allah'a ve Resulüne düşman olanlarla dostluk ettiğini görmezsiniz. Onlar o kimselerdir ki Allah kalblerine iman yazmış ve onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir. Onları, atlarından ırmaklar akan cennetlere

sokacak, orada ebedî kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte onlar Allah'ın hizbi (dininin yardımcıları) dir. İyi bil ki, kurtuluşa ulaşacak olanlar, Allah'ın hizbidir.”

Her zaman yaşanmaz müstesna bir tablo.¹ Ama babanın küfürde inadı da dikkat çekiyor oğlunun imanda sebatı kadar. Verdiği derse gelince, ayetin de bildirdiği işte o derse, özellikle bizler bu günümüzde ne kadar da muhtacız.

Garip Bir Gece

Ebû Zer (radiyallahu anh) efendimiz anlatıyor: “Bir gece dışarı çıkmıştım, baktım ki Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) tek başına yürüyor. Yanında hiç kimse yoktu. İçimden dedim ki: Galiba beraberinde birinin yürümesini istemiyor. Bu sebeple Ay'ın gölgesinde yürümeye koyuldum. Dönüp baktığımda beni gördü ve şöyle buyurdu:

- “Kim o?”
- “Ebû Zer'dir; Allah beni sana feda etsin!” dedim.
- “Ey Ebû Zer gel!” buyurdu.

Tam bir saat O'nunla yürüdüm. Sonra şöyle buyurdu:

- “Malı çok olanlar, kıyamet gününde sevabı az olanlardır. Ancak Allah'ın kendilerine hayır verdikleri müstesna! Çünkü onlar, bu sayede sağını solunu, önünü ve arkasını temiz tutup hayır işlemişlerdir.”

Sonra O'nunla bir saat daha yürüdüm.

1 Ebu Nuaym, Hilye, 1/101 (İbn Şevzeb'den). Muhammed Yusuf Kandehevi, Hayatu's-Sahabe, Akçağ Yayınları: 2/345)

- “Buraya otur!” dedi ve beni etrafında taşlar bulunan bir yere oturttu ve:

- “Ben gelinceye dek buradan ayrılm!” buyurdu.

Sonra taşlık bölgeye gitti, gözden kayboldu, O’nu göremez oldum. Orada gayet uzun müddet durduktan sonra:

- “Zina etse de, hırsızlık yapsa da” diyerek çıkageldi.

Geldiğinde sabrım taşıtı ve şu soruyu sormaktan kendimi alamadım:

- “Ey Allah’ın Nebîsi! Allah beni sana feda etsin, taşlıkta seninle konuşan kimdi? Sana karşılık veren kimse duymadım, kiminle konuşuyordun öyle?”

- “O Cibrîl idi. Taşlığın yanında bana göründü ve şöyle dedi:

- “Ümmetine müjdele: Her kim, Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölürse cennete girer.”

Dedim ki:

- "Ey Cibril! Zina etse de, hırsızlık yapsa da mı?"

- "Evet" diye cevap verdi."

Ben de aynı soruyu sordum:

- “Ey Allah Resulü, gerçekten zina etse de, hırsızlık yapsa da mı?”

- “Evet” buyurdu.

Sonra yine sordum:

- “Hırsızlık yapsa da zina etse de mi?”

- “Evet, içki içse de!” buyurdu.¹

1 Metni burada irâd olunan rivayetin asl-ı senedi: Cerîr an Abdilazîz b. Rufey’ an Zeyd b. Vehb an Ebî Zerr’dir. Bu lafız Buhârî’ye aittir (VIII, 176, Rikâk 13). Aynı tarihten olmak üzere bunu İmâm Ahmed (V, 166) ile Müslim de (Zekât, no. 33, s. 688) tahrîc ettiler.

Tirmizî'nin diğeri bir rivayetinde benzerini zikredip dördüncüsünde şunu ilave etti: "Ebû Zer istemese de!"¹

Ebu Zer Cündeb ibnu Cünâde el-Gıfârî (r.a.) hazretleri başka bir zaman bu olayı şöyle özetler:

"Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

- "Bana Cebrâil aleyhisselam gelerek "Ümmetinden kim Allah'a herhangi bir şeyi ortak kılmadan (şirk koşmadan) ölürse cennete girer" müjdesini verdi" dedi. Ben (hayretle):

- "Zina ve hırsızlık yapsa da mı?" diye sordum.

- "Hırsızlık da etse, zina da yapsa" cevabını verdi. Ben tekrar:

- "Yani hırsızlık ve zina yapsa da ha!" dedim.

- "Evet, dedi, hırsızlık da etse, zina da yapsa!"

Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) dördüncü kere-sinde ilâve etti:

- "Ebu Zer patlasa da cennete girecektir."²

Benzer Bir Demet Hadis

İşte imanın kıymetini ve ehemmiyetini bildiren bazı hadisler:

Süheyl b. el-Beydâ (radiyallahu anh)dan: (Allah Resulü (sal-lallahu aleyhi ve sellem) buyurdu:)

Ayrıca bunu el-A'meş tarihiyle Zeyd b. Vehb'den: Ahmed (V, 152), Buhârî (III, 82, İstikrâd 3; VII, 137, İstîzân 30; VII, 177, Rikâk 14), Müslim (Zekât, no. 32, s. 687) ve Tirmizî (no. 2644) tahrîc ettiler.

Ebû Dâvud ise (no. 5226), sadece Ebû Zer'e hitâb bölümünü irâd etmiştir (Hammâd b. ebî Süleymân an Zeyd b. Vehb tarihiyle)

1 Sözkonusu ziyade Ebû'l-Esved tarihiyle Ebû Zer'den vârid olan bir başka hadis metni içinde geçmektedir. Ancak bu hadis Tirmizî'de değil Buhârî (VII, 43, Libâs 24) ile Müslim'de (İmân no. 154, s. 95) yer almıştır.

2 Buhârî, Tevhid: 33; Müslim, İman: 153, (94); Tirmizî, İman: 18, (2646); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/205-206

“Kim Allah’tan başka hiçbir ilâh olmadığına şehâdet getirirse, Allah onu cehenneme haram kılar ve ona cenneti vâcib kılar.”¹

Ebû Saîd (radiyallahu anh)dan; (Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu:)

“Kalbinde zerre kadar imanı olan kimse cehennemden çıkar.” Ebû Saîd der ki: “Kim bunda şüphe ederse şu âyeti okusun: “Şüphesiz Allah zerre kadar zulm etmez”.” (Nisa 40)²

Ebû Saîd (radiyallahu anh)dan: (Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu:)

“Kim, "Rab olarak Allah’tan, din olarak İslâm’dan, Peygamber olarak Muhammed’den hoşnut oldum" derse, cennet ona vâcib olur.”³

Câbir (radiyallahu anh)dan: (Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu:)

- “(Cennet ve cehennemi) gerektiren iki şey vardır.” Bir adam sordu:

- “Onları gerektiren iki şey nedir ey Allah Resulü?” Cevap verdi:

- “Kim Allah’a bir şeyi ortak koşarak ölürse cehenneme girer; kim de Allah’a bir şeyi ortak koşmadan ölürse, cennete girer.”⁴

Ebû Hureyre (radiyallahu anh)dan: Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem)e sordum:

1 Bu hadis Müsned’inde (III, 451) iki ayrı tarikten Ahmed bin Hanbel ve Mu’cemu’l-Kebîr’inde (Mecma’ I, 16) Taberânî tahrîc ettiler.

2 Tirmizî (no. 2598) rivayet etmiş ve “hasen sahih” hükmünü vermiştir. Bu hadis, aslında Buhârî (Tevhid 36, 24) ve Müslim’in (İmân 147, 149, 185, 302) tahrîc ettikleri sahih ve meşhûr Ebû Saîd rivayetli “Şefaât” hadisinin bir parçasıdır.

3 Ebû Dâvud (no. 2368) ve Müstedrek’inde (I, 518, II, 93) el-Hâkim tahrîc ettiler.

4 Müslim (İmân 151)

- Kıyamet günü insanlar içinde şefaatinle en fazla mutlu olacak kişi kimdir?”

- “Hadîse karşı ilgini gördüğüm için senden önce bunu kim-senin sormayacağını biliyordum. İnsanlar içinde şefaetimle en fazla mutlu olacak kişi tam bir ihlâs içinde kalbinden “Lâ ilahe illallah - Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur!” diyendir” buyurdu.¹

Cerir (radiyallahu anh)dan: (Allah Resülü (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu:)

- “Kim, Allah’a hiçbir şey ortak koşmadan ve haram kana bulaşmadan ölürse, cennetin hangi kapısından isterse ondan (cennete) alınır.”²

İmanın Önemi

Bu hadis bize iman etmenin önemini bildirir. İman, kalbe tasdik, dil ile ikrardır. Bu oldu mu, amele bakılmadan Müslümanlığına hükmolunur. Büyük günah işlese bile mü’minidir, yeter ki inkar olmasın, aşağılama olmasın. Günahkar her an tevbe ile rücu edebilir. Bazı hadislerde de ifade edildiği üzere “son sözü Lâ ilâhe illallah olan mü’min, günahlarından affedilmese bile, cezasını çektikten sonra yine de cennete gidecektir.”³

Tebliğde bu kadar geniş ifadeler, âsi kullara ümid vermek ve onları tövbeye davet ve teşvik etmek gayesini güder.

1 Bu hadisi Ahmed (IV, 402) ve Mu’cemu’l-Kebîr’inde Taberânî rivayet etmişlerdir. el-Heysemî, ricâlinin güvenilir ve tariklerinin de çok olduğunu söylemiştir.

2 el-Heysemî’ye göre isnâdının râvîleri güvenilir kişilerdir (Mecma’ I, 19) Bkz. Rudanî, no: 25

3 “Kimin (hayatta söylediği) en son sözü Lâ ilâhe illallah olursa cennete gider”. Ebu Dâvud, Cenâiz: 20, (3116); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/204

Bu ve benzeri hadislerin iyi düşünemeyen bazılarını, fazla ümid vererek, günaha sevk edeceği şeklindeki düşüncüyü ihtimal dahilinde görsek de yersiz buluruz. Çünkü kulluk edebini idrâk eden bir insan Allah'ın affına güvenip günah işlemez. O edebi takınamayan idraksiz zaten söz te'sir etmez, hevâsının kurbanı demektir. Bu hadis Buhârî ve Müslim'in ittifak ettiği en muteber, en sahih hadislerdendir. Rabbülâlemin adına konuşan Resûl-u Ekremimiz (aleyhissalâtu vesselâm) hakikatten, hayırdan başka kelimetmez.

Bağışa Bakınız

Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

“Sizden biri içiyle dışıyla Müslüman olursa, yaptığı her bir hayır en az on mislinden, yedi yüz misline kadar sevabıyla yazılır. İşlediği her bir günah da sâdece misliyle yazılır. Bu hâl, Allah'a kavuşuncaya kadar böyle devam eder.”¹

Kur'an-ı Kerîm'e baktığımızda aynı mânanın ayet-i kerîmede de ifade edilmiş görürüz: “Kim bir hayır yaparsa ona on katı verilir, kötülük yapan da misliyle cezalandırılır.”²

Hayırların yediyüz misli artırılacağı şu âyette ifade edilmiştir: “Mallarımı Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tânenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfu geniştir.”³

İyi niyetle kulluğa yöneldiğimiz takdirde Cenâb-ı Hak bizlere adaletle değil, mağfiretle muamele etmektedir. Bir suç karşı bir

1 Buhârî, İman: 31; Müslim, İman: 205, (129); İbrahim Canan, Kutub-ı Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/203

2 En'âm 6/160

3 Bakara 2/261

günah, fakat bir hayra karşı en az on olmak üzere 700 misli ve daha fazla sevap! Şüphesiz bu, adâlet değil, lütuftur.

Cenâb-ı Hak dileseydi yapılan hayırlar için hiçbir şey yazmayabilirdi ve bu gerçek adâlet de olurdu. Çünkü yapılan hayır, Allah'ın vermiş bulunduğu nimetlerin karşılığı olamaz. Hayat, sıhhat, maddî imkânlar gibi nice nimetler vermiş, istifade ediyoruz. Hava, su, güneş, yiyecekler vs. hep O'nun mülküdür. O'nun mülkünü kullanıyoruz, O'nun mahlukâtında tasarrufta bulunuyoruz. Bunlara karşı minnet, şükür ve kulluk borcumuz var. Yapılan hayırlar hiçbir surette nimetlere bedel olamaz, borcumuzu ödeyemeyiz.

Öyle ise, yapılan ibadetler, hayırlı ameller aslında geçmiş nimetlerin karşılığıdır. Gelecek nimetlerin yatırımını hiç değildir. Buna rağmen Cenâb-ı Hak lütfuyla gelecekte ücret vâdetmiş, cennet vâdetmiştir.

Burdan ne çıkar?

Çıkan şu: Ahirette gelecek nimetler sırf bir lütuf ve rahmettir.

Bu lütuf ve rahmetin büyüklüğü hayır amellerin en az on misliyle yazılmasında kendini gösteriyor. İhlâsımız nisbetinde, şartların ağırlığı nisbetinde Rabbimiz hayırları yediyüz ve hadsiz şekilde katlayacağını da belirtmiştir.

İslam Yolu

Öyleyse bizler Rabbimize giden doğru yoldan, hidayet ve istikametten asla ayrılmamalı, sağa sola zik zak yapmamalı, eğri bükürü yollara gidip de şeytanlara, tağutlara, bel'amlara, decallere uymamalıyız. Her namazın her rekâtında istediğimiz yol var ya, işte o yola. O Resullerin, nebilerin, siddiklerin, salihlerin, şehitlerin yolu olan İslam yoluna. "Bizi doğru yola ilet.

Kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğın kimselerin yoluna; gazaba uğramışların ve sapmışların yoluna değil!”¹

Abdullah ibn Mes’ud el-Hüzelî (radiyallahu anh)’nin anlatığına göre, bir adam kendisine, “Sırat-ı müstakim (doğru yol) nedir?” diye sordu. Ona şu cevabı verdi:

“Muhammed (aleyhissalâtu vesselâm), bizi sırat-ı müstakimin bir başında bıraktı. Bunun öbür ucu ise cennete ulaşmaktır. Bu ana yolun sağında ve solunda başka tali yollar da var. Bunlardan her birinin başında bir kısım insanlar durmuş oradan geçenleri kendilerine çağırıyorlar. Kim bu dış yollardan birine sülûk ederse yol onu ateşe götürecektir. Kim de sırat-ı müstakîme sülûk ederse o da cennet’e ulaşacaktır.”

İbn Mes’ud bu açıklamayı yaptıktan sonra şu ayeti okudu:

“İşte bu benim sırat-ı müstakimimdir, buna uyun. Başka yollara sapmayın, sonra onlar sizi Allah’ın yolundan ayırırlar....” (En’âm 6/152)

Bu rivayet aynen hadis olarak da geçer kitaplarımızda. Çağımızda bu ana yolun sağında ve solunda kalmış sağcı veya solcu başka tali yolların isimleri malumdur. Materyalizm, komünizm, sosyalizm, faşizm, pozitivizm, sekülerizm, laisizm, kapitalizm, liberalizm vs. vs. Hepsinin başında aldatıcı bir lider, yani decal, insanları cehenneme davet etmektedirler.

Korkun Ama Çok Korkmayın

Allah Teâlâ’nın kuluna merhameti ne ana babanın merhametine benzer, ne de başka bir mahlûkun mahlûka merhametine. Onun merhameti aklın mantığın ötesinde bir merhamettir.

1 Fatiha, 6-7

Allah kıyâmet günü öyle mağfîret edecek ki, böyle birşey insanın kalbine gelmemiş olacak!¹

Bu yüzden bir ana veya baba, kendilerine hayat boyu kan kusturan evlatlarını bile özür dileyince affetmeye hazırdırlar. Hatta nice böyle hayırsız evlatlar biliriz ki ahir ömründe uslanmışlar ve ana babalarına hizmet ederek hayır duasını almaktadırlar. Siz Beni İsraildeki fahişe kadını hatırladınız mı? Hani bir susuz köpeğe içtiği kuyudan su çekip vermişti de, Allah Teâlâ “ben senden daha merhametliyim” diyerek onu affetmişti...

Bir kudsî hadiste buyruldu ki “Muhakkak ki Ben Allâhım! Benden başka ilâh yoktur. Rahmetim gazabımı geçmiştir. Kim ki Allah’dan başka ilâh olmadığına ve Muhammed (s.a) O’nun kulu ve Resûlu olduğuna şehâdet ederse ona Cennet vardır.”²

Hz. Aişe (r.a) validemiz şöyle canlandırıyor:

-Bir gün bana yoksul bir kadın gelmişti. Kadıncağız iki kızını sırtına sarmış, dileniyordu. Kadına üç adet hurma verdim. Kadın da her birine birer hurma verdi. Kalan bir hurmayı da yemek için ağzına götürmüştü ki, kız çocukları bu hurmayı da istediler. Kadıncağız yemek istediği bu hurmayı da, ikiye ayırarak kızlara verdi. Kadının bu işine hayretle baktım. Durumu Hz. Peygamber (s.a.v)’e söyledim. Resûlu Ekrem (s.a.v):

-Kesinlikle Cenâbı Hak, bu şefkatinden ötürü kadına Cenneti vâcip kıldı! Ravinin diğer rivayetine göre:

-Bu sâyede Cehennemden azâd etti! (Olundu) buyurdu.”³

Allâhu Zül Celâl Hazretlerinin şefkat ve merhameti ise kullarinkisine nazaran kat kat üstündür. Buyurdu ki:

1 Huzeyfe (r.a) (Ramuz) s.456/5

2 İbni Abbas (r.a) (Ramuz el-Ehâdis) s.130/2.

3 Müslim, Riyazussalihin, No.267 (D. İşleri Yay.)

“Benim rahmetim her şeyi kuşatmıştır.”¹

“Ey nefislerine fenalık yapmada ileri gidenler! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyiniz! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. O Gafûrdur! Rahimdir.”²

“Ben azâbımı kullarımdan dilediğime raslatırım. Rahmetim ise dünyâda herşeyi kuşatmıştır. Hem mü’mine hem de kâfire kapsamlıdır. Fakat âhirette onu, küfürden sakınanlara, zekâtı verenlere ve âyetlerimize îmân etmiş olanlara has kılacağım.”³

Allahu Zül Celâl Hazretleri yüz rahmet yarattı. Bu her bir rahmet gök ile yer arasını dolduracak kadardır. O rahmetten ancak bir tânesi yaratılanlar arasında pay edilmiştir. Bunun için anne çocuğuna acır, bu sebeple vahşi hayvanlar ve kuşlar su bulup içer ve bununla yaratılanlar birbirlerine merhamet ederler. Yüz rahmetten geri kalan ise kıyâmette 99 rahmeti 99 misli yapar ve onları muttakilere ayırır. (Rahîm sıfatı olarak).

Buhârinin metninde son paragraftan önce şöyle bir ilâve dahi vardır:

-Hatta kısırak yavrusunu emzirirken, ayağı ona dokunur korkusu ile ayağının tırnağını yukarı kaldırır.”⁴

Bir gün Nebî (s.a.v)’in huzuruna (Havâzin kabilesinden) bir takım esirler gelmişti. Bunun içinde emzikli bir kadın vardı. Çocuğunu kaybetmişti. Sokak sokak çocuğunu arıyordu. Bu arada göğsüne biriken sütü sağıyor çocuklara veriyor, emziriyordu. Bu kadın nihayet esirler arasında çocuğunu gördü. Hemen alıp sînesine bastı ve derin bir şefkatle çocuğunu emzirmeye

1 Araf, 156

2 Zümer, 53

3 Araf, 155

4 Ebû Hureyre (r.a) (Ramuz el-Ehâdis) s.88/2-Tirmizi No.3771 - Buhari No.1973.

başladı. Bu yüksek şefkat ve merhamet tablosunu gören Rasûl-u Ekrem (s.a.v):

- Ne dersiniz? Bu kadın çocuğunu ateşe atar mı? dedi. Biz: -Hayır! Elinden geldikçe atmaz!.. dedik.

Rasûl-ü Ekrem:

- “İşte Allah Teâlâ kullarına, bu kadının çocuğuna şefkatin-den daha merhametlidir.” buyurdu.”¹

Bir gün göçebe Araplardan biri Hz. Peygamber’e gelerek:

- “Ey Allah’ın Rasûlü! Kıyamet gününde mahlûkâtı kim hesaba çekecektir” diye sordu. Hz. Peygamber

- “Allah Teâlâ çekecektir” buyurdular.

Bunun üzerine adam:

- “O halde Kâbe’nin Rabb’ine yemin ederim ki biz kurtulduk demektir!” dedi. Hz. Peygamber:

- “Bu nasıl oluyor?” deyince de:

- “Çünkü kerim bir zat, cezalandırmaya gücü yettiği suçluları bağışlar” dedi.²

Hanımdan Korktu da...

İnsan Allah Teâlâ’nın rahmetine güvenip de ondan korkmaz, ama hanımın gazabından korkar. Çünkü öfkeli kadının ne yapacağı kolay kolay bilinmez. Şimdi size bu konuda iki hikâye anlatayım.

Hz. Ömer, Muaz b. Cebelî Benî Kilâb kabilesine zekat toplama memuru olarak göndermişti. Muaz (r.a) toplamış olduğu zekatı

1 Ömer İbni Hattab. (r.a) (Buhâri) No. 1972. (Buhari-Müslim) Riyazus Saihin, 1.421

2 Kenz VII/270 (İbnü’n-Neccâr, Ebu Hüreyre’dan).

o kabilenin fakirleri arasında taksim etti. Böylece elinde hiç bir şey kalmadı. Devesinin eyeri altına açmakta olduğu keçe parçasını omuzuna alarak geri döndü. Kendisini karşılayan hanımı:

- “Memurlar vazifelerinden dönerlerken bazı hediyeler getirir. Hani senin hediye; bizlere bir şey getirmedin mi?” diye sordu. Muaz da:

- “Yanımda beni kontrol eden emin ve koruyucu bir zat vardı; bu yüzden de hiç bir şey getiremedim” dedi.

Bunun üzerine karısı şunları söyledi:

- “Sen Hz. Peygamber’in ve Ebu Bekir’in katında güvenilir bir kimse olarak biliniyordun. Nasıl oluyor da Ömer seni kontrol etmesi için yanına birisini katıyor?”

Muaz’ın hanımı daha sonra gidip Hz. Ömer’i şikayet etti. Bu durum kendisine söylenildiğinde Hz. Ömer, Muaz b. Cebel (r.a.)’ı çağırtdı ve ona:

- “Ben ne zaman seni kontrol etmesi için yanına bir memur katmışım?” diye sordu. O da:

- “Ey Mü’minlerin Emîri! Karımın elinden kurtulabilmek için bundan başka bir mazeret bulamadım” karşılığını verdi. Hz. Ömer gülererek ona bir şeyler verdi ve:

- “Git hanımını bunlarla razı et” dedi.¹

Eli Hançerli Hanım

İnsan hanımının huyunu bilir. Korkması gerekiyorsa da korkar. Kimse bundan dolayı kınanamaz. Sevgili Peygamberimiz

1 Kenz VII/87 (Abdurrezzak, Muhâmilî, Emâli’sinde Said b. el-Müseyyeb’den. Hadisin ravilerinden İbn Cerir, Muaz b. Cebel’in yanında kendisini kontrol eden birisi bulunduğunu söylerken bununla Allah Teâlâ’yı kastettiğini belirtir). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/301-302.

(s.a.v) yalan söylememe hakkında o kadar titiz davranmışken, düşman ve hanımdan kurtulmak için küçük, zararsız, “pembe yalanlara” izin vermiştir. Bir de arabulucular için bu geçerlidir değil mi?

Şu manzaraya bakar mısınız? Hadi gel de yalan söyleme:

“Peygamber Efendimizin şair ve hatiplerinden olan Abdullah İbn Revâha bir gece hanımıyla beraber yataktayken, onun uyuduğunu görünce, bir ara sessizce kalkarak hücrenin bir tarafında bulunan cariye kadınının yanına gitti ve onunla cinsî ilişkide bulundu.

Fakat olacak ya, karısı ansızın uyandı. Onu yatakta göremeyince kalktı. Baktı ki o cariye ile cinsî ilişki halindedir. Kıskançlıktan kudurmuş gibiydi. Mutfağa giderek bir bıçak aldı, sonra çıktı. Bu arada Abdullah İbn Revâha işini bitirmişti. Elinde bıçakla gelen kadınıyla karşılaşınca:

- “Ne oldu?” diye sordu. O da:

- “Ne olacak; eğer seni gördüğüm şekilde yakalaysaydım bu bıçakla omuzlarının arasından vururdum!” dedi. Abdullah b. Revâha:

- “Hayırdır, sen beni nerede gördün?” dedi. O da:

- “Seni cariyenin üzerinde gördüm” dedi. Abdullah b. Revâha:

- “Yanıyorsun. Yok öyle bir şey. Biliyorsun Hz. Peygamber bizi cünüpken Kur’an okumaktan menetti. İstersen ben sana Kur’an okuyayım, dinle de kanaat getir.” dedi. Karısı da:

- “Oku bakalım” dedi. Bunun üzerine Abdullah:

- “Allah’ın Rasûlü bize fecr gibi parlak bir kitap getirdi ve biz kör bir toplumken bize hidayet verdi. Bizim kalblerimiz keşinlikle onun söylediğinin doğru olduğuna inanıyor. Müşrikler

yataklarında derin uykuya dalarken o, yanını yatağından uzak tutuyordu” anlamında bir şiir okudu. Kadın bunu Kur’an sanarak:

- “Ben Allah’ın kitabına inanırım, demek ki benim gözüm yanılmıştır” dedi.

İçinden derin bir “oh” çeken Abdullah b. Revâha sabah olunca doğru Hz. Peygamber’e giderek ona hadiseyi anlattı. Sevgili Peygamberimiz dinlerken, azı dişleri görünecek şekilde güldü.” Böyle çok gülmesi nadiren olmuştur”.¹

Yahudiler ve Hıristiyanlar Cehennemdedir

Hız. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: “Muhammed’in nefisini kudret eliyle tutan Zâta yemin ederim ki, bu ümmetten her kim -Yahudî olsun, Hıristiyan olsun- beni işitir, sonra da bana gönderilenlere inanmadan ölecek olursa mutlaka cehennem ehlinden olacaktır.”²

Bu hadis, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)’in gelmesinden sonra, daha önceki bütün dinlerin nesh edilip, hükümden kaldırıldığını açık bir şekilde ifade eder.

Hadiste Yahudî ve Hıristiyanların özellikle zikri İslâm dininin bütün insanlığa şümulünü tebârüz ettirmek içindir. Zira bunlar kitap sâhibi semâvî dinlerdir. “Öyle olmalarına rağmen bu iki din mensubu İslâm’a girmekle mükellef olursa, semâvî aslı tamamen kaybolmuş kitapsız din mensupları daha ziyâde dehâlete mecburdurlar” denmiş olmaktadır.³

1 Darekutni, s. 44-45 (İkrime’den). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/286-287

2 Müslim, İman: 240, (153); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/209

3 Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/209

Bunu bildiği halde bilmezlikten gelen koca koca bazı alimler, çocukların yapmadığını yaparak, “İslam ile savaşımayan ortalama Yahudi ve Hıristiyanların da Müslüman olmasalar bile cennete gireceklerini” söylemişlerdir. Allah ıslah eylesin!

Oysa Allah Teâlâ'nın ayeti çok açıktır:

“Gerek Ehl-i Kitaptan, gerek müşriklerden olan kâfirler, hem de devamlı kalmak üzere cehennem ateşindedirler. Onlar bütün yaratıkların en şerlisidirler.”¹

Bu hadiste “fetret devri”, yani peygamber gönderilmeyen “ara devir” insanların durumu da belirtilmiştir. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e inanıp-inanmamaktan dolayı sorumluluk, bunu işitmeye bağlıdır. Uzak ve ıssız yerlerde yaşayan ve bu sebeple Risâlet-i Muhammediye'yi işitmeyenler sorumlu tutulamazlar. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de: “Biz elçi göndermedikçe kimseye azab etmeyiz”² buyrulmaktadır.

Ancak bu biz Ümmet-i Muhammed'e büyük bir sorumluluk yüklemektedir. Çünkü uzak yakın nerde bir insan topluluğu yaşıyorsa oralara İslam'ı götürmek ve tebliğ etmek, bu ümmetin vazifesidir.³

Sen de Böyle Dedin mi?

Yahudi ve Hıristiyanların Üzeyir ve İsa Efendilerimizi Allah Teâlâ'ya şirk koşmaları ne kadar çirkindir. Şüphesiz bu davranışın altında cehalet yatmaktadır.

Acaba bazen biz de böyle kötü durumlara düşüyor da farkında olmadan imanımızı kaybediyor muyuz? Mesela birisinden bir

1 Beyyine 98/6

2 İsra 17/15.

3 Bu konuda daha geniş bilgi için, yazdığımız kitaplar içinden özellikle “İnsana Ulaşmak” isimli eserimizi salık veririz.

yardım beklerken “evvel Allah senin sayende...” gibi bir cümle, ya da mesela “Önce Allah’a sonra sana güveniyorum...”, ya da “Allah’ın lütfu ve senin yardımınla...” gibi çirkin sözler sarf ediyor muyuz?

“Evet” diyorsak yandık demektir, derhal tövbe etmeliyiz. Her ne kadar bizim kasdımızda Allah’a şirk koşmak yoksa da, yapılan iş meydanda. Görünüş çok çirkin. “Efendim bilmeden yapmışız...” ifadeleriyle savunmaya geçeceğimize, “eyvah” deyip “amana düşmeliyiz.” Bütün müşrikler belki şirk koştuklarını kabul etmeyeceklerdir.

İşte size bu durumun fecaatini ortaya koyan bir hikâye:

“Hz. Âişe’nin anne bir kardeşi olan Tufeyl b. Abdillah bir gece rüyasında bir grup Hristiyan görerek onlara:

- “Eğer siz “Mesih, Allah’ın oğludur” demeseydiniz çok iyi bir kâvim olurdunuz!” dedi.

Onlar da:

- “Mâşâallâhu ve Muhammed”, yani “Allah ve Muhammed neyi dilerse” sözünü söylemeseydiniz siz de çok iyi bir kavim olurdunuz” karşılığını verdiler.

Sonra Tufeyl, devam eden rüyasında bir grup Yahudi ile karşılaştı ve onlara:

- “Eğer siz “Üzeyr, Allah’ın oğludur” iddiasında bulunmasaydınız ne güzel bir kavim olurdunuz” dedi. Onlar da:

- “Siz de “Allah ne dilerse, Muhammed ne dilerse!” ibaresini kullanmaktasınız” dediler.

Tufeyl sabahleyin kalktığında Hz. Peygamber’e giderek bu rüyasını anlattı. Hz. Peygamber ona:

- “Bu rüyayı başka kimselere de anlattın mı?” diye sordular. Tufeyl’in:

- “Evet, ey Allah’ın Rasûlü!” demesi üzerine de Allah Teâlâ’ya hamd u senâlar ettikten sonra şöyle buyurdular:

- “Kardeşiniz, bu duyduklarınızı rüyasında görmüştür. Bundan böyle artık “Allah ve Muhammed dilerse” (Mâşallâhu ve Muhammed) demeyiniz; bunu yerine “Hiç bir ortağı bulunmayan ve tek olan Allah dilerse” (Mâşâallâhu vahdehû lâ şerîke leh) deyiniz.”¹

İşte benzeri bir olay daha: Bir kişi Hz. Peygamber’le konuşuyordu. Bir ara:

- “Allah ve sen dilerseniz” ibaresini kullandı.

Bunun yerine Hz. Peygamber şöyle buyurdular:

- “Sen beni Allah’a ortak koşup O’nunla bir mi tutuyorsun? Sakın bir daha böyle söyleme. Bunun yerine “Bir tek olan Allah dilerse” ibaresini kullan!²

Aman Şirke Çok Dikkat

“Şirk”, Allah’a denk, emsal, eş ve ortak koşma manasına gelir. Yani ilahın birden fazla olmasıdır.

Allah’ın birliğine ortak kabul etmek şirk olduğu gibi, kudret ve tasarrufunda O’na ortak kabul etmek de şirktir. Şirk’in diğer bir çeşidi de, yalnız Allah’tan beklenmesi gereken sonuçları, Allah’tan başka güç ve kişilerden beklemektir.

Şirk’in zıddı tevhiddir. O da, Allah’ın varlığını ve birliğini kabul etmekle beraber, O’nun tasarruflarında tek kudret sahibi

1 Beyhaki, el-Esmâ’ ve’s-Sıfat s. 110 (Tufeyl b. Abdillâh’tan); Başka bir rivayette de Müslümanlardan bir kişi gelip bu şekilde rüyasını anlattığında Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: “Ben de sizin Allah ve sonra da falan adam dilerse” ibaresini kullanmanızı hoş karşılamıyorum”.

2 Beyhaki, el-Esmâ’ ve’s-Sıfat s. 110 (İbn Abbas’tan). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/298

olduğunu, hüküm ve irâdesinin her şeyin üstünde bulunduğunu kabul etmektir.

İslâm dininde tevhid esastır. Hemen hemen bütün ibâdetlerin ana gayesi çeşitli konularda Müslümanların arasında birliği sağlamaktır. Dünyanın her yerindeki Müslümanların aynı ezanı okumaları, ibadetlerinde aynı kibleye dönmeleri, tevhidin birer göstergesidir. Şirk bunun tam zıddıdır.

Yüce Allah Kur'an'da: "Muhakkak ki şirk büyük bir zulümdür" (Lokman 31/13) diye buyurarak, şirki bir zulüm olarak tanıtmıştır. Nitekim şirke düşen insan, bu hareketiyle kendi nefesine zulmetmiş olur (el-Maverd, en-Nuketü ve'l-Uyunu, Beyrut, 1992, IV, 333).

Yine şirk göklerin, yerin ve bunlarda bulunanların, madde- nin ve hayatın zorunlu olarak teslim olduğu küllî bir kanuna, yani Allah'ın tek ilah ve Rab olduğu gerçeğine karşı gelinmekle Allah'ın hakkını O'na teslim etmemek bakımından da bir zulümdür. Şirk'e düşen insanın kendi şahsına zulmettiğini destekler mahiyetteki diğer bir âyetin meâli şöyledir:

"Allah'a ortak koşmadan, halis olarak Allah'ı birleyenler olun. Kim Allah'a ortak koşarsa, o sanki gökten düşmüş de kendisini kuş kapıyor veya rüzgâr onu uzak bir yere sürüklüyor gibidir" (Hacc 22/31).

Şirk'e düşen insan o kadar perişan olur ki, Yüce Allah ile bağları kopar; istikametini şaşırır; iyi ile kötüyü ayırd edemez hale gelir ve kendi öz çocuğunu öldürecek kadar şaşkın bir duruma düşer. Onların bu acı hali, Kur'an'da şöyle haber verilmiştir.

"Yine ortakları, müşriklerden çoğuna evlatlarını öldürmeyi süslü (güzel bir şeymiş gibi) gösterdi ki (böylece) hem kendilerini mahvetsinler hem de dinlerini karıştırıp bozsunlar. Allah

dileseydi bunu yapamazlardı. O halde onları, uydurduklarıyla baş başa bırak!” (En’âm 6/137).

Yüce Allah’ın şirke bakışını ve şirkin Kur’an’daki tanımını sergileyen diğer bazı âyetlerin meâli şöyledir:

“Allah, kendisine ortak koşulmasını elbette bağışlamaz. O’ndan başka günahları dilediği kimse için bağışlar. Kim Allah’a ortak koşarsa, büsbütün sapıtmıştır” (Nisa 4/116).

“Onlar (müşrikler, şirk koşanlar insanları) ateşe çağırır. Allah ise izniyle Cennete (girmeye) ve mağfirete çağırır” (Bakara 2/221).

“Kitâb ehlinden ve (Allah’a) şirk koşanlardan kâfir olanlar, Cehennem ateşindedirler. Orada ebedî kalacaklardır. Onlar, hal-kın en şerlileridir” (Beyyine, 98/6).

Tevhide aykırı olan, Allah’ın ve Peygamber (s.a.s)’in emirlerine ters düşen şirke, kimden gelirse gelsin, itâat etmemek gerekir. İslâm dini anne babaya son derece itâat etmeyi, onlara saygıda bulunmayı emrettiği halde, şirk olan hususlarda, onların sözünü dinlememeyi ve onlara tabi olmamayı istemektedir.¹

Konu ile ilgili bazı âyetlerin meâli şöyledir:

“Biz insana anne-babasına iyilik etmeyi tavsiye ettik. Eğer onlar seni, (gerçekliği) hakkında hiçbir bilgin olmayan bir şeyi, bana ortak koşman için zorlarsa, (bu hususta) onlara itâat etme. Dönüşünüz banadır. O zaman size yaptıklarınızı haber veririm.” (Ankebût 29/8).

“Biz insana anne-babasını tavsiye ettik. Anası onu zayıflık üstüne zayıflık çekerek (karnında) taşımıştır. Onun (meme-den) ayrılması da iki yıl içinde olmuştur. (Bunların hepsi, güç şeylerdir. Onun için biz insana) ‘-Bana ve anne-babana şükret.

1 Bkz. Nureddin Turgay, Şamil İslam Ansiklopedisi, “Şirk” md.

Dönüş banadır, (diye öğüt verdik). Eğer onlar seni hakkında bir bilgini olmayan bir şeyi bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itâat etme. Onlarla dünyada iyi geçin ve bana yönelen kim senin yoluna uy. Sonra dönüşünüz banadır. (O zaman ben) size yaptıklarınızı haber vereceğim” (Lokman 31/14,15).

Allah’ın Rasûlü Hz. Muhammed (s.a.v)’de, şirki helâk edici büyük günahların başında saymıştır: Bu hususu belirten bir hadiste şöyle buyurmuştur:

Helak edici yedi şeyden sakının:

- 1- Allah’a şirk (ortak) koşmak
- 2- Sihir (ve büyücülük gibi göz boyayan, aldatıp oyalayan şeyler) le meşgul olmak
- 3- Allah’ın haram kıldığı cana haksız yere kıymak
- 4- Yetim malı yemek
- 5- Savaş alanından kaçmak
- 6- Faiz yemek
- 7- İffetli, namuslu, suçtan beri, mü’mine kadınlara zina isnâd etmek.”¹

Şirkin dışındaki günahların affedileceği, imân sahibi olan bir insanın bu gibi günahları işlediği takdirde, cezasını çektikten sonra mutlaka cennete gideceği, ancak şirke giren insanların, tevbe etmeden öldüğü takdirde affedilmeyeceği Rasûlullah (s.a.v) tarafından haber verilmiştir:

“Cebrail bana gelerek şu müjdeyi verdi:

“-Ümmetinden kim Allah’a şerik (ortak) koşmadığı halde ölürse, Cennet’e girer.” Bunun üzerine ona dedim ki:

1 Buharî, Vesaya, 23, Tıb, 48, Hudud, 44; Müslim, İmân, 144; Ebû Davûd, Vesâya, 10; Nesâî, Vesâya, 12.

“-Zina da etse, hırsızlık da yapsa?..”

Cevap verdi:

- “Evet, zina da etse, hırsızlık da yapsa...” Peygamberimiz (s.a.s)’in bildirdiğine göre, Cebrâil (a.s.)’a bu soruyu üç defa sormuş ve her seferinde aynı cevabı almıştır.¹

Bir de “Küçük Şirk” Vardır

Evet, bir de “küçük şirk” diye bir çeşit şirk daha vardır. O da, ibâdetlere riya ve gösterişi karıştırmak, yani ibadet ve salih işleri Allah Teâlâ’dan başkaları için yapmaktır. Böylece ibadet ve amellerde olması gereken en temel ilkedен, asıl amaçtan, yani Allah’ın rızasından sapmak, başka rızalar peşinde koşmaktır.

Kur’an’da bu hususta şöyle buyurulmuştur:

“Kim Rabb’ine kavuşmayı umuyorsa, artık salih bir amelde bulunsun ve Rabb’ine ibâdetinde hiç kimseyi şerik kılmasın (ortak tutmasın)” (Kehf: 18/110).

Bu âyette geçen, ibâdetde Allah’a şirk koşmaktan gaye, ibâdetde ihlaslı ve samimi olmamak, Allah’ın rızasının dışındaki riya, gösteriş ve benzeri menfaat duygularını taşımak demektir.²

Hz. Resulullah (s.a.s)’in de bu hususta söylediği hadislerden bazıları şöyledir:

“Sizin için en çok korktuğum şey, küçük şirktir.”

Hazır bulunanlar:

- “Ya Rasûlüllah! Küçük şirk nedir?” diye sordukları zaman, Rasûlüllah (s.a.s) şöyle devam etmiştir:

1 Buhârî, Cenaiz, 1, Libas, 24, İsti’zan, 30, Rıkak, 13,14, Tevhid, 33; Müslim, İmân, 153, 154, Zekat, 32,33; Tirmizî, İmân, 18; Ahmed b. Hanbel, V, 152, 159, 161, VI, 166.

2 el-Beydâv, Envanru’t-Tenzil ve Esrarur’t-Te’vîl, Mısır 1955, II, 14.

- “Küçük şirk, riya yani gösteriştir. Ahiret gününde insanlara amellerinin karşılığı verildiği zaman, Allah diyecek ki:

- “Dünya hayatında iken, kendileri görsün diye riya ve gösteriş yaptığınız kişilerin yanına gidin, bakın, onların yanında herhangi bir karşılık bulacak mısınız?”¹

“Ümmetim için en çok korktuğum şey, Allah’a şirk koşturmak. Ama dikkat edin; Ay’a, Güneş’e veya puta tapacaklar demiyorum. Fakat, Allah’ın rızasının dışındaki gayeler için harekette bulunacaklar ve gizli şehvet, yani riyâ ve gösteriş duygularını taşıyacaklar (demek istiyorum).”²

Beni Çok Korkutan Hikâye

Ebu Hureyre (r.a) şöyle der: Ben Rasûlüllah (s.a.s)’i şöyle söylerken işittim:

“Kıyamet günü aleyhine hükm olunacak halkın birincisi şehid edilen bir adam olacaktır. O kimse, (Allah’ın huzuruna) getirilir; Allah ona verdiği nimetlerini bir bir anlatır. O da bunları bilir ve hatırlar. Yüce Allah:

- “Bu nimetlerin arasında ne yaptın?” diye sorar. O kişi:

-”Senin rızan için savaştım ve nihâyet şehid oldum" diye cevap verir. Yüce Allah:

-“Yalan söylüyorsun. Fakat sen, hakkında kahraman denil-sin diye savaştın.” Bir rivâyete göre, Allah’ın emri üzerine o kişi yüz üstü sürüklenerek Cehennem’e atılır.

İkinci olarak ilim öğrenmiş, başkalarına da öğretmiş ve Kur’an okumuş biri huzur-u ilâhiye getirilir. Yüce Allah ona da verdiği nimetlerini tek tek anlatır. O da bunları anlar. Allah ona:

1 Ahmed b. Hanbel, V, 428, 429.

2 İbn Mâce, Zühd, 21.

- “Bu nimetlerin arasında bulunurken, ne yaptın” diye sorar. O şu cevabı verir:

- “Senin rızan için Kur’an’ı, ilmi öğrendim ve başkasına öğrettim.” Yüce Allah ona da şöyle der:

- “Sen yalan söylüyorsun. Fakat sen Kur’an’ı, ilmi, riya ve gösteriş için, sana alim, güzel okuyor, densin diye okudun, öğrendin. Nitekim senin için bu övgüler yapıldı.” Allah’ın emri üzerine o da sürüklenerek Cehennem ateşine atılır.

Üçüncü olarak Allah’ın kendisine geniş çapta zenginlik ve çeşitli maldan verdiği biri getirilir. Allah, buna da verdiği nimetleri ayrı ayrı anlatır. O da, bu nimetleri kabul eder, hatırlar. Yüce Allah ona da şunu sorar:

- “Bu nimetlerin arasında bulunurken, ne gibi hayırlı işler yaptın? O da şöyle cevap verir:

- “Senin rızan için, sevdiğin her türlü yola para harcadım. Maddi yönden, yardımda bulunmadığım hiç bir şeyi bırakmadım.”

Yüce Allah ona da aynı şekilde cevap verir:

- “Sen yalan söylüyorsun. Aslında sen bunları, sana cömert denilsin diye yaptın. Riya ve gösterişte bulundun. Beklediğin medih ve övgülere de kavuştun.” O da Allah’ın emri üzerine yüzüstü sürüklenerek Cehennem ateşine atılır.¹

Bu hadiste ifâde edildiği gibi, şehid olmak, alim olmak ve hayır yollarına maddi yardımda bulunmak, son derece güzel şeylerdir. Ancak bunlar Allah rızası için değil, riya, gösteriş veya başka herhangi bir menfaat duygusu ile olunca, hiç bir kıymeti ve değeri yoktur.

Öyleyse dinî bir değer ifade eden her sözü söylerken, işi yaparken kalbimizi iki kere test etmeliyiz, bundaki amacımız nedir?

1 Müslim, İmâre, 152; Nesefî, Cihâd, 22; Ahmed b. Hanbel, II, 322.

Kalbimiz rahatlıkla “Allah rızasıdır” diyorsa ne âlâ, sevinip şükretmemiz gerekir. Şunu da söyleyelim ki, eğer amacımız Allah rızası ise, nefis ve şeytandan gelen “acaba?” gibi vesveselerin hiçbir değeri yoktur. O vesveselere bakarak amel terkedilemez.

Yok, yaptıklarımızda riya, süm’a gibi, sevimlik ve bir değere erişmek gibi dünyevi başka bir amaç varsa, dini, ibadet ve iyiliği ona alet ve istismar etmekten çok korkmalı ve kaçınmalıyız. Çünkü sadece emeklerin heba olmasıyla kalınmaz, bilakis bir cezaya da çarptırılabilir.

Özellikle de çağımızda kabul etmek gerekir ki bu o kadar da kolay bir mesele değildir.

İmanın Şubeleri

Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdu ki:

“İman, yetmiş küsur -bir rivayette de altmış küsur- şubedir. Haya imandan bir şubedir.”

Bir rivayette şu ziyâde vardır: “Bu şubelerden en üstünü “Lâ-ilâhe illallah” sözüdür, en aşağı mertebede olanı da yolda bulunan rahatsız edici bir şeyi kenara çıkarmaktır.”¹

İbrahim Canan der² ki: “Aynî bu açıklamalardan sonra, mezkur şubeleri teker teker sayma denemesi yapar. İlgi çekici bulduğumuz için kaydedeceğiz. Der ki: “Allah’ın avn ve yardımıyla diyoruz ki imanın aslı kalb ile tasdik, dil ile ikrâr’dır. Fakat, kâmil ve tam bir iman tasdik, ikrâr ve amel’dir. Yani üç kısımdır.

Birinci Kısım: Tasdikle İlgili İtikadiyat’tır: 30 şubedir.

1 Buhârî, İman: 3; Müslim, İman: 57-58, (35-36); Ebu Dâvud, Sünnet: 15, (4676); Tirmizî, İman: 6, (2617); Nesâî, İman: 16, (8, 110); İbnu Mâce, Mukaddime: 9, (57); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/239

2 Bkz. Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/242

- 1- Allah'a iman, Allah'ın zatına, sıfatlarına, birliğine ve benzeri olmadığına inanmak da buraya girer.
- 2- Allah'dan başka her şeyin hudûsuna (sonradan yaratıldığına) inanmak.
- 3- Meleklerle inanmak.
- 4- Kitaplara inanmak.
- 5- Peygamberlere inanmak.
- 6- Kadere, hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmak.
- 7- Ahirete inanmak, kabir sualine, kabir azabına, tekrar dirilmeye, mahşerde toplanmaya, hesaba, mîzana, sırat köprüsüne... inanmak da buna dahildir.
- 8- Cennete ve oradaki ebedî hayata inanmak.
- 9- Cehenneme, cehennem azabına, kâfirlerin ebediyyen orada kalacağına inanmak.
- 10- Allah'ı sevmek.
- 11- Allah için sevmek, Allah için buğzetmek. Muhacir ve Ensar sahâbeyi, Âl-i Resûl (aleyhissalâtu vesselâm)'ü sevmek de buraya dâhildir.
- 12- Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'i sevmek. Buna Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e salat ve selam okumak, sünnetine uymak da girer.
- 13- İhlâslı olmak ve riya ve nifakı terk etmek de buraya girer.
- 14- Tevbe ve nedâmet etmek.
- 15- Allah'tan korkmak.
- 16- Allah'ın rahmetinden ümid etmek.
- 17- Ümitsizlik ve ye'si terk etmek.
- 18- Şükretmek.

- 19- Ahde vefa göstermek.
- 20- Sabırlı olmak.
- 21- Tevâzu, büyüklere saygı da buraya girer.
- 22- Şefkatli ve merhametli olmak, küçüklere şefkat de buraya girer.
- 23- Allah'ın kazasına râzı olmak.
- 24- Allah'a tevekkül etmek.
- 25- Amele güvenmemek, kendini övmeyi ve kusursuz görmeyi terk etmek de buraya girer.
- 26- Hasedi, çekememezliği terk etmek.
- 27- Kin ve intikâmı terk etmek.
- 28- Gadabı terk etmek.
- 29- Aldatmamak, su-i zan sâhibi olmamak, hilekâr olmamak da buraya dahildir.
- 30- Dünya sevgisini terk etmek. Mal ve makam sevgisini terk de buraya girer.

Kalbe müteallik güzel veya kötü amellerden herhangi biri aklına gelir de burada zikredilmemiş bulursan, o esas itibariyle bu saydıklarımızın dışında kalmaz, bunlardan birine dahil olduğunu azıcık bir tefekkürle görürsün.

İkinci Kısım: Dille Alakalı Ameller: Bunlar da yedi şubeye ayrılır:

- 1- Kelime-i tevhidi diliyle söylemek,
- 2- Kur'an'ı tilâvet etmek,
- 3- İlim öğrenmek,
- 4- İlim öğretmek,

- 5- Allah'a dua etmek,
- 6- Allah'ı zikretmek, istiğfar da buraya dâhildir,
- 7- Boş laflardan kaçınmak.

Üçüncü Kısım: Bedenî Ameller: Bu da kırk şubeye ayrılır. Bunlar da kendi aralarında üç çeşittir:

1. *Çeşit: Muayyen Şeylere Ait Olanlar:* Bunlar on altı şubeye ayrılırlar:

- 1- Temizlik. Buna beden, elbise ve mekân temizlikleri de girer. Bedeni hadesten temizlemek için abdest almak, cenabetten, hayızdan, nifastan temizlemek için yıkanmak da girer.
- 2- Namaz kılmak; buna farz, nâfile ve kaza namazları da girer.
- 3- Zekat vermek; buna sadaka vermek, sadaka-ı fitr ödemek, cömertlik, fakara ve misafirlere yedirip ikram etmek de girer.
- 4- Farz ve nâfile oruçlar.
- 5- Haccetmek, umre de buraya girer.
- 6- İtikafa girmek. Kadir gecesini aramak da buna dahildir.
- 7- Dînin yaşanabileceği yere gitmek, şirk diyarından hicret de buna girer.
- 8- Nezirlerini ödemek.
- 9- Yeminleri yerine getirmek.
- 10- Keffaretlerini ödemek.

- 11- Namaz içinde ve dışında setrü'l-avret (ayıp yerlerini örtmek, tesettüre riayet etmek).
- 12- Kurbanları kesmek, nezir kurbanı varsa onu da kesmek.
- 13- Cenâze işlerine bakmak.
- 14- Borcu ödemek.
- 15- Muâmelelerde doğru olmak, ribadan kaçınmak.
- 16- Doğrulukla şâhidlik etmek, hakkı gizlememek.

2. *Çeşit: Kendisine Tabi Olanlarla İlgili Şeyler:* Bunlar altı şubedir:

- 1- Meşru nikahla evlenip iffeti korumak.
- 2- Aileye karşı vazifelerini yerine getirmek. Hizmetçilere iyi muâmele de buraya girer.
- 3- Anne babaya iyi muâmele etmek. Onlara karşı ukuk (haksızlık) tan kaçınmak da buraya girer.
- 4- Çocukların terbiyesi.
- 5- Sıla-i rahm.
- 6- Büyüklere itaat.

3. *Çeşit: Âmmeye Mûteallik Şeyler:* Bunlar da onsekiz şubedir:

- 1- İdâreciliği adaletle yürütmek,
- 2- Cemaate uymak,
- 3- Ulu'l-emre itaat etmek,
- 4- İnsanları barıştırmak. Hâricilere ve âsilere karşı mücadele de buraya girer.
- 5- İyilikte yardımlaşma.

- 6- Emr-i bi'lma'ruf nehy-i ani'l-münkerde bulunmak (yani insanlara iyiliği emretmek, kötülükten menetmek).
 - 7- Hududu (ağır cezaları) tatbik etmek.
 - 8- Cihad etmek. Kışlalarda asker bulundurmak buna dâhildir.
 - 9- Emaneti edâ etmek. Ganimetten beşte biri (hums) ödemek de buraya dâhildir.
 - 10- Ödemek şartıyla borç vermek.
 - 11- Komşuya iyi muâmele etmek.
 - 12- Geçimli olmak. Helâlinden mal toplamak da buraya dahildir.
 - 13- Malı yerinde harcamak. İsrâftan kaçınmak da buraya girer.
 - 14- Selam'ı almak.
 - 15- Hapşırana “yerhamukâllah” demek.
 - 16- İnsanlara zarar vermekten kaçınmak.
 - 17- Eğlenceden kaçınmak.
 - 18- Yoldan rahatsızlık veren bir cismi kaldırmak.
- Bütün bunlar, toplam 77 şube yapar.¹

Mü'min Kıymetlidir

Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm)e göre kelime-i şehâdet getiren herkesi Müslüman bilmek ve onlara Müslüman muâmelesi yapmak zorundayız. Nitekim şöyle buyurur. “Ben insanlarla, onlar lâ ilâhe illâllâh (Allah'tan başka tanrı yoktur) deyinceye kadar mücâdele etmekle emredildim, kim lâ ilâhe illâllâh derse, o, benden malını ve canını emin kılmıştır (bunu söyledikten

1 İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/245-246

sonra ben onun samimî olup olmadığını araştırmam). Gerçek hükmü ve hesâbı Allah'a kalmıştır.”

Bu hususla ilgili olarak, Hz. Üsâme'nin hâdisesi meşhurdur. Bir savaş sırasında Hz. Üsâme (radiyallahu anh), hasmı ile vuruşurken, galebe çalacağı sırada vuruştığı müşrik, kelime-i şehâdet getirerek tevhidi ikrâr eder. Fakat Hz. Üsâme (radiyallahu anh), onun bu ikrârı, “ölümünden kurtulmak için” yaptığına hükmederek, hasmını öldürmekte tereddüd etmez.

Medine'ye dönüşte durum Peygamberimiz (aleyhissalâtu vesselâm)'e anlatılınca, hâdiseye ziyâdesiyle üzülüyor ve Üsâme'yi şiddetle azarlıyor:

- “Ey Üsâme, lâ ilâhe illâllâh diyen bir kimseyi niye öldürdün?”

Hz. Üsâme (radiyallahu anh), kendisini şöyle müdâfaa ediyor:

- “Ey Allah'ın Resûlü, o, bunu ölümden kurtulmak için söyledi.”

Bu cevap üzerine Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm):

- “Kelime-i tevhîdi getireni niye öldürdün ey Üsâme” diye o kadar çok tekrâr ediyor ki, Hz. Üsâme (radiyallahu anh) üzüntüsünün büyüklüğünden:

- “Keşke o güne kadar İslâmiyet'e girmemiş olsaydım da böyle bir cinâyeti işlemekten uzak kalsaydım” temennisinde bulunur.

Müslim'in rivayetinde Resûl-i Ekrem (radiyallahu anh) Hz. Üsâme'yi şöyle azarlıyor:

- “Onun bu ikrârda samimî olup olmadığını öğrenmek için kalbini yardım mı?”

Ebu Dâvud'un rivayetinde buna şunu da ilâve ediyor: “Kıyâmet günü lâ ilâhe illallah diyen bir kimseyi öldürmenin hesâbını nasıl vereceksin?”

Bu manayı te'yid eden daha enteresan bir rivayet Mikdâd İbnu'l-Esved'den gelmektedir. Der ki: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'a:

- "Bir kâfirle karşılaşsam, onunla mukâtele etsem, vuruşma sırasında kolumun birini kılıcıyla kesip atsa, arkadan da mağlub düşse ve benden aman dileyerek "Müslüman oldum" dese, ey Allah'ın Resûlü ben onu öldüreyim mi? dedim.

- "Hayır, öldürme" dedi. Ben tekrâr:

- "İyi ama ey Allah'ın Resûlü, o benim bir kolumu kestikten sonra bu ikrârda bulundu" dedim. Cevâben:

- "Hayır öldüremezsin, eğer öldürecek olursan o, sen onu öldürmezden önceki senin durumuna geçer, sen de, onun kelime-i şehâdeti söylemeden önceki durumuna geçersin (kâfir olursun)," cevabını verdi.

Kelime-i tevhid ve kelime-i şehâdeti ikrâr etmenin, Müslüman vicdânda hâsıl etmesi gereken hürmetle ilgili bir başka misâle göre, böylelerine münâfık demek de kesinlikle yasaktır.

Başta Buhârî olmak üzere siyer ve hadis kitaplarında geldiğine göre, bir sohbet sırasında (Müslümanlara çokça eziyet vermiş olan) Mâlik İbnu Duhayşin'in adı geçer. Ashâb'tan biri:

- "O, bir münafıktır, Allah ve Resûlünü sevmez" der. Bunun üzerine Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) söze karışarak:

- "Böyle söyleme, görmüyor musun, lâ ilâhe illallah dedi ve bununla da Allah'ın rızasını talep etmektedir" buyurur. Öbürü tekrâr:

- "Fakat biz onu daha ziyâde münâfıklara dönük ve onlara hayırhâh görüyoruz" derse de Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm):

- “Allah’ın rızasını kazanmak arzusuyla lâ ilâhe illallah di-yeni Cenâb-ı Hakk ateşe haram kılmıştır” cevâbını verir.¹

Ölürken Unutma

Hayatımızın her anında bu gerçeği unutmamalı, sabah akşam hatırlayarak zikretmeli, ama özellikle de ölürken asla unutmamalıyız. Hasta yatağında yatanlara da dostları bu kelimeyi ona usulünce telkin etmelidirler. Yahya b. Talha (radiyallahu anh)dan anlatacağımız olay kulaklarımıza küpe olmalıdır:

Ömer, Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) öldükten ve Ebû Bekr halife olduktan sonra Talha’yı üzgün gördü ve sordu:

- “Neyin var? Galiba amcanın oğlu Ebû Bekr’in emîr olması gücüne gitti.”

Talha onu övdükten sonra

- “Hayır!” dedi ve sözüne şöyle devam etti: “Onun emîr olmasına üzülmemek, içinizde en çok bana yakışır. Sadece şuna üzülüyorum. Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem): “Öyle bir kelime biliyorum ki, bir kul ölürken söylerse, Allah onun üzüntü ve kederini mutlaka giderir, bedenine ve ruhuna rahatlık ihsan eder” buyurmuştu da, onun ne olduğunu sormaya gücüm yettiği halde sormamıştım.”

Ömer dedi ki:

- “Ben onu biliyorum!”

- “Allah’a hamd olsun! Nedir o kelime?”

1 Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/ 261-266

- “Amcası (Ebû Tâlib) ölürken ona teklif ettiği kelimedenden daha büyük bir kelime biliyor musun? Eğer ondan daha büyük bir kelimeyi (Kelime-i tevhidi) bilseydi ona onu teklif ederdi.”

Talha:

- “Vallahi işte o!” dedi.¹

Dostlar Bize Hatırlatsın

Biz ölürken de dostlar bize hatırlatsın şu gerçeği ve hafif sesle telkin eylesinler kelime-i tevhidi.

Osman (radiyallahu anh) anlatıyor: “Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) öldükten sonra Allah Resûlü’nün ashabı arasında onun ölümüne öyle üzülenler oldu ki, üzüntüden vesveseye kapılanlar bile oldu. Ben de onlardan biriydim.

Bir evin gölgesinde otururken Ömer geçmiş ve bana selam vermiş. Üzüntümden ne geçtiğinin, ne de selam verdiği farkına varmışım. Ömer Ebû Bekr’in yanına giderek şöyle demiş:

- “Osman’a uğradım, selam verdim, selamımı almadı, bundan daha tuhaf birşey olur mu?”

Bunun üzerine Ebû Bekr’in refakatinde yanıma gelerek selam verdiler. Sonra Ebû Bekr dedi ki:

- “Kardeşin Ömer sana selam verdiği, onun selamını almadığımı söylüyor. Seni buna iten nedir?”

- “Ben böyle bir şey yapmadım!” deyince, hemen Ömer şöyle dedi:

- “Vallahi yaptın! Ey Ümeyyeoğulları, zaten sizin âdetiniz hep böyledir!”

1 Bu hadisi Nesâî, Amelu yevm ve'l-leyle'sinde (no. 1101) ve İbn Mâce (no. 3795) tahrîc etmiştir. Rudanî bu hadisi Rezîn'den nakletmiştir. No: 23.

Cevap verdim:

- “Vallahi ne geçtiğini, ne de selam verdiğini fark ettim!”

Sözü Ebû Bekr alıp şöyle söyledi:

- “Osman doğru söylüyor. Peki seni böyle meşgul eden neydi?”

- “Bu işin kurtuluşunu soramadan Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) vefat etti.”

Ebû Bekr,

- “Ben bunu O’na sormuştum” deyince hemen ayağa kalkıp şöyle dedim:

- “Babam, annem sana feda olsun! Elbette buna sen daha lâyıksın!”

Ebû Bekr dedi ki:

- “Ben O’na: "Ey Allah Resulü, bu işin kurtuluşu nedir?" diye sorduğumda şöyle cevap verdi:

- "Amcama teklif ettiğim kelimeyi kim kabul edip de bana aynısını söyleyerek tekrar ederse, bu kelime onun için bir kurtuluş vesilesi olur".¹

Evet, insanlar bu dinde bir tarağın dişleri gibi eşittirler. Sevgili Peygamberimizin (s.a.v) en yakını için iyi olan, aynı derecede en uzağı için de geçerlidir.

Batılın Akılsızlığı

Mısır fethedildiğinde, Mısırlılar vali Amr ibnü'l-As'a geldiler ve:

1 Hadis metni Müsned-i Ahmed'de (I, 6) yer almıştır. Ebû Ya'lâ ile Bezzâr, Müsned'lerinde hadisi aynı uzunlukta, Taberânî ise Mu'cemu'l-Evsat'ında sadece merfû kısmını irâd etmişlerdir. Hadisin tek mahzurlu tarafı Zührî'nin kendisinden rivayet ettiği kişilerin bizce mübhem oluşudur. Yoksa tüm ricâli güvenilir kişilerdir.

- “İşte “Bü’ne” ayı gelmiştir. Bizim nehrimizin bir adeti vardır. O adet yerine getirilmedikçe nehir taşmaz” dediler. Amr:

- “Nedir o?” diye sordu. Mısırlılar:

- “Bu ayın onikisinde bakire bir kızı, babasını ve annesini razı etmek suretiyle alıyoruz. Ona en güzel süs eşyalarını, takıları takıyoruz, sonra da onu Nil’e atıyoruz. Böylece Nil taşıyor. Topraklarımızdan ürün alabilmemiz için nehrin taşması gerek” dediler.

Amr onlara:

- “Bu, İslâm’da olmaz. Çünkü İslâm kendisinden önce olan kötü âdetleri yıkmıştır” dedi.

Onlar “Bü’ne” ayının sonuna kadar durdular, Nil taşmadı. Nerdeyse hepsi göçedip Mısır’ı terk edeceklerdi. Amr ibnü’l-As Hz. Ömer’e bu hadiseyi yaydı. Hz. Ömer ona:

- “Sen yaptıklarında isabet etmişsin. Sana şu mektubumun içinde bir parça kâğıt gönderiyorum, onu Nil’e at!” diye yazdı.

Amr, o kâğıt parçasını Nil’e attı. Cumartesi günü sabahları baktılar ki, Nil, onaltı zira’ yükselmiştir. Böylece bu sayede Mısır ehlerinden o kötü adet kaldırıldı.¹

Böyle saçma sapan hurafeler başka millet ve batıl dinlerde de vardır ki saymakla bitmez. İslam Şeriatı buyrukları ile insana hayat ve saadet kazandırmıştır.

Mü’min İntihar Edemez

İslamiyette niyetin büyük bir yeri vardır. “Ameller, niyetlere göredir.” “Kişinin niyeti, amelinden hayırlıdır.”

1 Tefsir-i İbn Kesir, III/464 (Le’lekâi’den). Ayrıca İbn Asakir, Ebu Şeyh ve başkaları da rivayet etmişlerdir. Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatı’-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/289.

Uhud; zorlu bir yol, büyük bir imtihan ve bir sarp yokuştur. Uhud; sadakat ile vefasızlığın, iman ile inkârın, ihlâs ile riyanın birbirinden ayrılacağı bir imtihan sahasıydı. O gün 1000 kişi ile Medine'den yola çıkmış, yolun yarısında münafıkların lideri Abdullah İbn Selül, 300 adamını alarak geri dönmüş; Müslümanları yarı yolda morallerini bozarak bırakmıştı.

Adama değil, Allah'a dayanan kutlu Nebi, "yürüyün yollar sizindir" deyip, 700 askeri ile Uhud'a gelmişti. O gün aynı meydana ve aynı safta, görenleri hayran bırakan bir cesaret ile kılıç sallayan biri daha vardı. O da Kuzman İbn Haris'ten başkası değildi. Kuzman müşrik ordularının üzerine korkusuzca saldırıyor, Uhud'da kılıçların birer birer elden düşmeye başladığı o deşetli anda bile, cesaretine gölge düşürmüyordu.

Sahabe Uhud'un meydanında aslan gibi kükreyen bu insana bakıyorlardı ve hayranlıklarını Allah Resulü ile paylaşıyorlardı. Biri diyordu ki:

- Ya Resulullah! Görüyor musun Kuzman'ı! Dokuz müşriki nasıl da bir bir yere serdi.

Bir anda Allah Resulü'nün mübarek kaşları çatılıyor ve duyanları dehşete düşüren bir söz Uhud'u yankılıyordu. Efendimiz (s.a.v.) diyordu ki:

- O cehennemliktir.

Sahabe bu habere hayret ediyordu. Nasıl olur bu cihad amelinin işleyen insana cehennem müjde olarak verilir?

Nasıl olduğunu sahabe sonraları anlayacaktı; işte onların o an için anlayamadıkları bir hakikati, özel haber alma kaynakları olan alemlerin sultanı onlara haber veriyordu.

Efendimiz'in (s.a.v.) bu sözünden haberi olmayan sahabeden Asım b. Ömer b. Katâde, Uhud'un meydanında düşmanı adeta

ikiye biçip ilerleyen, ama biraz sonra bir kılıç darbesi ile yaralanıp yere düşen Kuzman'ı görünce;

- Müjdeler olsun sana Ey Kuzman! Yiğitçe savaştın ve şimdi de şehidlik makamını elde etme yoluna girdin! dedi.

O ana kadar kimselerin bilmediği, sadece açık ve gizli her şeyi bilen Rabbimizin bilip, Resulü'ne bildirdiği bir gerçeği Kuzman açıkladı. Dedi ki:

- Ben ne şahadeti elde etmek, ne Allah'ın dinini savunmak, ne de Muhammed'in şerefini kurtarmak için savaştım. Ben sadece kavmimin şan, şerefini ve Medine'nin hurmalıklarını savunmak için savaştım.”

İbn Katâde bu söz karşısında şok olmuştu; asıl şoku ise biraz sonra yaşayacaktı. Kuzman aldığı yaraların kendisine verdiği acılara daha fazla dayanamamış, eline aldığı bir oku bedenine saplayarak intihar etmiş ve oracıkta ölmüştü. Başka bir rivayette ise “yarası şiddetlenince, acıya dayanamaz, kılıcının ucunu göğsüne dayar, üstüne abanarak intihar edip kendini öldürür.”

İbn Katâde koşa koşa Efendimiz'e gelmiş ve gördüğü bu dehşetli manzarayı anlatmıştı.

Sahabe bu olayı duyunca, Allah Resulü'nün onun cehennemlik olduğu yönündeki haberini daha iyi anlamışlardı. Kuzman ihlâssız bir amelin neticesinin ne olduğunun acı bir örneği ve alameti oluyordu.

Ebu Hureyre (r.a.)'tan rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Kendisini dağdan aşağıya atıp da canına kıyan kimse, cehennem ateşi içinde ebedi ve daimi olarak yuvarlanıp duracaktır. Zehir yutup da canına kıyan kimse, o zehiri cehennem ateşi içinde ebedi ve daimi olarak yutmaya çalışacaktır. Kendisini bir

demir parçasıyla öldüren kimse ise, elinde o demir parçası olduğu halde, onu karnına saplar bir vaziyette cehennem ateşinde ebedi olarak kalacaktır.”

İntiharın helal olduğuna inanarak bir şekilde canına kıyan kimse, “haramı helal saydığı için” küfre düşmüş olarak ebedi cehennemliktir. Çünkü bu kimse, canına kıymayı helal görmektedir. Bu sebeple de ebedi cehennemde kalmayı hak etmektedir. Fakat nefesine uyararak intihar eden kimse ise ebedi cehennemlik değildir. Bunlar hakkında cehennemde ebedi kalmak, uzun müddet orada yanmadan kinayedir. Cenaze namazları da kılınır.

Ayrıca Allah Rasulu bu hadisinde, çeşitli metotlarla canına kıyan kimsenin yaptığı bu işin, son derece çirkin bir eylem olduğuna dikkat çekmekte ve inananları bu tür eylemlerden sakındırmak için şiddetli bir cehennem azabı tehdidinde bulunmuştur.

İman insana hayat kazandırır. Alkol, uyuşturucu, kumar, fuhuş, seks çılgınlıkları, karnavallar ve eğlenceler gibi gizli intiharlardan ve çeşitli şekillerde cana kıymak gibi açık intiharlardan insanı korur. Sağlıklı ve mutlu bir ömür yaşatır. Bu konuda “İmanın Kıymeti ve Korunması” kitabımızda geniş bilgiler vardır, okumanızı tavsiye ederiz.

Sonuçta müminler arasında intihar olmaz. Ayetler ve hadisler bunu şiddetle yasaklamıştır. Bunları bilen mü'min hayatın acılarına, musibetlerine katlanarak sevap alır, günahlardan temizlenir, tasaffi ederek ruhen arınır, yücelir, manevi zevklere erişerek maddi kayıplarını kat kat kazanca dönüştürür.

İman ve Zafer

Henek savaşını bilirsiniz. Yahudilerin kışkırtması ve finansmanıyla çölde yaşayan bedeviler ve Kureyşliler, her taraftan

guruplar halinde Medine'ye akın ettiler. Amaçları Müslümanları öldürmek, Medine'yi de yakıp yıkarak yaşanmaz kılmaktı.

Peygamberimiz “düşmanı nasıl karşılayalım?” diye istişare ettiğinde Selman-ı Farisi onlara kendi memleketinde uygulanan hendek kazma fikrini anlattı. Bu fikir kabul edildi ve işe koyulundu.

Hız. Peygamber Medine'nin etrafına hendek kazılmasını emrettiğinde onların önüne, kırılması zor bir taş çıktı. Hız. Peygamber kalktı ve eline balyozu alarak abasını hendeğin bir tarafına bıraktı ve “Rabb'inin sözü hem doğrulukça hem de adaletçe tamamlanmıştır. O'nun sözlerini değiştirebilecek kimse yoktur. O, işitendir, bilendir” (En'am 6/115) ayetini okudu ve taşa vurdu. Taşın üçte biri kırıldı.

Selmân-ı Fârisî de durmuş Rasûlullah'a bakıyordu. Rasûlullah'ın vurmalarıyla beraber bir şimşek çıktı. Rasûlullah ikinci vuruşunda aynı ayeti okudu, taşın üçte birisi daha kırıldı. Yine Selman bir şimşegin çıktığını gördü. Peygamber üçüncü vuruşunda yine aynı ayeti okudu ve taşın diğer kısmı da kırıldı. Hız. Peygamber çıktı, abasını alarak oturdu. Selmân-ı Fârisî:

- “Ey Allah'ın Rasûlü! Taşa her vurduğunda beraberinde bir şimşek çakıyordu” dedi. Hız. Peygamber:

- “Ey Selman! Sen bunu gördün mü?” diye sordu. Selman da:

- “Ey Allah'ın Rasûlü! Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki gördüm” dedi. Hız. Peygamber:

- “Ben birinci vuruşta bana Kisra'nın Medayin şehri ve etrafındakilerle birlikte birçok şehirler görüldü. Onları gözlerimle gördüm” buyurdu.

Bunun üzerine Peygamber'in huzurunda bulunan sahabiler:

- “Ey Allah’ın Rasûlü! Allah’a yalvar ki, onları bize versin. Onların çoluk çocuklarını bize ganimet olarak versin ve ellerimizle onların memleketlerini tahrip edelim” dediler. Peygamber de bu hususta dua etti. Hz. Peygamber devamla:

- “Sonra ikinci vuruşumda bana Kayser’in şehirleri ile etrafındakiler görüldü. Onları gözlerimle gördüm” dedi. Sahabiler:

- “Ey Allah’ın Rasûlü! Allah’a yalvar ki onları bizim için fet-hetsin ve orada oturanların çoluk çocuklarını ganimet olarak bize versin ve onların memleketlerini kendi ellerimizle zapt-edelim” dediler. Hz. Peygamber dua etti ve sonra:

- “Üçüncü darbeyi vurduğumda Habeş ülkesi ve etrafındaki şehirler bana görüldü. Onları da gözlerimle gördüm” dedi. Sonra Hz. Peygamber:

- “Habeşliler sizi bıraktıkça siz de onları bırakınız. Türkler sizi terkettikçe siz de onları terkediniz” buyurdu.¹

- Peygamber balyozu Selman’ın elinden aldı. Taşa bir darbe indirdi, taş parçalandı. Ondan bir şimşek çıktı ki, Medine’nin siyah taşlarla dolu olan iki saha arasındaki kısmını ışıktandıracak şekildeydi. Sanki o, karanlık bir gecenin tam ortasında yanan bir çıra idi. Rasûlullah fetih tekbirini getirdi, Müslümanlar da getirdi. Sonra Peygamber ikinci ve üçüncü kez vurdu. Hem Selmân-ı Fârisî hem de Müslümanlar Hz. Peygamber’e bu çakan nurun ne olduğunu sordular. Hz. Peygamber:

- “Birinci vuruşta bana Hîre’nin kasırları, Kısra’nın Medayinî köpeklerin azı dişleri gibi parlayıp görüldü. Sonra Cebrail bana haber verdi ki, benim ümmetim oraya galip gelecektir. İkinci vuruşta Rum diyarındaki kırmızı köşkler bana görüldü.

1 İbn Kesir, Bidaye, IV/102 (Nesâî’den). Ebu Davud’un rivayetinde ise “Habeşliler sizi rahat bıraktıkça, siz de onları bırakın. Türkler size dokunmazlarsa, siz de onlara dokunmayın” kısmı vardır.

Onlar da sanki köpeklerin dişleri gibiydi. Cebrail bana haber verdi ki, ümmetim oraya da galip gelecektir. Üçüncüde bana San'a'nın köşkleri köpeklerin azı dişleri gibi parlak olarak göründü. Cebrail ümmetin onlara da galip geleceğini haber verdi. Ben de sizi müjdeliyorum” dedi. Böylece Müslümanlar sevindiler, müjdelendiler ve:

- “Hamd o Allah’a mahsustur ki, O’nun vaadettiği doğrudur” dediler.

Düşman grupları geldiğinde, mü’minler:

- “... Bu Allah’ın ve Rasûlünün, bize va’dettiğidir. Allah ve Rasûlü doğru söylemiştir”, “Ve bu, onların sadece imanlarını ve teslimiyetlerini artırdı” (Ahzab 33/22) dediler.

Münafıklar da:

- “Siz korkudan dışarı çıkamıyor, etrafınıza hendek kazıyorsunuz. Hâl böyleyken o size, Medine’den Hîre’nin köşklerini, Kısra’nın kentlerini gördüğünü söylüyor” dediler.

Bunun üzerine Allah Teâlâ “Münafıklar ve kalplerinde hastalık bulunan kimseler: Allah ve Rasûlü bize sadece boş va’dlerde bulundu” diyorlardı” (Ahzab 33/12) ayetini inzal etti.¹

Ölümü Özlemek

Rabbimiz daha baştan “her canlı ölümü tadacaktır” buyuruyor. Ancak her insan ve topluma biçilen bir ömür, ecelin gelmesiyle bitmiyor, bir çeşit biçim değiştiriyor. Yani ölüm yokluk değil bir başka dünyaya doğmaktır bize göre. Ruhlar aleminden ana rahmine geldik önce. Orayı bütün darlığına ve yeknesaklığına

1 Bidaye, IV/100 (İbn Cerir, Amr b. Avf el-Müzeni’den). Son iki rivayet için bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/290-292

rağmen çok sevdik. Bedavadan yedik, içtik, yan gelip yattık, güldük ve tekmeledik annemizi. O ise her tekmemizde mutlu oldu ve yanındaysa babamıza haber verdi.

Sonra o hayat bitti. Dünyaya geldik. Ayrılık ağır gelmişti ki ağladık. Ama gittikçe orasını da sevmeye başladık. Hele çocukluk günleri, geldiğimiz yere daha çok benzediğinden midir neyse, daha bir güzeldi, neşeliydi, renkliydi. Sonra sorumluluklar bindi üstümüze. Ama yine de yaşamak güzeldi. Aramızdan ölenler bizi üzüyor ve düşündürüyordu. Ama yaşlandıkça, sıranın bize geldiği daha bir ciddiyet getirdi ölümü düşünmeye. Şaka maka, sıra bize geliyordu. Kaçmak mümkün değildi. Yüzleşmek ve o korkuyu yenmek gerekiyordu. Sevdiklerimizin çoğunun ölmesi bizi onlara kavuşturma düşüncesini akla getiriyordu. Çünkü dinimiz, ölümden sonra yeni bir hayattan bahsediyordu. Bunu bilmek, bizi ölümü düşünme ve ona hazırlanmada cesaretlendiriyordu.

Evet, öldükten sonra iki hayat daha var. Önce mezarda geçen “berzah” hayatı. Dünya ile ahiret arasında ruhumuzla yaşadığımız bu hayat, dünyadan daha zengin, daha renkli, amelimize göre değişir, ama daha mutlu bir hayat. Ondandır gelen de ondan da güzel. Sonsuz ve akla hayale gelmeyen nimetler ve ikramlarla serapa ve kesintisiz mutluluk...

Ama yine de ölümden korkarız. Dolayısıyla ölmek ve ölüm gerçeği bir çoğumuza acı ve mutsuzluk verir. Fakat inancımız bunun ruhsal bir panik ile hastalığa dönüşmesini önler çok şükür. Bu açıdan bakınca ölüm korkusu çok insani ve evrensel bir duygudur. Sanırım yaşadığımı, var olduğunu ve bir gün öleceğini bilen tek varlık insandır. Buna rağmen Rabbimizin verdiği “gaflet” nimetiyle yaşama güdüsü ve arzusu ağır bastığından ölüme uzak durmak ister insan. Bu “gaflet” kıvamında olmalı.

Yoksa çok zararlıdır. Çünkü ölümü hiç unutmama da, ölümü hiç hesaba katmama da hoş değildir. Bundandır ki “başkasının ölümü” bizi çok etkilemez. Ama yakınımızdan birilerini kaybettiğimizde ölümün bize doğru geldiğini hissederiz.

Bu hissediş, Müslümanlarda ona daha çok hazırlanmaya sebep olur. Böylece İslam inancında var olan “Hesap verme gününe “ hazırlıklı olunur ve ölüm korkusu hafiflemeye başlar. Çünkü birçok hastada öldükten sonra “ceza görme korkusu” vardır. Bu nedenle zaman varken “öteki dünyaya” hazırlıklara başlanır. Böylece kişinin dindarlığı artar. Yaşantısı daha dikkatli ve disiplinlidir. Mesela içki, kumar, zina, haram yeme ve kalp kırmalardan vaz geçer. Namaz kılmaya, oruç tutmaya, zekat vermeye, hacca ve umreye gitmeye başlar. Kadınlar tesettüre girmeye başlarlar mesela.

İnanmayanda ise ölüm, her şeyin sonunun “boş” ve “anlamsız” olduğunu düşünmeye iter. Böylece neşesi kaçar insanın, yaşama küser, “madem ki ölüm var, madem ki her şey bomboş, öyleyse bu koşuşturmaca, bu çaba ne için?” diye yaşamı sorgulamaya başlar.

İnsan yaşlandıkça daha bir farkına varmaya başlar; etrafında insana ölümü hatırlatan ve korkmasına sebep olan olaylar ne de sık yaşanmaktadır artık: Mesela bir yakınını kaybetme, ciddi trafik kazası geçirme, ciddi fiziksel bir hastalık yaşama, uzun veya zor tedavi görme, ölümle tehdit edilme, korkutulma, düşmanlar tarafından takip edilme, yangın, heyelan, deprem, sel ve diğer afetler geçirme, insanların bir kısmında ciddi ölüm korkusuna sebep olabilir. Bazen bunlar “panik atak” gibi hastalıklara dahi sebep olabilir.

Dindar olmayan insanlar ölüm, kaza, cinayet, intihar gibi haberleri duymak veya görmek istemezler, ölümü hatırlatacak

her şeyden uzak durmaya çalışırlar. Bu yüzden mezarlarını şehrin dışına atarlar.

Evet, evrende her şey zıddıyla bilinir. İyi-kötü, ak-kara gibi ölüm de hayatın zıddıdır. Fakat onu anlamlı ve önemli kılan bir gerçektir. İçimizde devamlı ve ölümsüz olma arzusu yatar. Fakat ölümsüz bir hayat, acaba tek düze ve çok sıkıcı olmaz mıydı? Ya sosyal hayattaki olumsuzluklara sonsuza kadar katlanma gereği? Aman Allah'ım! Yaşamı anlamlı ve kaliteli kılan hiç şüphesiz ölümdür. İnsanları insanlaştıran; hırsını, bencilliğini, öfkesini yatıştıran ölüm gerçeğidir.

İnsanoğlu dünyaya ağlayarak gelir, öldüğünde ise ardından ağlayanlar bırakarak gider. İnsanların yaşadığı süre içerisinde ölüm gerçeğini içselleştirmesi, kabul etmesi gerekir. Her canlı ölümlüdür, her ölüm yeni bir başlangıç ve doğuştur.

Ölümü Unutmamak

Geçen hafta en küçük biraderimin en küçük evladını, sevgili Abdülkerim'i toprağa verdik. Gün gelip kavuşmak için rahmet-i Rahmana emanet ettik.

Bugün telefonum çaldı, zor zamanların vaizi Tahir Büyük-körükçü vefat etmiş...

“İnna lillah ve inna ileyhi raciûn.”

Hüküm Allah'ındır, ona isyan ve itiraz olmaz.

Hiç şüphe yok, birgün dostların telefonu bizim için de çalacak. Bunu nasıl unuturuz?

Başkasına gelen ölüm az ya da çok üzse de bize gelecek olan gibi olmuyor herhalde. Biraz kolay karşılanıyor. Acaba biz kendi ölümümüzü nasıl karşılayacağız?

Acaba nasıl öleceğiz?

Bize gelenin tadı nasıl olacak?

Yeryüzünde serseri yaşamının en büyük amillerinden birisi de ölümü unutmak değil midir?

Takvalı olmak, yani İslam'ın istediği iman, ibadet, hukuk ve ahlakı içtenlikle ve bilinçli bir şekilde yaşayarak Allah Teala'nın sevgili bir kulu olmak ve mükafaatına konmak için, veya bunlar olmasaydı gelmesi muhakkak olan azabından korunmak için, eskilerin “tefekür-ü mevt” dedikleri “ölümü anmak ve üstünde düşünmek” çok faydalı bir üsul ve vesiledir.

Takvanın önündeki engellerden en büyüğü, hiç şüphesiz nefs-i emârenin, yani eğitilmemiş cahil, âsi ve zalim nefsin dünyanın cazibesine aldanarak Allah Teala'nın koyduğu sınırları aşmak istemesidir.

Hadis-i şerifte de bildirildiği gibi “dünya sevgisi her hata ve günahın başıdır.”¹

Haliyle başımızın da en büyük belasıdır.

Bu dünya sevgisini kıran ve insanı gafletten uyaran en önemli uyarıcılardan birisi de hiç şüphesizdir ki ölümü çok anmaktır.

Demek ki İslamî bir yaşantının gerçekleşebilmesi için, aslında yaşamamız için gerekli olan dünyaya, dünyanın geçici hayatına haddinden fazla değer vererek aldanmamak gerekir.

Bunun için en fazla faydalanacağımız şeylerden biri, belki de birincisi, ölümü çokça anmaktır.

Bizi sevdiklerimizden, sevdiklerimizi de bizden alan ölümü çok çok anmak, tabiri caizse hiç unutmamaktır.

1 Ali Muttakî, Kenzu'l Ummal, III. No: 6065.

Sürekli ölüm ve ötesinin hesabını yapmaktır. Büyük mahkemede hesaba çekilmeden evvel, burada kendi hayatımızın muhasebesini yapmaktır.

Niyetlerimizi, amaçlarımızı, sözlerimizi, işlerimizi sorgulamaktır yani.

Her ânımızı murakabe etmek, her işimizi İslam terazisine vurarak değerlendirmektir.

Kendimizin farkında olmak, görüp gözetmektir onu.

Dikenli tarlada ayak yalın giden bir adam gibi kontrollü basmaktır yere, dikkatli ve disiplinli yaşamaktır devamlı.

Murakabe engin bir okyanustur ve bu da insanların makamına göre değişir. Ancak başı ve sonu ile herkese gereklidir.

Bütün bunlarda başarılı olmak ise güçlü bir irade ve bilinçli bir disiplin işidir. Onun için adet ve alışkanlıklarını yene-meyenlerin, bir plan ve program dahilinde yaşayamayanların, irade eğitimi ve disiplinden mahrum serseri ve başıboş bir hayat sürenlerin, avâre kalanların, acizlerin ve tembellerin işi de-ğildir bunlar.

Tasavvufu, “adet ve alışkanlıkları yıkmaktır” diye tarif edenler, meselenin can damarını yakalamış ve püf noktasını göstermişlerdir. İdraklerini takdir ederek ayakta alkışlıyoruz.

Peki, bu irade eğitimi, hayat disiplini ve nefis terbiyesi nasıl gerçekleşir?

Asıl mesele budur.

Ahlak, nefis terbiyesi, kalp tasfiyesi, bunun amelî yolları olan tasavvuf ve tarikatlar da zaten bunun için vardır.

Bu sözümü peşinen reddedecek kardeşlerime “bir kere daha düşünün” derim.

Evet, düşünmekten zarar gelmez.

Ölüm ve Denge

Meşhur ve etkin birisi öldüğünde televizyonlar günlerce bu ölümü konuşuyor ve yormluyorlar. Ölüm bir yerinden tutularak inceleniyor, hayat bir yanından yakalanarak irdeleniyor. Yaşarken güzel yaşamamanın ölümden insana kazandırdıklarından söz ediliyor mesela. Burası çok önemli!

Bu olayın bir yanı.

Ölümü düşünme ve değerlendirme, büyük bir eğitim ve terbiye mektebine dönüşebilir. Onu bir yönüyle değil, her yönüyle düşünmek gerekir. Özellikle de ahiret ve hesap boyutuyla.

Bir önceki yazımızda çağdaş insanın, batı dünyasının ölümü anlamadan nasıl kaçtığı, ürktüğünü yazmıştık. Burada da olaya bir başka açıdan bakalım isterseniz.

Evet, ölüm ve tekrar dirilme inancı dünyaya bir denge verir. Dünya ölüm ve diriliş düşüncesiyle değer kazanır. İnsana hayat ve enerji verir.

Bu inanca sahip olmayan kişi insanlığını mümkün değil koruyamaz. Allah böyle söylüyor. Kulu da böyle söylüyor zaten. Yani inkarcı insan bilmeden Yüce Yaratıcı'yı tasdik ediyor kendi aleyhinde.

İşte Orhan Veli, "Bütün Şiirleri" kitabında "Böcekler" diye bir şiir yayınlar.

"Düşünme,

Arzu et sade!

Bak, böcekler de öyle yapıyor."

Bu şiirde ifadesini bulan biri açık diğeri gizli iki mana ile şu ayetleri karşılaştıralım, ne kadar benzerlik bulacağız.

Önce şu şiirdeki ifade ile, geçmiş zamanlarda yaşayan ve aralarından çıkan peygamberlerin tebliğine tepki gösteren in-sanların cevaplarını bir karşılaştıralım:

“Onlara aralarından ‘Allaha ibadet ediniz, Ondan başka tan-rımız yoktur, sakınmaz mısınız?’ diyen bir elçi gönderdik. Onun inkarcı ve ahirete kavuşmayı yalanlayan kavminin ileri gelenleri -ki biz onlara bu dünya hayatında nimet vermiştik- şöyle dedi-ler: ‘...öldüğünüz, toprak ve kemik yığını olduğunuz zaman tek-rar dirilmenizle sizi tehdit mi ediyor.? Oysa tehdit edildiğiniz şey ne kadar, hem de ne kadar uzak. Hayat ancak bu dünyada-kidir. Yaşarız ve ölürüz, tekrar da dirilmeyiz.”¹

“Hayat ancak bu dünyadakinden ibarettir. Biz dirilecek de-ğiliz, dediler.”²

“Hayat ancak bu dünyadaki hayatımızdır. Ölürüz ve yaşarız; Bizi ancak zamanın geçişi yokluğa sürükler” derler. Onların bu hususta bir bilgisi yoktur, sadece böyle sanırlar.”³

Böyle sandıkları için de “madem hayat bu dünya hayatı-dır, öyleyse gün bu gündür, saat bu saat, fırsat bu fırsattır, vur patlasın çal oynasın. Ölüm gelmeden evvel yiyelim içelim, gü-lelim eğlenelim, zevk alalım dünyadan” düşüncesiyle dalar gi-derler şehvetlerine.

Tıpkı böcekler gibi. Evet, düşünceyle değil, akılla değil, iradeyle değil, arzu ile, zevk ve hisle, şehvetle, yani onların

1 Mü'minun, 32-37

2 En'am, 29

3 Casiye, 24

yönlendirmesiyle yaşamak isterler. Dünya metaından, eşyasından zevklenir, faydalanırlar. Ve havyaların yediği gibi yerler.¹

Midelerinden ve ferçlerinden başka düşündükleri yoktur. Ahirete hiç iltifat etmezler.

Tıpkı böcekler gibi.

Evet, insanı böcekler, haşereler seviyesine indirirler.

Ne var ki bu doğru bir hükümdür de bir bakıma. Zira Allah da onlar için “yeryüzünde yürüyen ve sürünen haşere ve hayvanların en şerlisi, en kötüsü,”² “belki onlardan da daha alçak ve sapık olduklarını”³ bildirmektedir.

İşte gizli dediğimiz mana da budur. Yani insanın değerinin böcekler seviyesine indirilmesi, insanın böcekleştirilmesi. Efendimizin tabiriyle şu “hunfesa”, yani pislik böcekleri. Evet, cahiliye adetleri ve atalarıyla övünen, dinsizlikleriyle, imansızlıklarıyla, tanrıtanımazlıklarıyla övünen ve öyle bir hayatta izzet ve şeref arayanlar Allah (c.c) katında pislik böceklerinden daha değersiz ve sevimsiz olurlar.⁴

İşte böyle böcekler gibi arzu ve istekleri doğrultusunda bir hayatı yaşayanları dünyada ne zapt-u rapt eder? Bunların fesadı yüzünden kara ve denizler nasıl bozulmaz?⁵

İşte zulmüm bir sebebi de budur kuşkusuz.

İşte Ölüyoruz

Her şeyi biliyoruz. Karanlıkta kalan ve bizi korkutan hiçbir şey yok. Allah'tan geldik, ona döneceğiz. O bizi bir imtihan için

1 Muhammed, (Kıtal) 13

2 Enfal, 22

3 A'raf, 179

4 Ahmed, Müsned , II. 366

5 Rum, 41

bu dünyada yarattı. Sorular belli, sınav belli, puanlar belli, başarı veya başarısızlıkta ödüller veya cezalar belli. Zil çalar, sınav başlar, zil çalar sınav biter.

Başarılı olanlar, karnelerini teşekkürname veya takdirname ile beraber alanlar, mükafat yerine doğru seviçle koşarlar. Kimisi “başardım” diyor, kimisi “kazandım” diyor, şen şakrak gidiyor.

Kimisi de zayıf dolu bir karne almanın hüznünü, acısını, hasretini, endişe ve korkusunu, akıbetin karanlığını yaşıyor şimdiden ve ayakları istemeye istemeye gidiyor evine doğru. Yüzü sararmış solmuş, kararmış morarmış, moral sıfır, gidiyor işte. Başına ne gelecekse...

Dünyanın sonu bizim ecelimiz. Bizim kıyametimiz ölümümlüze kopuyor. Ecel, ezelden takdir edilen ömür. Kaç gün, kaç saatse, hiç değişmez, saniyesinde gelir. Ne erken, ne de geç. O ölüm bize nerede gelsin?

Eğer kaderimizde varsa ben isterim ki haklı olarak hakkı ikame için çıktığımız cihat meydanında şehadetle gelsin. O olmayacaksa, evimde, sevdiğlerimin duaları arasında gelsin. Mesela şöyle bir şey:

İşte ölüyoruz. Ayaklarımızdan başlayan bir soğukluk yukarıya doğru çıkıyor. İşte ölüyoruz.

Son bir gayretle gözlerimizi açıyoruz. Eşimiz başımızda ağlıyor. “Ağlama kömür gözlüm, buraya kadarmış, kadere teslimiyetten başka yapacak bir şey yok. Hakkını helal et. Elveda.”

Sonra çocuklarıma bakıyorum. Oğlum, kızım, torunlarım, kardeşlerim, hısımlarım, akraba ve dostlarım. Elveda hepinize de...

Sonra gözlerimi yumuyor ve kendi bedenimle vedalaşıyorum: “Elveda gözüm, kulağım. Elveda elim ayağım. Elveda bütün bedenim, organlarım. Elveda bana verilen sevgili emanetlerim.

Bağışlayın beni, sizi daha rahat, daha temiz, daha nezih de kullanabilirdim, ama bağışlayın, yer yer incittim, utandırdım, yordum, zorladım. Hepinizi öpüyor ve helallik diliyorum.

Elveda ey dostlar, ey sevgililer. Biraz sonra Azrail Efendimiz gelecek arkadaşlarıyla. Yanında belki evvel giden ahbap ve dostlarımız da, sevdiklerimiz de olacak ihtimal. Çok renkli, çok heyecanlı bir yolculuğa çıkacağız. Şimdi dilimde “tevhid”, kalbimde “Allah”, beni onları beklemeye bırakınız. Hepinize de elveda!”

Değişik Ölüm Sahneleri

Bizimkisi şimdi tahmin ve hayal, ama ortada gerçekler var. İşte Selmân-ı Fârisî'nin karısı Bukayre şöyle anlatıyor: “

Kocam Selman ölüm döşeğinde yatarken bir ara beni yanına çağırdı. Kendisi dört kapılı odasında yatmaktaydı. Bana:

- “Şu kapıların hepsini aç ey Bukayre! Çünkü bugün benim bazı ziyaretçilerim olacaktır ve ben onların hangi kapıdan geleceklerini bilmiyorum” dedi.

Sonra da “şu sana vermiş olduğum emaneti bana getir!” dedi. Kendisinin kullanmakta olduğu miski istedi. O da gidip içi miskle dolu bir kase getirdi. Sonra Selman bir bardak da su istedi. Hanımı suyu getirdiğinde kasedeki miski onun içerisine boşaltarak eliyle eritti. Sonra da hanımına verip:

- “Bu miski yatağımın etrafına serp. Çünkü bugün Allah'ın dostlarından bazıları ziyaretime gelecektir. Bunlar yemek yemezler fakat güzel kokuyu severler. Bu işi yaptıktan sonra kapıyı üzerime kapat!” dedi. Hanımı onun söylediklerini yerine getirdi.

- “Şimdi çık! Bir süre durduktan sonra döndüğünde beni yatağımın üzerinde (ölü olarak) bulacaksınız!”

Odasından çıktım, kapıyı kapattım. Bir süre sonra içerden bir ses geldiğini işittim. Döndüğümde yatağının üzerinde uyur gibi yatmaktaydı. Ruhunun kabzedilmiş olduğunu gördüm.”¹

İşte bir ölüm sahnesi daha: Hz. Peygamber’in sahabilerinden Ebu Abdillah hastalanmıştı. Arkadaşları ziyaretine gittiklerinde onu ağlarken buldular ve:

“Ey Ebâ Abdillah! Niçin ağlıyorsun? Hz. Peygamber sana “*Bıyığından al ve kıyamet gününde benim yanına gelinceye kadar öylece bırak!*” buyurmadı mı?” dediler. O da şunları söyledi:

“Evet; ama ben Hz. Peygamber’in şöyle buyurduğunu işittim:

“*Allah Teâlâ sağ eliyle bir avuç (insan) olarak “Bu cennet içindir ve ben bundan şaşacak değilim”* buyurdu. Sonra diğer eliyle de bir avuç olarak “*Bunlar da cehennem içindir ve ben bundan da şaşacak değilim” dedi*”. İşte ben bu iki avuçtan hangisinde bulunduğumu bilmediğim için ağlıyorum.”²

Bu sahne de Muaz’dan. Ölüm döşeğinde bulunan Muaz b. Cebel’in ağlamakta olduğunu gören yakınları ona niçin ağladığını sordular. Muaz (r.a) şöyle cevap verdi:

- “Allah’a yemin ederim ki ben ölümden korktuğumdan ya da dünyayı geride bıraktığımdan dolayı ağlıyor değilim. Ben Hz. Peygamber’in “*İnsanlar iki avuçturlar. Bir avucu ateşte (cehennemde) diğer avucu ise cennettedir*” buyurduğunu işittim. İşte ben bu iki avuçtan hangisinde bulunduğumu bilemediğim için ağlıyorum.”³

1 Bu ve bundan önceki: İbn Sa’d IV/92 (Sırasıyla: 1- Şa’bi Cezi’den; 2- Şa’bi, Hz. Selman’ın hanımı Bukayre’den). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/304-305

2 Heysemi VII/186 (Ebu Nadre’den). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/306

3 Heysemi VII/187 (Taberani’den)

Cennetlik Katil

Bu yaşanmış hikâyeyi bize Ebu Said (radıyallahu anh) aktarıyor:

- Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: Sizden önce yaşayanlar arasında doksan dokuz kişiyi öldüren bir adam vardı. Bir ara, demek içi yanmış ve pişman olmuş ki, yeryüzünün en bilgin kişisini sordu. Kendisine bir râhib tarif edildi. Ona kadar gidip,

- Ben doksan dokuz kişi öldürdüm, şimdi pişmanım, benim için bir tövbe imkânı var mıdır? diye sordu. Râhib katillığın ne kadar büyük bir günah olduğunu bildiği için:

- Hayır yoktur! dedi.

Katil, o can sıkıntısıyla öfkesine kapılarak “battı balık yan gider” der gibi tuttu onu da öldürdü. Böylece cinayetini yüze tamamladı. Zavallı rahip, eksik bilgisi yüzünden canından olmuştu. Çünkü katillik çok büyük günahı, ama Allah Tealanın aff ve merhameti yanında bir hiç kalırdı. Yeter ki kul pişman olarak ve bir daha yapmamaya söz vererek günahından dönsün ve kul hakkı varsa ödesindi. Tövbe kapısı kıyamete veya ölüm gelip de can boğaza dayanıncaya kadar açıktı.

Adamcağız, vicdan azabıyla kıvranıyordu. Yine yeryüzünün en bilginini sormaya başladı. Kendisine âlim bir kişi tarif edildi. Ona gelip macerasını anlattı ve asıl derdi olan “yüz kişi öldürme günahından kendisi için bir tevbe imkânı olup olmadığını” sordu. Âlim:

- Evet, tövbe imkanı vardır, seninle tevben arasına kim perde olabilir? dedi. Ona tövbeyi ve şartlarını anlattı. Sonra da ilâve etti:

- Ancak, sen falan memlekete gitmelisin. Zîra orada Allah’a ibadet eden kimseler var. Sen de onlarla Allah’a ibadet edeceksin

ve bir daha kendi memleketine dönmeyeceksin. Zira orası kötü bir yer.”

Evet, insanın başına gelebilecek en büyük bela, kötü arkadaştır. Bu yüzden tövbe ederek yeni bir hayata başlayan kişi, kendisine günah işleten o kötü çevreyi, kötü arkadaşları terketmelidir. Yoksa fikrinden ve istikametinden adamı caydırabilirler. İyi arkadaşlar ise dini yaşamada ve ahlaklı olmada en büyük yardımcıdırlar. Bu yüzden Allah Teâlâ'nın takvalı olmasını istediği Müslümanlara “sadıklarla beraber olunuz”¹ diye emrettiğini görüyoruz.

Adam iyi niyetli idi. Söz dinledi ve yola çıktı. Ne var ki giderken yarı yola varır varmaz ölüm meleği gelip ruhunu kabzetti. Ona doğru koşan rahmet ve azab melekleri “ruhunu sen alırsın ben alırım” diye onun hakkında ihtilâfa düştüler. Rahmet melekleri:

- Bu adam tevbekâr olarak geldi. Kalben Allah'a yönelmişti, dediler. Azab melekleri de:

- Bu adam hiçbir hayır işlemedi, üstelik yüz tane de adam öldürdü, dediler.

Onlar böyle çekişirken, Allah Teâlâ'nın izniyle, insan suretinde bir başka melek, yanlarına geldi. Melekler onu aralarında hakem yaptılar. Hakem onlara:

- Onun çıktığı yerle, gitmekte olduğu yer arasını ölçün, hangi tarafa daha yakınsa ona teslim edin, dedi.

Ölçtüler, gördüler ki, gitmeyi arzu ettiği iyiler diyarına bir karış daha yakın. Onu hemen rahmet melekleri aldılar ve cennete doğru yola koyuldular..”

1 “Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğrularla beraber olun.” Tevbe 9/119

Bir rivayette Şu ziyade var: “Bir miktar yol gidince, ölüm gelip çattı. Adamcağız yönünü sâlih köye doğru çevirdi. Böylece o köy ehlinden sayıldı.”¹

nk tvbesinde samimi idi. Allah Teâlâ içtenlikle yapılan tövbeleri kabul eder. Sadece kabul etmekle kalmaz, iki hayret edilecek iş daha yapar:

1- O tvbekar kulunu sever. İŞte konuyla ilgili o ayeti kerime: “Hiç Şüphesiz Allah, çok tevbe edenleri ve çok temizlenenleri sever.”²

2- Üstelik onun günahlarını da sevaba çevirir: “Ancak, tevbe ve iman edip sâlih amel iŐleyenler başka; Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bađıŐlayıcıdır, engin merhamet sahibidir. Kim tevbe edip sâlih amel iŐlerse, Şüphesiz o, tevbesi kabul edilmiş olarak Allah’a döner.”³

Sübhanellah! Bu ne engin bir af ve mağfiredir böyle!

Tevbe, çirkinliği sebebiyle günah ameli terk edip, yaptığına pişman olmak ve bir daha dönmemeye azmetmektir. İŐlenen günah, Őayet zulüm nev’inden ise, kulun hakkını ide etmek veya hak sahibinden helallik ve af talep etmektir.

Sevinçten Dili Dolaşan Adam

Allah Teâlâ’nın günahkar kulunu tövbe ettiğinde sevinmesini Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) bir temsili hikaye ile Şöyle anlatır:

“Allah, mü’min kulu günahından tövbe ederse çok sevinir. Hatta tıpkı Şu kimse gibi sevinir:

1 Buharî, Enbiya 50; Müslim, Tevbe 46, (2766); İbnu Mâce, Diyt 2, (2621). Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 4/495.

2 Bakara 2/222

3 Furkan 25/70-71

Bir adam ne ağaç, ne su, ne de bir bitki bulunmayan ıssız ve tehlikeli bir çölde devesi ile birlikte seyahat etmektedir. Beraberindeki bütün yiyeceğini ve içeceğini devesine yüklemiştir. Bir ara yorgunluktan durur, başını yere koyup biraz uyur. Uyandığı zaman görür ki, hayvanı başını alıp gitmiştir. Su ve yiyeceği onda olduğu için adam korkuyla yerinden fırlar. Her tarafta arar devesini, fakat bulamaz.

Sonunda aç, susuz, yorgun ve bitap düşünce, “bari hayvanımın kaybolduğu yere dönüp orada ölünceye kadar uyuyayım” der. Gelip ölüm uykusuna yatmak üzere kolunun üzerine basını koyup uzanır.

Derken bir ara uyanır. Bir de ne görsün! Baş ucunda hayvanı durmaktadır, üzerinde de yiyecek ve içecekleri öyle duruyor. Adam büyük bir sevinçle yerinden fırlar ve devesinin yularını tutarken Allah’a şükretmek için şöyle der:

“Ey Allah’ım, sen benim aciz kulumsun, ben de senin büyük Rabbinim.”

Aslında adam ““Ey Allah’ım, sen benim büyük Rabbimsin, ben de senin aciz bir kulunum” demek isterken aşırı sevincinden dili dolaşarak böyle tersini söylemiştir. Allah Teala da onun niyetini bildiği için kuluna gülmektedir.

İşte Allah’ın, mü’min kulunun tevbesinden duyduğu sevinç, kaybolan bineğine azığıyla birlikte kavuşan bu adamın sevincinden fazladır.”¹

Tövbe, yapılan işin çirkinliğini, kötülüğünü kalbinde hissedip, ondan pişman olarak Allah için vazgeçmektir. Yapılan hata, mala, cana zarar veriyor, insanlara karşı ayıp oluyor diye

1 Buharî, Da’avât 4; Müslim 3, (2744); Tirmizî, Kıyâmet 50, (2499, 2500). Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 4/495

terkediliyor ise bu tövbe değildir. Hasta ettiğinden, dokunduğundan dolayı mesela içkiyi, sigarayı, domuz eti yemeyi terk etmek veya gücü yetmediği için bir günahı işlememek tövbe sayılmaz. Tövbede esas olan haram bilincidir. Her çeşit ibadette niyetin Allah rızası için olması şarttır. Tövbe ibadeti için de bu şart geçerlidir. Bir şeyi Allah haram kıldı diye o işten Allah için vazgeçmek tövbedir. Tövbe, Rabbinin emirlerine karşı gelmek, yasaklarını çiğnemekle düşülen hatayı, haramı, günahı, vebali terk etmek, içi yanarak Allah'a dönmek, O'nun affını ve bağışlamasını beklemek, o hataya bir daha dönmemeye niyet edip karar vermektir. Aynı zamanda mümkün merteye üzerinde kalan Allah ve kul haklarını da ödemeye gayret etmelidir.

Tövbe, yalnızca yapılan bir hatadan pişmanlık duyup, Allah'tan af dileme değil, aynı zamanda sürekli dua ve istiğfar ederek temizlenme gayretidir. Allah'a müracaat ve O'na dönme kulluğudur. Bu bakımdan Kur'an mü'minlere "hep beraber tevbe edin"¹ diyerek, bu yönelişe davet ediyor.

Dinde kesin olarak emredileni terketme, yasaklanana yapma sebebiyle gereken tövbe, kula vaciptir. Asla terketmemeli, hatta hemen yapıp ertelememelidir.

Bir de "müstehab" olan tövbe vardır. O da dinde müstehab olan fiilleri terk etme, mekruh olan işleri yapma sebebiyle yapılması gereken tövbedir. Bunun ötesinde sürekli tövbe ve istiğfar bir zikir çeşididir. Günün her saatinde uyanık bir kalple bu zikri yapmak, çok sevaplı ve faziletli bir sünnettir, tavsiye edilir. Buna göre Islâm'da 'tövbe' başlı başına bir ibadettir. Bu ibadette hem günah ve hatalardan vazgeçme, hem kulluk görevini yeniden yerine getirmeye dönüş, hem de Allah'a yakınlaşma ve

1 Nur, 31

zikir vardır. Tövbe yalnızca mü'minlerin yaptığı bir ibadet değildir. Bir inkârcı, Müslüman olduğu zaman; bir şirk koşan müşrik, şirki terkedip İslâm'ın iman ilkelerini kabul ettiği zaman tövbe etmiş sayılır.

“İstiğfâr” da tövbeyle anılan bir kavramdır. Allah'tan hata ve günahlarının bağışlanmasını isteme, af ve bağışlanma dileğinde bulunma demektir. İçerisinde ‘istiğfar, yani bağışlanma dileği bulunan bütün dualara da ‘istiğfar duası’ denmiştir. “Seyyidu'l İstiğfar” diye Sevgili Peygamber Efendimiz (aleyhi's salatu ve's selam)den gelen meşhur ve çok sevaplı bir dua vardır ki, her Müslüman onu ezberleyerek sabah akşam okumalıdır.

İstiğfar; Müslümanın bir kul olarak kendini Allah'ın büyüklüğü karşısında aciz, hakir ve zelil bir yere koyması, Allah'ın azamet ve kudretiyle her şeye sahip olduğunu anlaması demektir. Kişi Allah'ın kuludur. Kul Allah'ın bir yasağını çiğnerse veya bir emrine aykırı hareket ederse günah kazanır. Günahları ise yalnızca Allah bağışlar.¹

Allah Teala kullarına tövbe etmelerini, hatalarından vazgeçmelerini, bir günaha düşerlerse, yalnızca kendisinden bağışlanma istemelerini emrediyor.²

Peygamberimiz (s.a.v)'de kendisinin her gün yetmiş defa tevbe ve istiğfar ettiğini söylüyor.³ O, insanlara şöyle sesleniyor:

“Ey insanlar, Allah'a tevbe edin! Muhakkak ki ben de en azından günde yüz defa tövbe ederim.”⁴

1 Âl-i İmran 3/135.

2 Bkz. Hûd, 1-3, 47, 52; Zümer, 53-55; Nûr, 8; Tevbe, 117-118 vd.

3 Buhârî, Deavât 3, 8/83; Tirmizî, Tefsir 48, Hadis no: 3259, 5/383.

4 Müslim, Zikir ve Dua 12, Hadis no: 2702, 4/2075; İbn Mâce, Edeb 57, Hadis no: 3816, 2/1254.

Tövbenin Şartları

Müslüman, günahından dolayı içtenlikle tövbe ederse bu tövbesi kabul edilebilir. Bu kabul edilmenin anlamı, günahın verdiği zarardan kurtulmaktır. Kişi işlediği eski günaha tekrar dönmezse, o günahın dünyadaki ve âhiretteki zararından kurtulması ümit edilir. Bu yüzden kul asla ümitsizliğe düşmemelidir. Her zaman kendini affetmeye hazır, bunu isteyen ve bekleyen, buna sevinen ve ona sevap veren bir Rabbi vardır. Allah Teâlâ kulundan vazgeçmez, yeter ki kul ondan vazgeçmesin.

Yüce Allah şöyle buyurur:

“Ey mü'minler, yürekten tövbe ederek nasuh tövbe ile Allah'a dönün ki, Rabb'iniz kötülüklerinizi örtsün ve sizi içlerinde ırmaklar akan Cennetlere koysun”.¹

Bu ayette geçen nasûh tövbesi, kalp ile pişman olmak, dil ile istiğfar etmek, beden ile de onu terk ederek bir daha yapmamaktır. Böyle tövbe edenin gönlü rahat edebilir.

Hz. Ali şöyle der: “Tövbe şu altı şeyle mümkün olur:

1- Geçmişte işlenmiş olan günahlardan pişman olmak ve yerine getirilmemiş farzları iade etmek,

2- Başkalarına haksızlık ve eziyet etmeyi bırakmak,

3- Husumet ve düşmanlığı kaldırmak,

4- Günah ve kabahatler içerisinde büyüyen nefsi, Allah'a olan itaat içerisinde küçültüp ona hiçliğini kabul ettirmek,

5- İtaatsizlik ve günah işlemenin sözde tadını çıkararak nefse, itaat edip günahlardan uzak durmanın acılığını da tattırmak,

6- Gülüşlerinden her birine bedel olmak üzere, ağlamak.”

1 Tevbe 9/8

Buna göre şartlarına uygun olan bir tövbenin kabûle şâyan olması gerekir. Nasıl ki, şartlarına uygun olarak yapılan ibadetlerin kabûlü hususunda tereddüde düşmüyorsak, şartlarına uygun bir tövbenin kabûlü için de tereddüt gösterilmemesi gerekir.

Öyleyse Allah'a imân etmiş kişiler, bilerek veya bilmeyerek günah işledikleri zaman gecikmeden hemen Allah'a yönelip tövbe etmekten çekinmemelidirler. Çünkü ilgili ayet ve hadislerden anladığımıza göre Yüce Allah samimiyetle ve şartlarına uygun olarak yapılan tövbeleri kabul eder, kullarını bağışlar.

Evet, günahkârlar için yüce Allah'ın rahmet, mağrifet ve kereminden başka bir sığınak yoktur. Bu bakımdan inananların tövbe etmekten korkmamaları, yaptıkları büyük veya küçük günahları için ne zaman olursa olsun, geciktirmeden hemen Rab'lerine yalvarmaları gerekmektedir. Allah'ın bağışlaması, af ve mağfireti bol olduğu için, şirk dışında bütün günahları istediği kimseler için affedebileceğini beyan ediyor.¹ Zaten küfürden dönerek İslâm'a iman etmek, kendinden önceki bütün hataları siler atar. Allah'ı şirk koşan müşrikler, yeniden iman ederlerse geçmiş günahları bağışlanır. Rabimiz, mü'minlere tevbe ve af konusunda genişlik veriyor.

“Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları bağışlar.”²

Bütün ayet ve hadislerden anlaşılan odur ki; takvâ sahibi mü'minler, bir hayâsızlık yaparak günah işledikleri zaman, Allah'ı hatırlayıp hemen tevbe ederlerse, günahta bile bile ısrarcı olmazlarsa, af ve mağfirete mazhar olurlar.³

1 Nisâ 4/48.

2 Zümer 39/53

3 Âl-i İmrân 3/135

Aman Dikkat

Sık sık “tövbeyi ertelemekten” bahsediyoruz. Çünkü tövbe insanın yaşadığı müddetçe olacak bir iştir. Ölüm korkusuyla iman edenin tevbesi geçerli değildir. Yani hayat bağının kopacağı anlaşıldığı an, iş işten geçmiştir. Allah (c.c) böyle bir andaki pişmanlığa değer vermiyor.¹ Buna göre günahkâr mü'minlerin son nefeslerine kadar yapacakları tevbenin kabul edileceği umulur. Çünkü kişinin yaptığı hatasını anlaması, günahı işlediği Yüce Makam'a karşı suçunu kabul etmesi bile bir fazilettir.²

Çok ciddi bir konu olan tövbeyi sulandırarak Hristiyanlık taki “günah çıkarmaya” benzetmek, laubaliliktir, anlayışsızlıktır, buna dikkat edilmelidir. İçinden “fırsat bulursam yine yaparım” düşüncesi geçtiği halde dilinden “tövbe ya Rabbî” diyen, nezü billah, Allah Teâlâ ile alay etmiş gibidir. Böyle tövbesini sık sık bozan insanın münafık olmasından korkulur. Münafıklığın alâmetlerinden biri yalan, diğeri de sözünden caymaktır. Tövbesini bozan kimsede de bu iki özellik de var demektir.

Dinimiz Allah'ın bağışlamasını ve tövbeyi kabul etmesini, kişinin yaptığı kötülükten tövbe etmesine; tövbe ederken de azme ve sağlam bir iradeye sarılmasına bağlamıştır. Böylece davranışlarının şekli ve niteliği değişecek ve yeni kazandığı olumlu davranışları, geçmişin hatalarının bir keffareti ve karşılığı olacaktır. Ama tövbeyi dille bildirir de tövbeden önceki durumuna devam ederse, tövbesi o zaman sadece yaftadan ibaret kalacaktır ki, fayda sağlamaz.

1 Nisâ 4/18

2 İbn Mâce, Zühd 30, hadis no: 4253, 2/1420; Tirmizî, Deavât 99, hadis no: 3537, 5/547.

İnsanları iki şey helâk eder. Biri, “nasıl olsa tövbe eder, af ettiririm” diyerek günah işlemeleri. Diğeri de, “sonra yaparım” diyerek tevbeyi geciktirmeleridir.

“Tövbe ya Rabbî” diyen kişinin, tövbesinde samimi olarak tekrar günahlara dönmemesi için şu üç şeyi yerine getirmesi gerekir:

1- Kötü arkadaşlarını ve günah işlediği kötü çevreyi terk etmelidir.

2- Günahını hatırlayınca Allah’tan hemen utanmalı, istiğfarda bulunmalıdır.

3- Tûl-i emeli terk etmeli, ölüme her an hazırlıklı olmalı, bunun için sık sık ölümü tefekkür etmeli, düşünmelidir. Bunun için hastahane ve kabristan ziyaretini sık yaparak ders ve ibret almalıdır.

Yapılan tövbenin kabulü için şart olmamakla birlikte, iki rekât nâfile namaz kılarak işlediği günahdan dolayı mağfiret olunmayı dilemesi menduptur, yani din açısından güzel görül-müştür. Tövbe namazı ile ilgili bir hadis rivâyeti şöyledir:

Ali bin Ebî Tâlib (r.a.), Hz. Ebu Bekir (r.a.)’den rivayet ederek Rasulullah’nın şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

“Günah işleyen bir adam, günah işledikten sonra abdest alır, abdestini (sünnet ve âdâbına dikkat ederek) güzelce alır, sonra iki rekât namaz kılar ve günahının mağfiretini Allah’tan dilerse, Allah ona mağfiret eder.”

Rasûlullah devamla şu mealdeki âyeti sonuna kadar okudu: “Onlar, fena bir şey yaptıklarında veya kendilerine zulmettiklerinde Allah’ı hatırlayıp anarlar ve günahlarından dolayı hemen

tevbe-istiğfar ederler/günahlarının bağışlanmasını dilerler...”
(Âl-i İmran, 135)¹

Sonuçta günahlarını küçümseyen ve tövbesini sonu gelmeyen yarınlara erteleyen, ya da kendisi tövbeye muhtaç olan yalancı ve yaramaz tövbelerle kendini kandıran zavallılardan olmamaya dikkat etmek gerekir.

Kitabımızın sonunda biz de şöyle yalvarıyoruz:

Ey Rabbimiz, bizim günahlarımız her ne kadar büyükse de, senin affın hiç şüphesiz daha da büyüktür; sen af edicisin, aff etmeyi seversin, lütuf ve kereminle bizi de affet!

“Ey Rabbimiz! Bizi sana teslim olan Müslümanlardan kıl, neslimizden de sana teslim olan bir ümmet çıkar. Bize ibadet yerlerimizi göster. Tövbemizi kabul et; zira tövbeleri kabul eden, çok merhametli olan ancak sensin, sen.”²

Her hal-ü kârda hamdolsun alemlerin Rabbi olan Allah Teâlâ'ya!

1 İbn Mâce, İkametü's-Salât 193; Ebû Dâvud, Vitr 26.

2 Bakara 2/128.